

Strategija razvoja Opštine Centar Sarajevo za period 2016-2022 godina

Sarajevo, juli 2016. Godine

Nosilac izrade: Opština Centar Sarajevo

Općinski načelnik: Dževad Bećirević
Kordinator izrade: Predrag Slomović

Lokalni razvojni tim

Predsjednik Lokalnog razvojnog tima:
Općinski Načelnik Dževad Bećirević.

Zamjenik predsjednika Lokalnog razvojnog tima:
Predsjedavajući Općinskog vijeća Centar Nedžad Ajnadžić.

Članovi Lokalnog razvojnog tima:

- Mustafa Resić, savjetnik Općinskog načelnika
- Slaven Kovačević, zamjenik predsjedavajućeg Općinskog vijeća Centar
- Jasna Beba, Sekretar Općinskog organa uprave
- Fahrudin Kurtović, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za finansije
- Alma Sadović, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za prostorno uređenje i komunalne poslove
- Zakira Šero, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za obrazovanje, kulturu i sport
- Osmo Babić, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica
- Damir Konjičanin, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za imovinsko-pravne, geodetske poslove i katastar nekretnina
- Mirsada Lingo, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za lokalnu samoupravu
- Vahid Bećirević, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za civilnu zaštitu
- Selma Smajkić, Viši stručni saradnik za trezor
- Igor Mišković Savjetnik Općinskog načelnika za društveni razvoj i saradnju sa nevladinim organizacijama-
- Predrag Slomović, šef odsjeka za lokalno ekonomski razvoj

Administrativno pravna podrška
Belma Bašović, viši stručni saradnik za normativno pravne poslove

Tehnički sekretar
Belma Imamović, stručni saradnik administrator ISO kvaliteta

Radni tim za oblast lokalnog ekonomskog razvoja Voditelj radnog tima
Predrag Slomović, šef odsjeka za lokalno ekonomski razvoj

Zamjenik voditelja radnog tima
Munevera Hodžić, šef odsjeka za privredu

Članovi radnog tima:

- Ljiljana Borovčanin Ćirković, viši stručni saradnik za praćenje javnih investicija
- Imra Mulahuseinović-Ramljak, stručni saradnik za oblast poljoprivrede i stočarstva
- Belma Bašović, viši stručni saradnik za normativno pravne poslove
- Haris Sijarić, stručni saradnik za upravno pravne poslove

Radni tim za oblast društvenog razvoja

Voditelj radnog tima
Zakira Šero, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za obrazovanje, kulturu i sport

Zamjenik voditelja radnog tima
Osmo Babić, Pomoćnik Općinskog načelnika Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjegla i raseljena lica

Članovi radnog tima za oblast društvenog razvoja:

- Enes Karović, viši stručni saradnik za sport
- Jasmina Fazlić, viši stručni saradnik za saradnju sa nevladinim organizacijama
- Sanija Avdagić, viši stručni saradnik za kulturu
- Elma Sultanić, Stručni saradnik za obrazovanje
- Envera Pandžić, Stručni saradnik za pitanja mladih
- Mirjana Adžić Prčović, Stručni savjetnik za pravne poslove
- Azemina Karić, viši stručni saradnik za upravno pravne poslove iz oblasti rada, zdravstva i zaštite porodice sa djecom
- Amra Sabrihafićović, Viši stručni saradnik za upravno pravne poslove iz oblasti zaštite porodice sa djecom i raseljenih lica
- Hata Kadić, viši stručni saradnik za upravno pravne poslove iz oblasti zaštite porodice sa djecom i raseljenih lica
- Mersida Veiz, stručni saradnik za poslove socijalne zaštite

Radni tim za oblast zaštite okoliša, urbanog razvoja i razvoja komunalne infrastrukture

Voditelj radnog tima
Alma Sadović, Pomoćnik općinskog načelnika Službe za prostorno uređenje i komunalne poslove

Zamjenik voditelja Radnog tima
Đenita Bogunić-Kešelj, šef odsjeka za komunalne poslove

Članovi Radnog tima:

- Kana Rahmanović, šef odsjeka za prostorno uređenje
- Gordana Trto, stručni savjetnik za urbanizam
- Amira Selimović, viši stručni saradnik za urbanizam
- Ognjen Toholj, viši stručni saradnik za urbanizam
- Selma Palalić, viši stručni saradnik za urbanizam
- Alma Isanović-Varunek, viši stručni saradnik za urbanizam
- Amela Landžo, šef odsjeka za prostorno planiranje
- Anira Dedović, viši stručni saradnik za prostorno planiranje
- Eldina Šehović, viši stručni saradnik za prostorno planiranja
- Aida Fazlinović, stručni saradnik za planiranje i realizaciju budžeta
- Amra Dževlan Mioković, viši stručni saradnik za komunalne poslove
- Nedžmija Muhamedbegović, viši stručni saradnik za realizaciju investicionih projekata
- Ljiljana Borovčanin-Ćirković, viši stručni saradnik za praćenje javnih investicija

SADRŽAJ	3
Uvod	5
1 Organizacija vlasti u u Opštini	6
2 OPŠTE KARAKTERISTIKE OPŠTINE CENTAR SARAJEVO	8
Prostorne karakteristike	8
Geografski položaj	8
Karakteristike reljefa	8
Klimatske karakteristike	9
Geološke karakteristike	9
Prostorno uređenje	10
3 SOCIO EKONOMSKI PODACI OPŠTINE CENTAR	11
Demografske karakteristike	11
Gustina naseljenosti	12
Stanovništvo	12
Radno aktivno stanovništvo	13
Prirodni priraštaj	13
Stepen zaposlenosti	14
Stepen nezaposlenosti	14
Nezaposlenost prema stepenu stručnog obrazovanja	15
Nezaposlene žene prema stepenu stručnog obrazovanja	15
Plate	16
Broj penzionera i iznos penzija	16
Prosječne penzije	17
Vanjskotrgovinska razmjena KS po opštinama u 2014. godini	17
Vanjskotrgovinska razmjena KS po stanovniku	18
Turizam	18
Poreski prihodi	19
Poljoprivredna površina	19
Oranice i bašte	20
Šumsko zemljište	20
Saobraćajna infrastruktura	21
Osnovno obrazovanje	21
Srednje obrazovanje	22
Visoko obrazovanje	22
Zdravstvo	23
Struktura poslovnih subjekata	23
Nivo razvijenosti FBiH po opštinama	24
Rang razvijenosti FBiH po opštinama	24
Struktura privrede	25

4	Budžet opštine Centar	26
5	OCJENA STANJA	29
	Generalni aspekti	29
	Urbana transformacija	29
	Urbanizacija	29
	Urbana regeneracija centralne jezgre	30
	Smjernice za urbanu regeneraciju Savjeta Evrope	30
	Prostorne karakteristike	31
	Socio-ekonomske karakteristike	34
	Ocjena prihoda Budžeta za 2016, 2017 i 2018, godinu	41
6	SWOT ANALIZA	42
7	FOKUSI I STRATEŠKI CILJEVI	45
	VIZIJA	46
9	RAZVOJNE OBLASTI	46
	A Ekonomski razvoj	46
	B Socijalni razvoj	47
	C Zaštita okoliša, urbani razvoj i komunalna infrastruktura	53
10	IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE RAZVOJA OPŠTINE CENTAR	53
11	STRATEŠKI OKVIR PO RAZVOJNIM OBLASTIMA	54
	AKCIONI PLAN	63
	Razvoj e-Uprave na lokalnom nivou	115
	Zaključak	117

U V O D

Nakon isteka Strategije razvoja Opštine Centar Sarajevo 2009-2015 godina, Opštinsko vijeće Centar je u aprilu 2015 godine donijelo Odluku o pristupanju izradi Strategija razvoja Opštine Centar Sarajevo za period 2016-2022 godina.

Odmah po donošenju Odluke pokrenute su pripremne aktivnosti na definisanju metodologije izrade, uspostavljanja organizacione strukture, mapiranja relevantnih aktera i izrade plana aktivnosti. Kao preporučena metodologija u F BiH za izradu strateških dokumenata korištena je MiPro metodologija.

U pripremnj fazi Opštinski načelnik imenovao je Lokalni razvojni tim, Radni tim za lokalni ekonomski razvoj, Radni tim za socijalni razvoj, Radni tim za zaštitu okoliša, urbani razvoj i komunalnu infrastrukturu i koordinatora izrade Strategije sa čime je uspostavljena organizaciona struktura.

Vodeći principi u izradi su bili: odgovornost Opštine Centar za vođenje procesa izrade, učešće relevantnih aktera, planiranje „od dole- prema gore“, usklađenost sa planovima višeg nivoa, usklađenost sa Budžetom i DOB-om Opštine Centar.

Nakon pripremnih aktivnosti prešlo se na rad po radionicama u kojim su radni timovi u periodu septembar- novembar 2015 godine prošli faze: analize i ocijene stanja, pripremu SWOT analiza po sektorima.

U toku decembra radni timovi/stručne službe i mjesne zajednice su u traženom formatu dostavljale prijedloge projekata za period 2016-2018 godina.

Od januara do aprila 2016 godine, vođene su aktivnosti na pripremi strateškog okvira i programiranju. Strateški okvir sadrži viziju, prioritete iskazane u strateškim i sektorskim ciljevima i mjere intervencije, nakon čega se pristupilo programiranju.

U programiranju prilikom postavljanja sektorskih ciljeva vodilo se računa da ciljevi budu: jasno definisani, mjerljivi, dostižni i realni u pogledu kapaciteta budžeta i rokova implementacije.

Akcioni plan implementacije u Nacrtu dokumenta je rađen za period 2016-2018 godine. Prema Budžetskom kalendaru, planirano je donošenje Dokumenta okvirnog budžeta za period 2017.-2019. godine do 30. juna 2016. godine, prema planu aktivnosti izrade Strategije razvoja usvajanje je planirano u julu 2016. godine. U Prijedlog Strategije će biti uključena i 2019 godina.

Programski dio Dokumenta okvirnog budžeta za period 2017.-2019. godine biće prilagođen i šifarski povezan sa Akcionim planom Strategije s ciljem osiguravanja vidljivosti projekata u budućim budžetskim dokumentima.

Nacrt Strategije je usklađen sa drugim razvojnim dokumentima Opštine Centar I planovima viših nivoa vlasti

Opštinsko vijeće Centar je usvojilo Nacrt Strategije i uputilo ga u Javnu raspravu u trajanju od 25 dana.

Nakon provedene Javne rasprave Opštinsko vijeće Centar Sarajevo je na Pedesetj trećoj sjednici održanoj 26.07.2016. godine, razmatralo i usvojilo Strategiju razvoja Opštine Centar Sarajevo za period 2016.-2022. godine.

1. ORGANIZACIJA VLASTI U OPŠTINI

Opštinsko vijeće i Opštinski načelnik su organi opštine.

Opštinsko vijeće je predstavničko tijelo građana, koje funkciju vlasti vrši u skladu sa ustavom, zakonom i statutom.

Opštinski načelnik je izvršno-upravni organ Opštine. Opštinskog načelnika biraju demokratskim putem birači na neposrednim tajnim izborima u skladu sa zakonom i statutom. Mandat Opštinskog načelnika traje četiri godine.

Za obavljanje upravnih i drugih stručnih poslova iz samoupravnog djelovanja Opštine, kao i drugih poslova, koji su federalnim i kantonalnim zakonom preneseni na Opštinu, osnivaju se službe za upravu.

Opštinsko pravobranilaštvo je organizovano kao poseban opštinski organ čija je nadležnost da zakonski zastupa Opštinu, u cilju zaštite imovine i imovinskih interesa Opštine.

Sudsku vlast u opštini vrši Opštinski sud I u Sarajevu pred kojim građani ostvaruju svoja prava i interese.

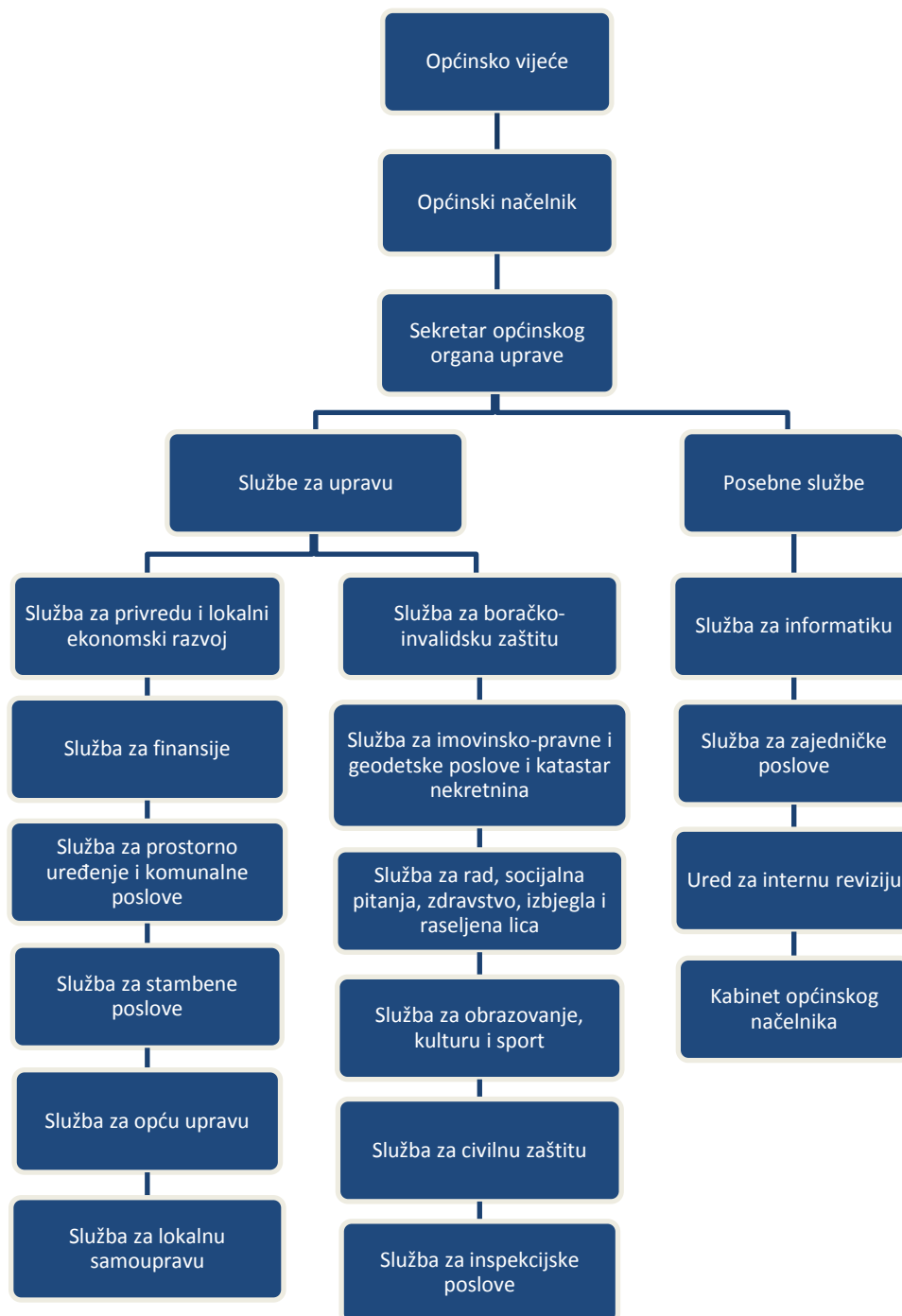
Statutom Opštine (član 7.) utvrđen je samoupravni djelokrug Opštine:

Opština u okviru samoupravnog djelokruga, u skladu sa ustavom i zakonom, naročito:

- osigurava uslove i preduzima sve potrebne mjere za dosljedno poštivanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda;
- osigurava lokalne potrebe stanovništva u oblasti brige o djeci, obrazovanju i odgoju, radu i zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, kulturi, fizičkoj kulturi, sportu i zaštiti i unapređenju životne okoline;
- osigurava uslove za razvoj gospodarstva od značaja za Opštinu;
- vodi urbanističko-stambenu politiku od značaja za Opštinu i njen razvoj;
- upravlja opštinskom imovinom;
- osigurava obavljanje komunalnih i drugih uslužnih djelatnosti;
- osigurava i razvija lokalnu infrastrukturu;
- osigurava uslove rada lokalnih radio i TV stanica;
- vodi brigu o turističkim resursima Opštine;
- uređuje i stvara uslove za racionalno korištenje i upravljanje građevinskim zemljištem i poslovnim prostorima;
- osigurava uslove za ostvarivanje mjesne samouprave;
- osniva javne ustanove i druga pravna lica od interesa za Opštinu;
- osigurava javni red i mir;
- obavlja upravne poslove iz samoupravnog djelokruga Opštine, kao i prenesene upravne poslove;
- obavlja i druge poslove koji su od značaja za Opštinu koji su utvrđeni ustavom i zakonom.

U sastavu opštine Centar je 15 mjesnih zajednica: Bardakčije, Betanija-Šip, Breka-Koševo II, Ciglane-Gorica, Donji Velešići, Džidikovac-Koševo I, Hrastovi-Mrkovići, Koševsko brdo, Marijin Dvor-Crni vrh, Mejtaš-Bjelave, Park-Višnjik, Pionirska dolina-Nahorevo, Skenderija-Podtekija, Soukbunar, Trg oslobođenja-Centar.

Šema vlasti Opštine

2. OPŠTE KARAKTERISTIKE OPŠTINE CENTAR SARAJEVO

PROSTORNE KARAKTERISTIKE

Geografski položaj

Opština Centar je jedna od devet opština Kantona Sarajevo sa površinom od 32,9 km² i ukupnom dužinom granice od 43,3 km.

U Kantonu Sarajevo graniči na istoku sa opštinom Stari grad, na zapadu sa opštinama Novo Sarajevo i Vogošćom, na sjeveru jednim manjim dijelom sa opštinom Ilijaš. Na jugu graniči sa Republikom Srpskom.

Opština Centar je smještena između 43050'39,5" i 43057'14,5" sjeverne geografske širine te između 18023'18,8" i 18027'23,8" istočne geografske dužine sa geografskim centrom (u blizini Uroševog vrela) čije su tačne geografske koordinate 43054'1,3"s.g.š. i 18025'20,3" i.g.d.

Rastojanje između najsjevernije tačke opštine i najjužnije iznosi 12,2 km, a između zapadne i istočne tačke dužina je 5,5 km.

Karakteristike reljefa

Generalno posmatrano 64,6% teritorija spada u planinski rejon iznad 700 m.n.v; 30,5% terena pripada brdskom rejonu od 550 do 700 m.n.v., a svega 4,9% prostora pripada nizijskom rejonu do 550 m.n.v.

Planinski rejon se prostire na sjevernom dijelu opštine Centar gdje se nalazi niz uzvišenja preko 1.000 m između kojih su usječena korita Peračkog potoka, Koševskog potoka i Skakavca. Iznad sela Nahoreva nalazi se vodopad Skakavac koji je jedan od najvećih i najljepših vodopada u BiH i predstavlja pravu turističku atrakciju. Vodopad je visok 98 metara i smješten je u pejzažu izuzetne ljepote. U ovom dijelu opštine nalaze se naselja Nahorevo, Mrkovići, Poljine, Radava, Gradac, Strmac, Perići.

Planinski rejon se postepeno spušta prema dolini Miljacke preko brdskog i padinskog dijela opštine gdje su formirana i naselja Jagomir, Koševo, Šip, Bare, Grdonj, Sedrenik, Hrastovi, Bjelave, Višnjik, Crni Vrh, Gorica i ostala padinska naselja.

Nizijski dio opštine smješten je na aluvijalnim naslagama rijeke Miljacke i potoka Sušice. To je centralni dio opštine i grada Sarajeva sa prosječnom nadmorskom visinom od 538 m.n.v., gdje su smještena naselja Skenderija, Marijin Dvor i Koševo.

Odatle se teren naglo diže prema obroncima Trebevića preko padinskih naselja Mrakuše, Soukbunara, Cicinog Hana i Vranjača.

Prostor opštine se odlikuje vertikalnim profilom, čije se visinske kote kreću od 531,03 m.n.v. (potok Sušica u blizini Muzeja) do 1.386,9 m.n.v. (kota Uževica).

Nagibi terena, izraženi u postocima, kreću se u sljedećim procentima i to: 0-10% (12,7% teritorije); 10-20% (18% teritorije); 20-30% (17,7%); 30-40% (15%); 40-50% (12%); >50% (24,6% teritorija opštine).

Na ravne dijelove opštine otpada 6,8% terena, na terene istočne ekspozicije otpada 6,6%, južne (JI, J, JZ) 41,7%, zapadne 17,2% i sjeverne (SZ, S, SI) otpada 27,7% prostora.

Klimatske karakteristike

Prostor opštine Centar karakterišu dva klimatska tipa. Do 600 m nadmorske visine zastupljena je kontinentalna klima, dok se iznad te visine izdvaja kontinentalno-planinski tip klime.

Grad Sarajevo je smješten u uskoj kotlini rijeke Miljacke, što mu daje posebne klimatske karakteristike, koje se često značajno razlikuju od klime šireg prostora. Zbog vertikalne razuđenosti reljefa u Sarajevu se mogu izdvojiti padinski i kotlinski dio grada što dovodi do modifikacije klime i pojave mikroklimе pojedinih dijelova grada. Ovakav morfološki sklop terena uzrokuje smanjen intenzitet i učestalost vjetrova, a samim tim i na prirodnu ventilaciju, stvaranje jezera hladnog zraka, inverziju temperature, pojavu toplotnog otoka u užem dijelu grada i pojavu lokalnih vjetrova.

Srednja godišnja vrijednost temperature zraka u Sarajevu (na Bjelavama 630 m) iznosi +9,50C. Najhladniji mjesec je januar sa srednjom temperaturom od -1,40C, a najtopliji je juli sa srednjom temperaturom od +19,60C. Srednja godišnja temperatura u nekim dijelovima grada se povećava zbog uticaja toplotnog otoka tako da se kreće i do 10,50C (Koševo, Stari grad, Kovači).

Prosječna vrijednost relativne vlažnosti iznosi 72%, a najveći prosjek srednjih mjesečnih vrijednosti imaju mjeseci decembar (82%) i januar (81%), dok su najmanje prosječne vrijednosti u aprilu i avgustu (65%). Raspodjela zračnih strujanja je u velikoj mjeri uslovljena reljefom tako da u Sarajevu preovlađuju istočni (17,8%) i zapadni (14,6%) vjetrovi, što je u vezi sa otvorenošću sarajevske kotline u smjeru istok-zapad. Vrlo jaki vjetrovi su rijetka pojava, a prosječna brzina vjetra iznosi 2,8 m/sec.

Geološke karakteristike

Dosadašnjim geološkim istraživanjima utvrđeno je prisustvo raznovrsnih tvorevina mezozoika (Mz) i kenozoika (Kz).

Tvorevine mezozika grade trijasje i jursko-kredne naslage.

Trijaske naslage izgrađene su od krečnjaka, pješčara i dolomita. Grade stabilne terene i to su vodopropusne stijene postojanih fizičko mehaničkih svojstava. Prostiru se uglavnom na istočnom dijelu opštine, na padinama Bukovika oko naselja Perići, jednim dijelom uz Perački potok, Mrkovića, Grdonja i na obroncima Trebevića oko naselja Vranjače, Brajkovca i Debelog brda.

Jursko-kredne naslage su izgrađene od naslaga fliša, lapora, pješčara i glinaca. To su stijene promjenjivih fizičko-mehaničkih svojstava gdje je površinsko raspadanje izrazito. Grade stabilne do uslovno stabilne terene. Zauzimaju uglavnom sjeverne dijelove opštine oko naselja Poljine, Nahorevo, Gradac, Strmac uz gornji tok Koševskog potoka.

Kenozojske tvorevine grade miocenske i kvartarne naslage sarajevske depresije uz riječne tokove. Miocenske naslage su predstavljene neogenim sedimentima glina, lapora i pijeskova (tzv. Koševska serija). Ovi tereni uglavnom grade uslovno stabilne i nestabilne terena gdje su klizišta dosta česta pojava.

Na prostoru opštine Centar ima više od 100 klizišta formiranih u eluvijalno-deluvijalnom pokrivaču na padinskim dijelovima opštine. Najveća klizišta su Hambina Carina, Trebevička ul., Betanija, Cvijetina, Crni Vrh, Koševo-Breka, Urijan Dedina, Terezija, Stolačka ul., Ejuba Ademovića, Mrakuša, Put Mladih Muslimana.

Kvartarne naslage prostiru se kao aluvijalni nanosi u dolinama rijeke Milacke, Koševskog potoka i Sušice. Izgrađene su od šljunka, pijeska i glina, a odlikuju se dobrom nosivošću, malim slijeganjima,

dobro su sortirani približno ujednačene granulacije, mjestimično zasićeni vodom. Grade stabilne terene.

Na osnovu seizmotektonske karte BiH područje Sarajeva izdvojeno je pod VIII MCS. Ova vrijednost je računata za srednje uslove tla, što znači da bi trebalo obratiti pažnju na prirast seizmičkog intenziteta u lošim sredinama.

Prostorno uređenje

Pokrivenost prostorno-planskom dokumentacijom

Kompletno područje Kantona Sarajevo pokriveno je razvojnom planskom dokumentacijom. Prostorni plan Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine, usvojenim 2006. godine („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 26/06), u okviru koga je obrađeno i kompletno područje opštine Centar.

Namjena površina u opštini Centar

Namjena zemljišta	Površina	
	ha	%
Građevinsko zemljište ukupno	1376,93	41,8
- Stanovanje	752,93	
- Privreda	9,04	
- Društvena infrastruktura	158,74	
- Zaštitno zelenilo	136,49	
- Sport i rekreacija	116,69	
- Specijalna namjena	10,09	
- Komunalni objekti	26,99	
- Vodotoci	5,96	
- Saobraćajna infrastruktura	160,00	
Poljoprivredno zemljište	954,61	30,0
Šumske i šumska zemljišta	890,74	27,0
Vodozaštitne zone (I i II)	70,19	2,2
Ukupno	3.292,47	100,0

U ukupnoj strukturi površina opštine Centar za građevinsko zemljište planirano je 41,8 % od ukupne površine teritorije opštine Centar. Pod poljoprivrednim zemljištem je 30 % površine, a pod šumama i šumskim zemljištem 27,0%. Vodozaštitne zone zauzimaju 2,2% površine opštine.

Bitno je napomenuti da se pod aktivnim klizištima nalazi 67,88 ha ili 2 % od ukupne teritorije opštine.

Za urbano područja 1990. godine usvojen je Urbanistički plan grada Sarajeva, za period od 1986. do 2015. godine (Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća), za koji su poslije rata urađene izmjene i dopune i usvojene 1999. godine razrađeno („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 5/1999.) Ovim dokumentom detaljnije je urbano područje opštine Centar (1.377,20 ha).

Najveći dio urbanog područja opštine Centar pokriven je provedbeno - planskom dokumentacijom (regulacionim planovima i urbanističkim projektima) 760,42 ha, od čega su za prostor od 718,82 ha urađeni ili u toku izrade regulacioni planovi, a za 84,52 ha (u okviru površine od 42,98 ha pokriveno

regulacionim planovima) urađeni su urbanistički projekti. Znači, 55,2 % područja opštine Centar je pokriveno provedbeno - planskom dokumentacijom.

U kontinuitetu se dopunjava i izmjenjuje provedbeno planska dokumentacija ili izrađuje nova.

3. SOCIOEKONOMSKE KARAKTERISTIKE

Demografske karakteristike

Opština Centar, je jedna od manjih opština u Kantonu Sarajevo sa ukupnom površinom od 33 km². Na prostoru opštine Centar po podacima iz 2014 godine živi ukupno 68.711 stanovnika, što predstavlja određeni pad u odnosu na 2007 godinu. Jedna je od najgušće naseljenih opština Kantona Sarajevo/zajedno sa opštinama Novo Sarajevo i Novi Grad/.

U proteklom periodu došlo je promjena u starosnoj strukturi stanovništva. Raste prosječna starost stanovništva. Posmatrano po starosnoj strukturi došlo je do karakterističnih promjena u pravcu smanjenja učešća mlađe populacije, a do povećanja stanovnika starosne dobi preko 65 godina.

Demografske karakteristike opštine Centar

Opština Centar		2013 god.	2014 god.	2015 god.	Stopa rasta
Površina /km ²		33	33	33	
Pokazatelji					
1.	Broj stanovnika	68.933	68.711	68.487	-0,22%
2.	Gustina naseljenosti stan/km ²	2.088,90	2.082,20	2.075,40	-0,22%
3.	Starosna struktura stanovnika	68.933	68.711	68.487	
	0-14	9.679	9.648	9.617	-0,32%
	15-65 radni kontingent	46.338	46.189	46.038	-0,32%
	65 i više	12.916	12.874	12.832	-0,33%
4.	Starosna struktura stanovnika u %	100	100	100	
	0-14	14,041%	14,041%	14,042%	0,003%
	15-65 radni kontingent	67,2218%	67,2221%	67,2215%	0,000%
	65 i više	18,7370%	18,7364%	18,7364%	-0,002%
5.	Vitalna statistika				
	živorođeni	583	680	573	-0,861%
	umrli	700	703	763	4,403%
	prirodni priraštaj	-117	-23	-190	
6.	Stope vitalne statistike (‰)				
	natalitet	8,5	9,9	8,4	-0,590%
	mortalite	10,2	10,2	11,1	4,319%
	prirodni priraštaj	-1,7	-0,3	-2,8	28,338%
	vitalna statistika	0,83	0,97	0,75	-4,941%

Gustina naseljenosti

Gustina naseljenosti po opštinama Kantona Sarajeva u 2015. Godini

Opština	Broj naselj. mjesta	Površina opština u km ²	Stanovništvo	Gustina naseljenosti
1	2	3	4	5
Centar	6	33,0	68.487	2075,4
Hadžići	62	273,3	23.129	84,6
Ilidža	12	143,4	63.599	443,5
Ilijaš	74	308,6	20.097	65,1
Novi Grad	3	47,2	126.708	2684,5
Novo	3	9,9	73.862	7460,8
Stari Grad	8	51,4	41.595	809,2
Trnovo	55	338,4	2.529	7,5
Vogošća	21	71,7	26.847	374,4
S A K	244	1276,9	446.853	350,0

Stanovništvo u Kantona Sarajeva u 2015. Godini

Opština	Po popisu 1991.	Prisutno stanov. 2015	Odsutno stanovništvo	Kolona 4/2	Kolona 5/Ø FBIH	Indeks odsut. stanov.
1	2	3	4	5	6	7
Centar	79.286	68.487	-10.799	-	88,6	111,4
Hadžići	24.200	23.129	-1.071	-	28,8	171,2
Ilidža	60.963	63.599	2.636	4,3	-28,1	228,1
Ilijaš	25.016	20.097	-4.919	-	127,9	72,1
Novi Grad	135.733	126.708	-9.025	-	43,2	156,8
Novo	90.892	73.862	-17.030	-	121,9	78,1
Stari Grad	49.517	41.595	-7.922	-	104,1	95,9
Trnovo	3.188	2.529	-	-	134,5	65,5
Vogošća	24.647	26.847	2.200	8,9	-58,1	258,1
S A K	493.442	446.853	-46.589	-	61,4	138,6

Kolona 4/2 predstavlja odnos odsutnog stanovništva i stanovništva prema popisu iz 1991. godine Izvor podataka: Federalni Zavod za statistiku, Saopćenje broj 14.2.1. od 31.08.2015.godine Obrada: Federalni zavod za programiranje razvoja

Radno aktivno stanovništvo

Radno aktivno stanovništvo (15-64 godine) u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Stanovništvo	Radno aktivno stanovništvo	% Radno aktivnog stanovništva
1	2	3	4
Centar	68.487	46.038	67,2
Hadžići	23.129	15.820	68,4
Ilidža	63.599	42.913	67,5
Ilijaš	20.097	12.719	63,3
Novi Grad	126.708	88.447	69,8
Novo Sarajevo	73.862	48.873	66,2
Stari Grad	41.595	28.175	67,7
Trnovo	2.529	1.612	63,7
Vogošća	26.847	18.218	67,9
S A K	446.853	302.815	67,8

Prirodni priraštaj

Prirodni priraštaj u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Stanovništvo	Živorodeni	Umrli	Prirodni priraštaj	Prirodni priraštaj na 1000 stanov.
1	2	3	4	5	6
Centar	68.487	626	756	-130	-1,90
Hadžići	23.129	259	216	43	1,86
Ilidža	63.599	765	622	143	2,25
Ilijaš	20.097	266	197	69	3,43
Novi Grad	126.708	1.256	1.100	156	1,23
Novo Sarajevo	73.862	704	751	-47	-0,64
Stari Grad	41.595	392	472	-80	-1,92
Trnovo	2.529	10	40	-30	-11,86
Vogošća	26.847	302	224	78	2,91
S A K	446.853	4.580	4.378	202	0,45

Stepen zaposlenosti

Stepen zaposlenosti u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Stanovni štvo	Broj zaposl. 1	sposobno stanovn	Aktivno stanovn	Stepen zaposlenosti u %		
					Stanov. 2	Radno sposobno stanovn. 3	Aktivno stanovn. 4
1	2	3	4	5	6	7	8
Centar	68.487	39.851	46.038	48.358	58,2	86,6	82,4
Hadžići	23.129	4.006	15.820	9.992	17,3	25,3	40,1
Ilidža	63.599	16.862	42.913	29.202	26,5	39,3	57,7
Ilijaš	20.097	3.299	12.719	7.855	16,4	25,9	42,0
Novi Grad	126.708	24.452	88.447	42.611	19,3	27,6	57,4
Novo	73.862	23.660	48.873	31.922	32,0	48,4	74,1
Stari Grad	41.595	9.715	28.175	16.267	23,4	34,5	59,7
Trnovo	2.529	310	1.612	799	12,3	19,2	38,8
Vogošća	26.847	4.454	18.218	9.593	16,6	24,4	46,4
S A K	446.853	126.609	302.815	196.599	28,3	41,8	64,4

- 1) Ukupna zaposlenost na teritoriji FBiH obuhvata zaposlene u poslovnim subjektima (pravnim osobama), obrtu i slobodnim profesijama, odbrani i policiji . Broj zaposlenih u odbrani (8.000) nije razvrstan po opštinama i kantonima.
- 2) Stepen zaposlenosti se izračunava tako da se broj zaposlenih podijeli sa prisutnim stanovništvom i pomnoži sa 100.
- 3) Stepen zaposlenosti se izračunava tako da se broj zaposlenih podijeli sa radno sposobnim stanovništvom (stanovništvo staro od 15-65 godina) i pomnoži sa 100.
- 4) Stepen zaposlenosti se izračunava tako što se broj zaposlenih podijeli sa aktivnim stanovništvom (radnom snagom tj: zaposleni + nezaposleni) i pomnoži sa 100.

Stepen nezaposlenosti

Stepen nezaposlenosti u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Nezaposleni	Broj zaposl ¹	Aktivno stanovništvo	Radno aktivno stanovništvo	Stepen ² nezaposl. u %	Stepen ³ nezapo sl. u
1	2	3	4	5	6	7
Centar	7.999	39.851	47.850	46.038	17,4	16,7
Hadžići	5.745	4.006	9.751	15.820	36,3	58,9
Ilidža	11.927	16.862	28.789	42.913	27,8	41,4
Ilijaš	5.408	3.299	8.707	12.719	42,5	62,1
Novi Grad	20.210	24.452	44.662	88.447	22,8	45,3
Novo	8.725	23.660	32.385	48.873	17,9	26,9
Stari Grad	6.482	9.715	16.197	28.175	23,0	40,0
Trnovo	494	310	804	1.612	30,6	61,4
Vogošća	5.555	4.454	10.009	18.218	30,5	55,5
S A K	72.545	126.609	199.154	302.815	24,0	36,4

Nezaposlenost prema stepenu stručnog obrazovanja

Nezaposlenost prema stepenu stručnog obrazovanja u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	STEPEN STRUČNOG OBRAZOVANJA								
	SVEGA	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Centar	7.999	1.663	141	2.679	44	34	1.737	39	1.662
Hadžići	5.745	319	26	1.483	2	14	1.873	18	2.010
Ilidža	11.927	1.231	123	3.700	64	73	3.277	97	3.362
Ilijaš	5.408	29	18	1.250	20	20	1.605	36	2.160
Novi Grad	20.210	2.534	228	6.442	105	97	5.479	92	5.233
N. Sarajevo	8.725	1.817	164	3.069	58	49	1.938	36	1.594
Stari Grad	6.482	853	74	2.245	36	49	1.710	25	1.490
Trnovo	494	23	5	107	1	4	125	0	229
Vogošća	5.555	567	46	1.607	19	27	1.553	23	1.713
S A K	72.545	9.306	825	22.582	349	367	19.297	366	19.453

Nezaposlene žene prema stepenu stručnog obrazovanja

Nezaposlene žene prema stepenu stručnog obrazovanja u Kantonu Sarajevo u 2015.

Opština	STEPEN STRUČNOG OBRAZOVANJA								
	SVEGA	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Centar	4.595	1.044	87	1.606	42	8	740	18	1.050
Hadžići	3.511	220	19	918	2	1	884	12	1.455
Ilidža	7.223	857	87	2.306	63	13	1.568	52	2.277
Ilijaš	3.360	220	7	763	20	3	845	23	1.479
Novi Grad	12.239	1.794	162	3.992	105	26	2.521	57	3.582
N. Sarajevo	5.250	1.270	102	1.851	54	9	916	15	1.033
Stari Grad	3.750	615	48	1.366	36	13	748	10	914
Trnovo	297	15	4	57	1	0	44	0	176
Vogošća	3.494	409	33	1.006	19	3	749	12	1.263
S A K	43.719	6.444	549	13.865	342	76	9.015	199	13.229

Plate

Prosječna neto plata u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Prosječna neto plata u KM	FBiH = 100
1	2	3
Centar	1.234	148,7
Hadžići	827	99,6
Ilidža	823	99,2
Ilijaš	645	77,7
Novi Grad	863	104,0
Novo Sarajevo	1.087	131,0
Stari Grad	1.000	120,5
Trnovo	813	98,0
Vogošća	772	93,0
S A K	1.024	123,4

Izvor podataka: Mjesečni statistički pregled po kantonima FBiH 3/16

Obrada podataka: Federalni zavod za programiranje razvoja

Broj penzionera i iznos penzija

Broj penzionera i iznos penzija u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština opštine	Vrste mirovine / penzije						Ukupno	
	Starosne		Invalidske		Porodične			
	Ukupno		Ukupno		Ukupno		Broj	Iznos
	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Centar	8.612	5.294.913,65	2.783	1.099.375,14	3.151	1.340.422,84	14.546	7.734.711,63
Hadžići	1.840	795.579,03	765	272.901,59	1.450	494.01,41	4.055	1.562.482,03
Ilidža	4.871	2.169.085,81	2.294	819.842,80	3.459	1.190.546,99	10.624	4.179.475,60
Ilijaš	1.230	517.241,98	676	227.871,98	1.666	553.904,61	3.572	1.299.018,57
Novi Grad	12.819	6.246.142,09	5.073	1.871.073,81	6.220	2.226.173,77	24.112	10.343.389,67
N. Sarajevo	8.685	4.874.094,66	2.937	1.138.621,17	3.626	1.460.192,74	15.248	7.472.908,57
Stari Grad	4.571	2.353.624,92	2.180	796.812,34	2.283	840.737,04	9.034	3.991.174,30
Trnovo	180	80.139,45	94	33.073,59	150	50.016,22	424	163.229,26
Vogošća	1.881	838.979,70	1.030	362.214,81	1.790	615.477,48	4.701	1.816.671,99
S A K	44.689	23.169.801,2	17.832	6.621.787,23	23.795	8.771.473,10	86.316	38.563.061,62

Prosječne penzije

Prosječne penzije u Kantonu Sarajevo za 2015 godinu

Opština	Broj zaposl. Na 1 pensionera	Ukupna prosječna penzija u KM	Prosječna starosna penzija u KM	Prosječna invalidska penzija u KM	Prosječna obiteljska penzija u KM
1	2	3	4	5	6
Centar	2,7	531,74	614,83	395,03	425,40
Hadžići	1,0	385,32	432,38	356,73	340,69
Ilidža	1,6	393,40	445,31	357,39	344,19
Ilijaš	0,9	363,67	420,52	337,09	332,48
Novi Grad	1,0	428,97	487,26	368,83	357,91
Novo	1,6	490,09	561,21	387,68	402,70
Stari Grad	1,1	441,79	514,90	365,51	368,26
Trnovo	0,7	384,97	445,22	351,85	333,44
Vogošća	0,9	386,44	446,03	351,66	343,84
S A K	1,5	446,77	518,47	371,34	368,63

Vanjskotrgovinska razmjena

Vanjskotrgovinska razmjena Kantona Sarajevo po opštinama u 2015. Godini

Opština	UVOZ U hilj. KM	Učešće u uvozu u %	IZVOZ U hilj. KM	Učešće u izvozu u %	Pokrivenost uvoza izvozom u %	Saldo robne razmjene u KM
1	2	3	4	5	6	7
Centar	630.234	5,90	343.414	5,59	54,49	-286.820
Hadžići	172.838	1,62	63.241	1,03	36,59	-109.597
Ilidža	671.535	6,29	76.939	1,25	11,46	-594.596
Ilijaš	57.678	0,54	169.064	2,75	293,12	111.386
N. Grad	819.479	7,67	181.484	2,95	22,15	-637.995
N. Sarajevo	940.197	8,80	76.593	1,25	8,15	-863.604
Stari Grad	73.561	0,69	22.236	0,36	30,23	-51.325
Trnovo	-	-	-	-	-	-
Vogošća	207.201	1,94	71.827	1,17	34,67	-135.374
S A K	3.572.723	33,46	1.004.798	16,36	28,12	-2.567.925

Vanjskotrgovinska razmjena po stanovniku

Vanjskotrgovinska razmjena po stanovniku po opštinama 2015 godina

Opština	Izvoz + uvoz u KM	Broj stanovnika	Uvoz po glavi stanov. U KM	Izvoz po glavi stanov. u KM	Uvoz + izvoz po glavi stano. u KM
1	2	3	4	5	6
Centar	973.648	68.487	9.202	5.014	14.217
Hadžići	236.079	23.129	7.473	2.734	10.207
Ilidža	748.474	63.599	10.559	1.210	11.769
Ilijaš	226.742	20.097	2.870	8.412	11.282
N. Grad	1.000.963	126.708	6.467	1.432	7.900
N.	1.016.790	73.862	12.729	1.037	13.766
Stari Grad	95.797	41.595	1.769	535	2.303
Trnovo	-	2.529	-	-	-
Vogošća	279.028	26.847	7.718	2.675	10.393
S A K	4.577.521	446.853	7.995	2.249	10.244

Turizam

	2013		2014		2015	
	Opština centar	Kanton	Opština centar	Kanton	Opština centar	Kanton
Broj smještajnih kapaciteta						
Broj jedinica	10	66	9	65	14	96
Broj soba	418	3.320	482	3.315	351	3.273
Broj ležaja	798	5.706	792	5.659	623	6.373
Ukupan broj turista	32.631	318.032	21.333	291.712	42.596	364.171
Broj domaćih turista	5.056	52.269	3.625	46.552	5.282	56.192
Broj stranih turista	27.575	265.763	17.708	245.160	37.254	307.979
Ukupan broj noćenja	68.946	617.171	45.290	558.564	78.413	692.957
Broj noćenja domaćih turista	13.172	100.618	7.943	87.536	8.076	95.499
Broj noćenja stranih turista	55.774	516.553	37.347	471.028	70.337	597.458
Iskorištenost kapaciteta	23,7	29,6	15,7	27,0	29,74333	28,68833
Prosječna dužina boravka turista	2,1	1,9	2,1	1,9	2,1	1,9

Poreski prihodi

Poreski prihodi po opštinama u kantonu u 2015. Godini

Opština	Stanovništvo	Poreski prihodi - u hilj. KM	Poreski prihodi po glavi stanov. u KM	Poreski prihodi po glavi stanov. u KM FBiH = 100
1	2	3	4	5
Centar	68.487	25.446	372	298,4
Hadžići	23.129	2.700	117	93,8
Ilidža	63.599	10.924	172	138,0
Ilijaš	20.097	1.864	93	74,5
Novi Grad	126.708	25.549	202	162,0
Novo	73.862	23.325	316	253,7
Stari Grad	41.595	10.050	242	194,1
Trnovo	2.529	263	104	83,5
Vogošća	26.847	4.354	162	130,3
S A K	446.853	104.475	234	187,8

Poljoprivredna površina

Poljoprivredna površina po kategorijama korištenja u kantonu sarajevo za 2015. Godinu

Opština	Ukupno	Obradiva površina					Pašnjac	Ribnjaci
		Svega	Orance i bašte	Voćnjaci	Vinogradi	Livade		
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Centar	1.230	1.089	303	275	0	509	141	0
Hadžići	8.909	3.949	2.570	40	0	1.342	4.960	0
Ilidža	3.465	3.167	2.165	373	0	542	298	0
Ilijaš	12.533	9.143	3.048	660	0	5.435	3.390	0
Novi Grad	2.890	2.361	533	404	0	1.298	529	0
N. Sarajevo	248	227	57	39	0	73	21	0
Stari Grad	1.651	1.049	203	234	0	612	602	0
Trnovo	12.373	5.525	1209	78	0	4.637	6.848	0
Vogošća	2.642	2.425	830	633	0	962	217	0
S A K	45.941	28.935	10.918	2.736	0	15.410	17.006	0

Oranice i Bašte

Oranive, Bašte i vrtovi u Kantonu Sarajevu u ha u 2015. Godini

Opština	ORANICE, BAŠTE I VRTOVI u ha					
	Ukupno Obradivo	Obradeno	Ostalo na oranicama	Ugari	Neobrađene oranice i bašte	% neobrađenog zemljišta
1	2	3	4	5	6	7
Centar	303	61	0	0	242	79,9
Hadžići	2.570	741	40	8	1.781	69,3
Ilidža	2.165	2.035	85	4	41	1,9
Ilijaš	3.048	1.305	28	35	1.680	55,1
Novi Grad	533	512	5	0	16	3,0
Novo	57	57	0	0	0	0,0
Stari Grad	203	117	86	0	0	0,0
Trnovo	1.209	689	0	0	520	43,0
Vogošća	830	272	14	0	544	65,5
S A K	10.918	5.789	258	47	4.824	44,2

Šumsko zemljište

Šumsko zemljište u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Površina u ha	Drvena masa	Drvena masa po ha/m ³
		000 m ³	
1	2	3	4
Centar	1.334	627	470
Hadžići	14.230	3.188	224
Ilidža	7.939	1.207	152
Ilijaš	17.141	4.148	242
Novi Grad	1.920	478	249
Novo Sarajevo	730	43	59
Stari Grad	4.372	3.528	807
Trnovo	18.390	3.494	190
Vogošća	3.944	331	84
S A K	70.000	17.044	243

Saobraćajna infrastruktura

Saobraćajna infrastruktura u Kantonu Sarajevo u 2015. Godini

Opština	Površina u KM ²	Saobraćajna infrastruktura u km				
		Željezničke pruge	Magistralni putevi	Regionalni putevi	Ukupno magistralni i regionalni	Lokalni putevi
1	2	3	4	5	6	7
Centar	33	0	7	0	7	88
Hadžići	273	28	21	14	35	139
Ilidža	143	8	20	18	38	253
Ilijaš	309	13	33	10	43	69
Novi Grad	47	15	14	0	14	123
Novo Sarajevo	10	3	3	14	17	39
Stari Grad	51	0	10	22	32	18
Trnovo	338	0	4	3	7	30
Vogošća	72	14	23	6	29	95
S A K	1.277	81	135	87	222	854

Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje u Kantonu Sarajevo početak 2015. / 2016. Godine

Opština	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Stanovništvo	Broj učenika na 1000 stanovnika
1	2	3	4	5	6	7
Centar	11	220	4.880	376	68.487	71
Hadžići	7	97	2.153	140	23.129	93
Ilidža	13	296	6.384	421	63.599	100
Ilijaš	13	109	2.129	184	20.097	106
Novi Grad	15	417	9.884	598	126.708	78
Novo	11	246	4.976	335	73.862	67
Stari Grad	10	115	2.234	199	41.595	54
Trnovo	1	7	70	16	2.529	28
Vogošća	7	125	2.756	197	26.847	103
S A K	88	1.632	35.466	2.466	446.853	79

Srednje obrazovanje

Srednje obrazovanje u Kanton Sarajevo početak 2015. / 2016. Godine

Opštine	Broj škola	Broj odjeljenja	Broj učenika	Broj nastavnika	Stanovništvo	Broj učenika na 1000 stanovnika
1	2	3	4	5	6	7
Centar	14	236	5.569	542	68.487	81
Hadžići	1	33	840	72	23.129	36
Ilidža	4	70	1.546	144	63.599	24
Ilijaš	2	24	448	61	20.097	22
Novi	4	71	1.464	178	126.708	12
Novo	7	157	3.060	295	73.862	41
Stari	6	115	2.742	256	41.595	66
Trnovo	-	-	-	-	2.529	0
Vogošća	1	23	479	44	26.847	18
S A K	39	729	16.148	1.592	446.853	36

Visoko obrazovanje

Tabela Broj upisanih studenta i diplomiranih studenata u akademskoj 2015/2016 godini

	VI stepen/dvogodišnji studij/ stari program	VII stepen - stari program	Prvi ciklus - Bolonjski program	Drugi ciklus - Bolonjski program	Integrirani ciklus I+II/ - Bolonjski program	Treći ciklus - Bolonjski program	Diplomirani studenti
UNIVERZITET SARAJEVO	36	892	20.735	6.272	2819	342	6.369
Arhitektonski fakultet	1	0	466	143	0	0	163
Građevinski fakultet	0	0	641	184	0	0	191
Medicinski fakultet	0	100	0	0	796	81	207
Stomatološki fakultet	0	111	0	0	736	0	94
Farmaceutski fakultet	0	128	0	0	795	17	141
Fakultet zdravstvenih studija	0	0	1193	200	0	0	320
Pravni fakultet	0	270	1714	681	0	0	531
Fakultet političkih nauka	0	94	2708	1081	0	34	702
Filozofski fakultet	0	0	2445	840	0	62	550
Pedagoški fakultet	0	9	419	82	0	0	188
Fakultet sporta i tjelesnog odgoja	0	1	438	128	0	8	164
Akademija likovnih umjetnosti	0	0	256	55	0	0	73
Akademija scenskih umjetnosti	0	0	71	4	0	0	9
Opština Centar	1	713	10351	3398	2327	202	3333

Zdravstvo

Zdravstvo U Kanton Sarajevo U 2015. GODINI

Opština	Stanovništvo	Broj ljekara	Broj stomatologa	Broj bolesničkih postelja	BROJ STANOVNIKA		
					Na 1 ljekara	Na 1 stomatologa	Na 1 bolesničku postelju
1	2	3	4	5	6	7	8
Centar	68.487	52	15	0	1317	4.566	0
Hadžići	23.129	19	6	0	1217	3.855	0
Ilidža	63.599	49	12	0	1298	5.300	0
Ilijaš	20.097	22	6	0	914	3.350	0
Novi Grad	126.708	94	33	0	1348	3.840	0
Novo Sarajevo	73.862	54	23	0	1368	3.211	0
Stari Grad	41.595	37	16	0	1124	2.600	0
Trnovo	2.529	3	1	0	843	2.529	0
Vogošća	26.847	27	12	0	994	2.237	0
S A K	446.853	1.479	263	2.294	302	1.699	195

Struktura poslovnih subjekata

Struktura poslovnih subjekata u Kantonu Sarajevo stanje 31.12. 2015

Opština	Stanovništvo	Broj preduzeća				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
		UKUPNO	Pravna lica	Podružnice u sastavu pravnih lica	Fizička lica obrtnici	
1	2	3	4	5	6	7
Centar	68.487	8.206	4.526	1.483	2.197	119,8
Hadžići	23.129	1.092	412	256	424	47,2
Ilidža	63.599	4.978	2.493	1.160	1.325	78,3
Ilijaš	20.097	855	317	188	350	42,5
Novi Grad	126.708	6.463	2.706	1.354	2.403	51,0
Novo	73.862	5.971	3.125	1.154	1.692	80,8
Stari Grad	41.595	3.866	1.528	632	1.706	92,9
Trnovo	2.529	156	45	34	77	61,7
Vogošća	26.847	1.291	569	306	416	48,1
S A K	446.853	32.878	15.721	6.567	10.590	73,6

Nivo razvijenosti opština

Nivo razvijenosti opština u Kantonu Sarajevu za 2015. Godini

Opštine	Stepen zaposleno u %	Stepen nezaposlenosti	Broj učenik /osn+ sred/ na 1000 stanovnika	Poreski prihodi po glavi stanovnika	Indeks odsutnog stanovništva	Federacija BiH = 100					Indeks razvijenosti
						Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1000 stanovnika	Poreski prihodi po glavi stanovnika	Odsutnog stanovništvo	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Centar	58,2	16,7	153	372	-13,6	301,8	164,0	128,1	298,4	111,4	200,7
Hadžići	17,3	58,9	129	117	-4,4	89,8	73,1	108,6	93,8	171,2	107,3
Iliđža	26,5	41,4	125	172	4,3	137,5	110,7	104,7	138,0	228,1	143,8
Ilijaš	16,4	62,1	128	93	-19,7	85,1	66,2	107,7	74,5	72,1	81,1
Novi Grad	19,3	45,3	90	202	-6,6	100,1	102,5	75,2	162,0	156,8	119,3
N. Sarajevo	32,0	26,9	109	316	-18,7	166,1	142,0	91,3	253,7	78,1	146,2
Stari Grad	23,4	40,0	120	242	-16,0	121,1	113,8	100,4	194,1	95,9	125,1
Trnovo	12,3	61,4	28	104	-20,7	63,6	67,6	23,2	83,5	65,5	60,7
Vogošća	16,6	55,5	120	162	8,9	86,0	80,4	101,2	130,3	258,1	131,2
S A K	28,3	36,4	116	234	-9,4	146,9	121,5	97,0	187,8	138,6	138,4

Rang razvijenosti F BiH po opštinama

Rang razvijenosti opštinama u F BiH U 2015. GODINI

Opštine	Stepen zaposlenosti u %	Stepen nezaposlenosti u %	Broj učenik /osn+ sred/ na 1000 stanovnika	Prihodi po glavi stanovnika	Indeks odsutnog stanovništva	Federacija BiH = 100%					Indeks razvijenosti	Rang
						Stepen zaposlenosti	Stepen nezaposlenosti	Broj učenika na 1000 stanovnika	Prihodi po glavi stanovnika	Odsutnog stanovništvo		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Centar	58,2	16,7	153	372	-	301,	164,0	128,1	298,4	111,4	200,7	1
Čitluk	37,7	31,0	169	146	5,1	195,3	133,2	141,8	117,7	233,4	164,3	2
Žepče	17,0	48,8	134	65	35,0	87,9	94,8	112,3	52,5	428,0	155,1	3
N. Sarajevo	32,0	26,9	109	316	-	166,1	142,0	91,3	253,7	78,1	146,2	4
Široki Brijeg	24,6	40,2	163	198	-2,4	127,7	113,3	136,8	158,9	184,1	144,2	5
Iliđža	26,5	41,4	125	172	4,3	137,5	110,7	104,7	138,0	228,1	143,8	6
Tešanj	21,8	41,2	138	86	11,6	113,3	111,1	116,1	68,9	275,2	136,9	7
Mostar	26,2	36,9	128	216	-	136,1	120,5	107,4	173,4	129,2	133,3	8
Neum	24,2	29,0	98	138	0,2	125,7	137,5	82,3	111,0	201,5	131,6	9
Vogošća	16,6	55,5	120	162	8,9	86,0	80,4	101,2	130,3	258,1	131,2	10

Srukтура привреде

Na području opštine Centar u tercijarnom i kvartarnom sektoru registrovano je više od 85% poslovnih subjekata u kojima je zaposleno oko 80% od ukupnog broja zaposlenih. U oblasti saobraćaja, skladištenja i veza zaposleno je cca 29%, cca 20% u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, trgovina zapošljava cca 16 % i građevinarstvo cca 10% ukupno zaposlenih.

Vidljivo je da se najveći dio društvenog bruto proizvoda generiše u tercijarnom i kvartarnom sektoru, što je i očekivano jer je opština Centar sjedište trgovine, državne uprave i agencija, sjedište banaka, finansijskih agencija i osiguravajućih društava, predstavništva stranih i domaćih firmi, međunarodnih organizacija, zdravstvenih i obrazovnih institucija.

Struktura poslovnih subjekata

Struktura poslovnih subjekata u Kantonu Sarajevo stanje 31. 12. 2015.

Oština	Stanovništvo	Broj preduzeća				Broj preduzeća na 1000 stanovnika
		UKUPNO	Pravna lica	Podružnice u sastavu pravnih lica	Fizička lica obrtnici	
1	2	3	4	5	6	7
Centar	68.487	8.206	4.526	1.483	2.197	119,8
Hadžići	23.129	1.092	412	256	424	47,2
Ilidža	63.599	4.978	2.493	1.160	1.325	78,3
Ilijaš	20.097	855	317	188	350	42,5
Novi Grad	126.708	6.463	2.706	1.354	2.403	51,0
Novo Sarajevo	73.862	5.971	3.125	1.154	1.692	80,8
Stari Grad	41.595	3.866	1.528	632	1.706	92,9
Trnovo	2.529	156	45	34	77	61,7
Vogošća	26.847	1.291	569	306	416	48,1
S A K	446.853	32.878	15.721	6.567	10.590	73,6

4. BUDŽET OPŠTINE CENTAR

Tabela-Ukupna izdvajanja za projekte iz Budžeta u periodu 2013-2015. (u KM)

Izdvajanja za projekte	Izvršenje I-XII 12.	Izvršenje I-XII 13.	Izvršenje I-XII 14.	Izvršenje I-XII 15.	Ukupno
					2012.-2015.
Kapitalni izdaci (ukupno)	10.586.175	8.235.125	11.835.601	9.880.707	40.537.608
Tekući transferi za projekte	4.437.753	4.640.205	5.080.613	4.989.667	19.148.238
Ukupno (Projekti)	15.023.928	12.875.330	16.916.214	14.870.374	59.685.846
Ukupno Budžet izvršenje	24.815.662	23.481.975	27.896.932	25.861.934	102.056.503

% učešća u ukupnim izdacima					
Rashodi	Izvršenje I-XII 2012.	Izvršenje I-XII 2013.	Izvršenje I-XII 2014.	Izvršenje I-XII 2015.	Ukupno
Tekući izdaci ukupno	56,39	64,76	57,54	61,79	60,12
Kapitalni transferi	19,75	18,62	16,83	19,30	18,63
Kapitalna ulaganja	22,91	16,44	25,60	18,90	20,96
Finansiranje	0,95	0,17	0,03	0,00	0,29
Ukupno	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Napomena: tekući transferi obuhvataju sve stavke konta 614100 jer se odnose na podatke izvršenja na što ne utiče visok procent planirane rezerve civilne zaštite.

Tabela - Kapitalni izdaci u periodu 2012.-2015. (u KM)

Kapitalni izdaci	Izvršenje I-XII 12.	Izvršenje I-XII 13.	Izvršenje I-XII 14.	Izvršenje I-XII 15.	Ukupno
					2012.-2015.
Kapitalni transferi					
Kapitalni transferi drugim nivoima vlasti	3.253.502	3.097.157	3.530.502	3.707.985	13.589.146
Kapitalni transferi pojedincima	131.084	50.454	38.158	108.967	328.663
Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama	249.500	171.000	126.680	262.500	809.680
Kapitalni transferi javnim preduzećima	1.265.950	1.054.905	959.356	872.994	4.153.205
Kapitalni transferi privatnim preduzećima	0	0	40.000	40.000	80.000
Ukupno	4.900.036	4.373.515	4.694.696	4.992.446	18.960.693
Kapitalna ulaganja					
Nabavka i uređenje zemljišta	1.326.699	880.196	1.675.448	1.072.645	4.954.987
Nabavka građevina	1.362.944	0	67.536	544.291	1.974.771
Nabavka opreme	232.523	440.592	692.052	214.174	1.579.341
Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	158.407	86.274	46.420	58.401	349.502
Rekonstrukcija i investiciono održavanje	2.605.566	2.454.549	4.659.449	2.998.751	12.718.315

Ukupno	5.686.139	3.861.610	7.140.905	4.888.261	21.576.915
Kapitalni izdaci (ukupno)	10.586.175	8.235.125	11.835.601	9.880.707	40.537.608

Kapitalna ulaganja odnose se na ulaganja u zemljište, ulaganja u zgrade, opremu i nabavku stalnih sredstava u obliku prava.

Tabela Struktura ukupno ostvarenih prihoda u KM

Elementi prihoda	Ostvareno I-XII 12.	% učešća	Ostvareno I-XII 13.	% učešća	Ostvareno I-IX 14.	% učešća	Ostvareno I-IX 15.	% učešća
Porez na dobit od poljoprivredne djelatnosti	0	0,00	228	0,00	133	0,00	228	0,00
Porez na prihod od imovine i imovinskih prava	35.947	0,09	24.815	0,06	5.012	0,01	5.520	0,01
Porez na imovinu	1.624.979	4,13	1.603.858	3,84	1.690.733	3,83	1.785.898	3,99
Porez na promet nepokretnosti	2.991.061	7,59	4.108.819	9,85	3.502.404	7,94	3.768.767	8,41
Porez na dohodak	503.489	1,28	504.701	1,21	525.135	1,19	544.810	1,22
Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju direkcijama za ceste	1.207.989	3,07	1.121.480	2,69	1.173.072	2,66	1.281.416	2,86
Prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju jedinicama lokalne samouprave	0	0,00	0	0,00	2.730.099	6,19	4.755.827	10,61
Prihod od davanja prava na eksploataciju prirodnih resursa, патената i autorskih honorara	4.428	0,01	46.283	0,11	16.486	0,04	631	0,00
Prihodi od iznajmljivanja poslovnih prostorija	4.390.359	11,15	4.096.684	9,82	3.928.780	8,90	4.563.663	10,19
Prihodi od iznajmljivanja skloništa	32.549	0,08	37.027	0,09	31.666	0,07	28.292	0,06
Prihodi od kamata na depozite u bankama	222.079	0,56	314.253	0,75	369.613	0,84	342.193	0,76
Ostali prihodi od imovine	781.500	1,98	96.651	0,23	3.513	0,01	24.142	0,05
Prihod od privatizacije stanova i poslovnih prostora	5.136	0,01	2.429	0,01	1.357	0,00	9.867	0,02
Komunalne opštinske takse	1.593.850	4,05	1.945.292	4,66	2.027.502	4,60	2.335.716	5,21
Naknade za izgradnju i održavanje javnih skloništa	204.058	0,52	236.143	0,57	114.362	0,26	389.900	0,87
Naknada za dodjeljeno zemljište	332.159	0,84	2.107.207	5,05	1.343.469	3,04	1.539.534	3,44
Naknada za uređenje zemljišta	383.710	0,97	383.156	0,92	704.127	1,60	876.048	1,96
Naknada po osnovu prirodnih pogodnosti - renta	2.624.163	6,66	3.334.392	7,99	1.651.841	3,74	2.520.834	5,63
Naknada po osnovu tehničkog pregleda građevina	200.033	0,51	204.631	0,49	246.196	0,56	307.770	0,69
Naknada za korištenje državnih šuma	374	0,00	0	0,00	0	0,00	27	0,00
Prihodi od iznajmljivanja javnih površina	438.950	1,11	444.224	1,06	427.120	0,97	404.926	0,90

Ostale opštinske naknade-katastar, vjenčanja, ovjere na terenu, usluge građanima	106.255	0,27	176.798	0,42	172.844	0,39	165.983	0,37
Neplanirane uplate	21.403	0,05	35.426	0,08	13.186	0,03	83.217	0,19
Cestovne naknade	367.423	0,93	379.735	0,91	382.081	0,87	378.962	0,85
Posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća	2.300.268	5,84	2.304.901	5,53	2.326.071	5,27	2.314.727	5,17
Novčane kazne	18.614	0,05	11.260	0,03	5.080	0,01	9.385	0,02
Ostali prihodi			52.843	0,13	127.024	0,29	8.483	0,02
Tekuće potpore (Grantovi)	4.241.323	10,77	3.561.267	8,54	1.814.166	4,11	132.313	0,30
Primici	78.907	0,20	5.272	0,01	554.820	1,26	690	0,00
Neurošena sredstva iz predhodne godine	14.680.935	37,27	14.576.278	34,94	18.234.076	41,33	16.225.038	36,21
Ukupno raspoloživa sredstva	39.391.940	100,00	41.716.053	100,00	44.121.970	100,00	44.804.807	100,00

5. OCJENA STANJA

Generalni aspekti

Izazovi opštine Centar su identični izazovima mnogih urbanih središta u regiji i Evropi. Ti izazovi se mogu iskazati u tri riječi: **globalizacija, tehnologija, održivi razvoj**. Izloženost opštine Centar brzim tehnološkim promjenama i surovom tržišnoj konkurenciji zahtjeva ubrzane aktivnosti u pravcu unapređenja konkurentnosti i poslovnog ambijenta, razvoja atraktivnosti i prepoznatljivosti na međunarodnom tržištu investicionog kapitala.

Opština Centar je odgovorna za sopstveni identitet/brend i stvaranje pretpostavki za privlačenje novih investitora. Postoje različiti pristupi rješavanju ovih problema.

Razvoj novih IT tehnologija relativizuje značaj prostora/lokacije i skraćuje vrijeme. Važnost „mjesta/lokacije“ u biznisu je sve manja, istovremeno zahtjeva se visoka urbana efikasnost.

Prilagođavanja i rješavanja tih problema predstavljaju veliki izazov, koji otvara nove prilike, ali i prijetnje.

Urbana transformacija

Pokretačku snagu urbane ekonomije (ekonomije bazirane na znanju) čine aktivnosti bazirane na upravnim i kontrolnim funkcijama, finansijama, trgovini, projektovanju, obrazovanju, zdravstvu, kulturi, turizmu, sofisticiranim uslugama u raznim oblastima.

Istorijska urbana jezgra je najveći kapital opštine Centar, koji treba da sačuva kulturno istorijsku baštinu uz nužna prilagođavanja novim zahtjevima i formama. U urbanoj centralnoj zoni potreban je nastavak izgradnje značajnih i atraktivnih projekata, realizaciji tih projekata mora se pristupati oprezno jer mogu dovesti do prostorne fragmentacije i društvene segregacije. Napušteno ili devastirano građevinsko zemljište i objekti potrebno je da uđu u proces regeneracije u skladu sa zahtjevima održivog razvoja. Na taj način se stvaraju novi tipovi prostora i novih formi poslovnih aktivnosti koje će biti orijentisane prema novim tehnologijama, projektovanju, dizajnu, informatici i kreativnim industrijama.

Urbanizacija

Urbanizacija direktno utiče na strukturu privrede, socijalne i okolišne aspekte. Izazovi opštine Centar su pad tradicionalnih industrija, realno nizak dohodak stanovništva, visoka nezaposlenost, neadekvatno obrazovanje, nizak nivo poslovnih vještina, dotrajalost i nerazvijenost komunalne infarstrukture, nedostatak finansijskih sredstava, povećani pritisci na okoliš.

Opština Centar mora prepoznati svoje investicione prilike (lokacijske i sektorske) i razvijati sopstvenu konkurentnost, kako bi zainteresovala i privukla investitore. Posebno je značajno motivisati i po potrebi stimulisati postojeće investitore na reinvestiranje.

U narednom periodu, prioritet će biti revitalizacija zapuštenih područja u središtu opštine Centar. Proces revitalizacija ne smije biti samo fizička i okolišna rehabilitacija tih prostora/lokacije, nego i socijalno-kulturna integracija lokalnog stanovništva.

Urbana regeneracija centralne jezgre

Opština Centar je suočena sa starenjem historijskog jezgra, brzim promjenama u privrednoj strukturi i promjenama u socijalnim karakteristikama stanovništva. Kako bi se održao visok nivo privrednih aktivnosti, uravnotežena socijalna struktura i očuvan okoliš, neophodno je uspostaviti partnerski odnos javnog i privatnog sektora institucionalizovan kroz LEV-Lokalno ekonomsko vijeće.

Prioritetne aktivnosti regeneracije su:

- obnova/zamjena devastiranih i zapuštenih dijelova jezgre kroz velike projekte koji rješavaju probleme stanovanja, usluga, saobraćajne infrastrukture, područja za rekreaciju, itd.
- transformacija zastarjele socijalno-privredne osnove urbanog historijskog jezgra u moderniju i atraktivniju jezgru, sa restrukturiranom privredom putem privlačenja investicija u projekte (urbana modernizacija, uvođenje novih tehnologija, poboljšanje urbanog okoliša i diversifikacije socijalne i privredne strukture);

Troškovi transformacije urbanog jezgra su izuzetno visoki, zbog čega je realizacija ovih ciljeva moguća samo **saradnji javnog i privatnog sektora** uz poštovanje međusobnih interesa.

Smjernice za urbanu regeneraciju Savjeta Evrope

„Urbana regeneracija se posmatra kao privilegovani instrument održivog razvoja. Održivi razvoj podrazumijeva korijenite promjene u načinu proizvodnje (privredne strukture) i u načinu života. On se ne zalaže za akumulaciju dobara, već za kvalitet života. Ističe se vrijednost nematerijalnog, poznavanja sebe i drugih, reciklaža starih elemenata, javlja se kao alternativa još uvijek rastućoj želji za potrošnjom i materijalnim progresom“.

Politika urbane regeneracije je:

1. Predmet održivog razvoja, jer obezbjeđuje prenos resursa budućim generacijama bez rasipništva i gubitaka,
2. Faktor održivog razvoja, jer konzervacija urbane životne sredine jedan je od tri stuba razvoja i istog je značaja kao ekonomski razvoj i socijalna kohezija.

Tema urbane regeneracije je pokrenuta u evropskim gradovima 80-ih godina prošlog vijeka kada su se stare jezgre gradova suočile sa mogućom prijetnjom izumiranja. U tim godinama je naglašen trend odlaska stanovništva i poslova iz jezgra gradova u rezidencijalna predgrađa, „obećane zelene zone“. U jezgrima je ostalo najstarije autohtono stanovništvo, koje nema dovoljno sredstava da održava zgrade u kojima stanuje, a to su često zaštićeni objekti arhitektonske i kulturne baštine.

Kompleksnost problema održive urbane regeneracije zahtijeva saradnju različitih struka: urbanista, arhitekata, ekonomista, pravnika, ekologa, saobraćajnih inženjera, sociologa...

U gradovima EU ponuda projekata urbane regeneracije je sve kreativnija i veća.

Osnivaju se kompanije za urbanu regeneraciju koju čine eksperti iz više oblasti, te kompanije djeluju zajedno sa lokalnom upravom.

Kompanije za urbanu regeneraciju istražuju načine transformacije čitavog jezgra ili pojedinih dijelova jezgre i vrše koordinaciju između svih učesnika u procesu. Ove kompanije su samostalne i privatne.

U partnerstvu sa lokalnim vlastima koordiniraju planove za investicije, kako za javni tako i za privatni sektor, privlače nove investicije kroz kreativnu promociju regeneracije zone koju obrađuju.

Ponuda projekata obuhvata:

- Pokretanje i promociju idejnih, projektnih i urbanističkih rješenja
- Unapređenje urbanih sredina uz zaštitu graditeljske baštine
- Afirmaciju urbanog identiteta i savremene urbane kulture življenja
- Regeneraciju devastiranog gradskog prostora iz prošlog tehnološkog doba
- Izgradnju i idejna rješenja prema novom informacionom društvu
- Planiranje projektovanje i građenje prema principu održivosti
- Primjenu savremenih tehnoloških zahtjeva u građevinarstvu,
- Jačanje i promociju internacionalne kompetitivnosti gradova
- Inovativan proces industrijskih zona
- Generisanje novog urbanog identiteta
- Primjenu savremenih koncepcija obnovljivih izvora energije
- Razvoj turističkih brendova grada
- Urbanu reciklažu-centri kulture i sporta u objektima industrijskog nasljeđa
- Dostupan i protočan urbani prostor
- Jačanje atraktivnosti ambijenta urbanog prostora

Istorijska jezgra opštine Centar se suočava sa nizom negativnih trendova, u oblasti demografskih, poslovnih i društvenih procesa. Brze društvene promjene prouzrokovane procesom globalizacije, pred opštinu Centar postavljaju brojne izazove vezane za procese: starenja stanovništva, ekonomskog prestrukturiranja, održivog razvoja i ekonomskog rasta, povećanog stepena nezaposlenosti i neformalnog rada, kriminaliteta, migracije i imigracije stanovništva, rasta siromaštva, degradacije životne sredine – uključujući zagađenja u svim formama, neodrživost potrošnje energije i visokih cijena energije, obezbjeđivanje kvalitetnog stanovanja po pristupačnim cijenama, povezanosti – uključujući efikasan sistem javnog saobraćaja i elektronskih komunikacija.

Regeneracija istorijske jezgre predstavlja ključni izazov u izgradnji konkurentne pozicije opštine Centar i unapređenja kvaliteta života građana. U narednom periodu mora se **intenzivno tragati za rješenjima**, koja će odgovoriti na brze društvene promjene **u pravcu jačanja konkurentnosti, prepoznatljivosti i atraktivnosti za investitore.**

Prostorne karakteristike

Kompletno područje Kantona Sarajevo pokriveno je **razvojnou planskom dokumentacijom. Prostorni plan Kantona Sarajevo za period od 2003. do 2023. godine**, usvojenim 2006. godine („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 26/06), u okviru koga je obrađeno i kompletno područje opštine Centar.

U ukupnoj strukturi površina opštine Centar ovim dokumentom za građevinsko zemljište planirano je 41,8 % od ukupne površine teritorije opštine Centar. Pod poljoprivrednim zemljištem je 30 % površine, a pod šumama i šumskim zemljištem 27,0%. Vodozaštitne zone zauzimaju 2,2% površine opštine.

Bitno je napomenuti da se pod aktivnim klizištima nalazi 67,88 ha ili 2 % od ukupne teritorije opštine.

Za urbano područja 1990. godine usvojen je **Urbanistički plan grada Sarajeva, za period od 1986. do 2015. godine** (Stari grad, Centar, Novo Sarajevo, Novi Grad, Ilidža i Vogošća), za koji su poslije rata

urađene izmjene i dopune i usvojene 1999. godine razrađeno („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 5/1999.) Ovim dokumentom detaljnije je urbano područje opštine Centar (1377,20 ha).

Najveći dio urbanog područja opštine Centar pokriveno je **provedbeno-planskom dokumentacijom** (regulacionim planovima i urbanističkim projektima) 760,42 ha, od čega su za prostor od 718,82 ha urađeni ili u toku izrade regulacioni planovi, a za 84,52 (u okviru površine od 42,98 ha pokriveno regulacionim planovima urađeni su urbanistički projekti) ha urbanistički projekti. Znači, 55,2% urbanog područja opštine Centar, odnosno 23% cjelokupne teritorije opštine Centar je pokriveno provedbeno - planskom dokumentacijom.

Međutim, ocjena je da su određeni planovi rađeni veoma davno, te novonastale potrebe iziskuju izmjenu i dopunu istih ili ponovnu izradu planova za dato područje.

Saobraćaj

Veoma je otežano odvijanje saobraćaja u jutarnjim i popodnevnm vršnim satima kada su kapaciteti saobraćajnica maksimalno iskorišteni, zbog čega se javljaju veliki vremenski gubici, a transport roba se ne može obavljati zadovoljavajućom brzinom.

Sve saobraćajnice u užem urbanom dijelu, a naročito Centralna gradska arterija po kapacitetima i gabaritima dostigle su svoj maksimum. Daljne intervencije na ovim saobraćajnicama u smislu građevinskih zahvata nisu moguće. Jedina mogućnost poboljšanja uslova odvijanja saobraćaja jeste uspostavljanje sistema upravljanja saobraćajem i neke manje intervencije na raskrsnicama.

Problem nedostatka mjesta za parkiranje, koji je veoma izražen na prostoru opštine Centar, nastao je kao posljedica kombinacije nepovoljnih uticaja, tj. izuzetno veliki broj vozila koji se u toku dana kreće po mreži saobraćajnica i velike atraktivnosti sadržaja koji su locirani u urbanom dijelu opštine Centar. Rast broja vozila zadnjih godina nije pratila izgradnja novih odnosno proširenje postojećih kapaciteta za parkiranje što je prouzrokovalo pojavu zauzimanja površina namijenjenih pješačkom saobraćaju od strane vozila, čime se direktno ugrožava bezbjednost odvijanja saobraćaja i u mnogome otežava kretanje pješaka. Parking prostori i garaže koji su planirani kroz prostorno-planske dokumente uglavnom se ne realizuju. Posebno je naglašen problem upravljanja parking prostorima. Cjelokupan sistem upravljanja koji sadrži funkciju planiranja, izgradnje, korištenja i praćenja funkcionisanja parkirališta sveden je na naplatu parkiranja od strane KJKP „Rad“, a u nekim slučajevima i od drugih organizacija (RVI i dr.). Sredstva koja se dobivaju naplatom parkiranja na ovaj način ne koriste se u dovoljnom iznosu za izgradnju novih parking prostora.

Na prostoru koji obuhvata opština Centar nema posebnih površina namijenjenih odvijanju biciklističkog saobraćaja.

Pješačke staze (šetnice) postoje na dijelu Vilsonovog šetališta, uz obale Miljacke i dijelom prema ZETRI, predstavljaju parcijalna riješenja koja nisu ni približno dovoljna da zadovolje potrebe stanovnika Opštine.

Velika pažnja se poklanjala održavanju puteva (npr. sanacija udarnih rupa, presvlačenje i sl.) kao i saobraćajnoj signalizaciji, međutim još su izraženi problem posebno u rubnim dijelovima. Ulice u rubnim dijelovima, u odnosu na ulice u urbanim dijelovima, nemaju trotoara ili su oni veoma uski, nisu dovoljno osvjetljene, a u zimskom periodu izražene su problem održavanja. Razlog ovog stanja je neplanska gradnja.

Prostor opštine Centar je u najvećoj mjeri pokriven linijama gradskog saobraćaja. Osnovni problemi koji se mogu uočiti u funkcionisanju javnog gradskog prevoza jesu male brzine i nedovoljan kapacitet

svih vozila koja obavljaju funkciju prevoza. Ovi problemi su najizraženiji u rubnim djelovima, gdje je u vršnim satima (u vrijeme odlaska i povratka sa posla i škole) evidentna potreba za povećanjem broja vozila i smanjenjem vremenskih intervala između vozila.

Kao ocjena stanja cestovne mreže opštine Centar, obzirom na značaj transportne infrastrukture za razvoj privrede i društva u cjelini, a imajući u vidu intenzitet saobraćaja na pojedinim dionicama postojeće cestovne infrastrukture u narednom periodu neophodan kontinuitet aktivnosti na implementaciji projekata izgradnje nove i rekonstrukcije uskih grla na postojećoj cestovnoj infrastrukturi.

Situacija u oblasti **vodosnabdijevanja** na području opštine može se generalno ocijeniti kao relativno zadovoljavajuća, posebno u područjima starije gradnje koje je korektno opremljeno elementima primarnog sistema. Međutim, ipak postojeća opremljenost ne zadovoljava nivo potreban za centralni dio glavnog grada jedne države (veliki gubici, nedovoljni profili, starost cijevi ili vrsta materijala-azbest-cementne cijevi itd.).

Neophodan je nastavak aktivnosti na rekonstrukciji i izgradnje vodovodne mreže na određenim područjima. Prioritet u obezbjeđenju vodosnabdijevanja treba da imaju područja opštine koja nisu adekvatno opremljena komunalnom hidrotehničkom infrastrukturom.

Kod izvođenja saobraćajnica obavezno izvršiti sve radove na postavljanju ili rekonstrukciji vodovoda i kanalizacije čije su trase planirane u predmetnim saobraćajnicama. Opština Centar nema dodatnih mogućnosti za obezbjeđenje novih količina vode sa svoga područja, zbog toga posebnu pažnju treba obratiti čuvanju kvantiteta i kvaliteta postojećih izvorišta, (njihovoj sanitarnoj zaštiti) kako onih koja su već u centralnom sistemu snabdijevanja tako i lokalnih, jer je svaki l/sec bitan za stanovništvo.

Generalno, problem upravljanja otpadnim vodama je veoma ozbiljan i odnosi se na ciljevi Kanton. Za padinska područja opštine Centar pored adekvatnog opremanja kanalima za odvodnju otpadnih voda potrebno je izvršiti i opremanje kanalima za odvodnju oborinskih voda jer je to preduslov za sprečavanje, odnosno saniranje klizišta.

Svi značajniji vodotokovi su regulisani i obezbjeđuju sigurnost od poplava, kontinuirano se održavaju i čiste. Međutim, vodotokovi pored toga što su recipijenti za prijem prikupljenih oborinskih voda, predstavljaju i kanale za prijem otpadnih voda različitog porijekla i sadržaja.

Posebno je potrebno istaći da postizanje jednog od strateških ciljeva o „Sarajevu kao ambijentu ugodnog življenja,, u vrlo značajnoj mjeri zavisi od realizacije projekata iz oblasti adekvatnog opremanja hidrotehničkom komunalnom infrastrukturom (što je bitno i za buduće investitore), te njihovoj realizaciji treba prilaziti mnogo organizovanije i kontinuirano izdvajati značajna sredstva, kako bi se postigao nivo opremljenosti u skladu sa standardima zaštite okoliša.

Energetska infrastruktura javna i privatna na području opštine u narednom periodu će se morati razvijati **u pravcu jačanja energetske efikasnosti** i zahtjeva zaštite okoliša posebno aspektu emisija u vazduh. U proteklom periodu primjetan je trend povratka na čvrsta goriva, što u zimskom periodu izaziva prekomjernu emisiju polutanata pogoršava stanje vazduha i ugrožava zdravlje stanovništva.

Socio-ekonomske karakteristike

Opština Centar, sa površinom od 32,9 km² je jedna od manjih opština u Kantonu Sarajevo, u kojoj živi 68.487 **stanovnika**. Jedna je od najgušće naseljenih opština Kantona sa 2075,4 st/km². Izražen je trend starenja stanovništva, povećava se udio stanovnika preko 65 godina, dok se smanjuje učešće mlađe populacije.

Ostvareni društveni bruto proizvod /podaci za 2014 godinu/ na području opštine Centar iznosio je 2.288.682.000, i čini 1/3 društvenog proizvoda Kantona Sarajevo. Prihod po glavi stanovnika iznosi 33.309 KM u odnosu na prosjek Kantona Sarajevo 13.955 KM i prosjeka F BiH sa 7.344 po glavi stanovnika.

Poreski prihodi po opštinama obuhvataju:

714 113 porezi građana

(porez na imovinu motornih vozila)

714 121 porezi građana

(porez na nasljedstva i darove)

714 191 porezi građana

(ostali porezi na imovinu)

716 111 porezi na dohodak

(prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica od nesamostalne djelatnosti)

716 712 porez na dohodak

(prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica od samostalne djelatnosti)

716 113 porez na dohodak

(prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica od imovine i imovinskih prava)

716 114 porez na dohodak

(prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica od ulaganja kapitala)

716 115 porez na dohodak

(prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica na dobitke od nagradnih igara i igara na sreću).

Poreski prihodi u Opštini Centar iznose 25.614.000 KM, poreski prihodi po glavi stanovnika iznose 373 KM.

Broj zaposlenih

Od ukupnog broja stanovnika (68.487), zaposleno je 39.851 osoba, broj radno sposobnog stanovništva iznosi 46.038 lica, a radni kontingent iznosi 48.358 osoba.

Ukupna zaposlenost obuhvata zaposlene u poslovnim subjektima (pravnim osobama), obrtu i slobodnim profesijama.

Broj nezaposlenih

Na području opštine Centar nezaposleno je 7.999 osoba, što čini stopu od 16,7% nezaposlenosti. Nezaposlenost prema stepenu stručnog obrazovanja

	SVEGA	VSS	VŠS	SSS	NSS	VKV	KV	PKV	NKV
Centar	7.999	1.663	141	2.679	44	34	1.737	39	1.662

Prema osnovnim indikatorima razvijenosti Opština Centar je najrazvijenija opština u Kantonu Sarajevo, F BiH i BiH.

Indikatori na osnovu kojih se određuje rang razvijenosti su: stepen zaposlenosti, stepen nezaposlenosti, broj učenika osnovnih i srednjih škola na 1000 stanovnika, prihodi po glavi stanovnika, indeks odsutnog stanovništva.

Struktura privrede

Vidljivo je da se radi o privredi razvijenog tipa sa značajnim učešćem tercijarnog i kvartarnog sektora. Na području opštine Centar je sjedište državnih organa i agencija BiH, F BiH, Kantona, takođe sjedište velikih privrednih društava u oblasti trgovine saobraćaja, sjedište banaka i osiguravajućih društava, predstavništava stranih i domaćih firmi, diplomatskih predstavništava i predstavništava međunarodnih organizacija, zdravstvenih, obrazovnih i kulturnih institucija.

U tercijarnom i kvartarnom sektoru registrovano je više od 80 % ukupnog broja poslovnih subjekata u kojima istovremeno radi oko 80% zaposlenih sa područja Opštine. Tako od ukupno zaposlenih na području Centra, preko 28% je zaposleno u oblasti saobraćaja, skladištenja i veza, zatim preko 18% u oblasti zdravstvene i socijalne zaštite, te 16% u trgovini i skoro 12% u građevinarstvu.

Rangirano po djelatnostima, najveći broj zaposlenih u Opštini je u oblasti saobraćaja, skladištenja i veza, 9.911, zatim u zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, 6.427, te trgovini, 5.561.

Turizam

Opštinu Centar/ Grad Sarajevo/ Kanton Sarajevo potrebno je posmatrati kao jedinstvenu turističku destinaciju. U izvještajima o turizmu uglavnom se analizira broj turista, broj noćenja ili broj kreveta, nema pravih analiza prihoda od turizma koji se ostvaruje u turizmu, uglavnom se radi o grubim, procjenama. Sa tim problemom suočavaju se i ostale zemlje u regiji npr, Hrvatska kao turistička velesila. U svijetu se koristi savremeni satelitska metoda praćenja ostvarenja turističkih prihoda.

Generalno može se ocijeniti da je u proteklom periodu 2009 -2015 godine došlo do rasta turističkih parametara, osim krizne 2014 godine. Opština Centar je u tom periodu zbog izgradnje hotelskih kapaciteta na području drugih opština imala smanjenje učešća u broju noćenja. Izgradnjom novih hotelskih kapaciteta na području opštine Centar situacije se mijenja.

Određeni problemi javljaju se u upravljanju turističkom destinacijom i nedovoljnoj izdiferenciranosti turističkog proizvoda. Opština Centar raspolaže resursima za razvoj više vrsta turizma od poslovnog, sajamskog i kongresnog, zdravstvenog do kulturnog turizma oslonjenog na kulturno istorijsku baštinu i vrhunske kulturne manifestacije.

Socijalne karakteristike

Opština Centar ima razvijen sistem javnih službi u oblasti obrazovnih, zdravstvenih, socijalnih usluga i razvijenu infrastrukturu u oblasti sporta i kulture. Visoke standarde zadovoljavaju broj i prostorni kapaciteti, kao i broj zaposlenih sa visokim kvalifikacijama.

Obrazovanje

Na području opštine Centar je ukupno 10 predškolskih ustanova. Predškolskim obrazovanjem je obuhvaćeno 682 djece, a ukupna površina iznosi 3.379 m². U predškolskom obrazovanju u opštini Centar zaposleno je 116 osoba.

Na području opštine Centar egzistira 11 škola redovnog osnovnog obrazovanja sa ukupnom površinom od 26.305 m² sa 220 odjeljenja, koje pohađa 4880 učenika i u kojima nastavu obavlja 376 nastavnika, sa 71 učenikom na 1000 stanovnika.

U opštini Centar ima 1 škola za specijalno osnovno obrazovanje.

Redovno srednje obrazovanje se odvija kroz gimnazije, učiteljske škole, umjetničke škole, tehničke i srodne škole, te stručne škole.

Na području opštine Centar na početku školske 2015/2016 godine djeluje 14 srednjih škola sa ukupnom površinom od 43.810 m² U 236 odjeljenja, sa 542 nastavnika nastavu pohađa 5569 učenika. Sa indeksom od 81 srednjoškolca na 1000 stanovnika

Najviše učenika pohađa tehničke i srodne škole, 54%, a od toga 70% pohađa zdravstvenu srednju školu. Gimnaziju pohađa 36,4% učenika.

U opštini Centar postoji 1 škola za specijalno srednje obrazovanje.

Na području opštine Centar djeluje djeluje 14 visokoškolskih ustanova, od ukupno 31 koja djeluje na području Kantona Sarajevo, sa ukupno upisanih 16 992 studenata na svim studijskim programima i 3333 diplomirana studenta u 2015 godini.

Socijalna inkluzija/uključenost

Socijalna isključenost predstavlja izuzetan problem, jer u pozadini ovoga leže nejednakosti u dohotku, obrazovanju i zdravstvu. Prema podacima NHDR svaki drugi stanovnik u BiH je na neki način socijalno isključen. Posebno su ugrožena raseljena lica, osobe sa invaliditetom, stari i mladi, jer su pod najvećim rizikom od siromaštva i nezaposlenosti, te imaju teškoće u pristupu javnim uslugama.

Savremeni pristupi socijalnoj zaštiti usmjereni su na poboljšanje socijalnog statusa građana na ličnom, porodičnom i širem socijalnom planu, jačaju društvenu koheziju, nezavisnost i sposobnost ljudi da pomognu sami sebi. Pred socijalnu zaštitu se postavljaju zadaci da odgovori na potrebe građana. Posebno podržava ranjive i marginalizovane grupe i pojedince kojima je neophodna pomoć zajednice i države, kao i građane koji nisu u stanju da sopstvenim radom obezbijede svoju egzistenciju i egzistenciju svoje porodice. Zato se shvatanje socijalne zaštite veže za socijalnu uključenost.

Socijalna zaštita je veoma složena oblast , koja je ustavom i zakonom definisana kao djelatnost od posebnog društvenog interesa.

Korisnici socijalne zaštite su lica koja se nalaze u stanju socijalne potrebe, a svrstana su u sljedeće kategorije:

- djeca bez roditeljskog staranja
- osobe sa invaliditetom i osobe ometene u fizičkom i psihičkom razvoju
- djeca čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama
- vaspitno zanemarena djeca
- vaspitno zapuštena djeca
- materijalno neobezbjeđene i za rad nesposobne osobe
- stare osobe bez porodičnog staranja
- osobe sa društveno negativnim ponašanjem
- osobe izložene zlostavljanju i naselju u porodici
- osobe i porodice koje bi svoju socijalnu sigurnost trebale ostvariti od primanja u skladu sa zakonom o socijalnoj zaštiti (čl. 8) a ta primanja nisu dovoljna za podmirenje njihovih životnih potreba.

Prema Zakonu, sredstva za finansiranje socijalne zaštite osiguravaju se iz: budžeta Kantona, budžeta opština, ulaganja osnivača, privrednih i uslužnih djelatnosti ustanova, ličnog učešća korisnika i njegovih srodnika, legata, poklona i zavještavanja, i drugih izvora u skladu sa propisima.

Na području opštine Centar prosječno je oko 4000 korisnika socijalne pomoći ili oko 11 % korisnika socijalne pomoći sa područja Kantona Sarajevo. Najveći broj korisnika je iz kategorije osoba sa invaliditetom i osoba ometenih u fizičkom i psihičkom razvoju. Osim ove kategorije, korisnici socijalne zaštite su lica i porodice koje su stanju socijalne potrebe usljed posebnih okolnosti , kao i kategorija lica i porodica koji nemaju dovoljno prihoda za podmirenje osnovnih životnih potreba. Najveća sredstva se izdvajaju za dječiji dodatak, ličnu invalidninu i zaposlene porodilje.

Opština Centar iz sopstvenih sredstava finansira pomoć određenim kategorijama lica koji su stanju socijalnih potreba.

Pomoć u socijalnoj zaštiti vrši se preko sljedećih institucija koje su locirane na području opštine Centar:

1. Dom za socijalno zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba/ ima kapacitet od 262 mjesta,
2. Dom za djecu bez roditeljskog staranja/ Ima kapacitet od 88 mjesta,
3. Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju/ nastava je organizovana kroz odjeljenja za predškolski uzrast, osnovno obrazovanje i srednje i specijalno srednje obrazovanje.

U okviru **vaninstitucionalnih oblika** socijalne zaštite Opština radi na uvođenju i uspostavljanju inovativnih metoda, saradnje i komunikacije sa građanima, građanskim udruženjima, omladinskim nevladinim organizacijama i asocijacijama. Cilj je proširenje aktivnosti i uspostavljanje partnerstava, između lokalne samouprave. Opštinska vizija komunikacije i saradnje ostvaruje se kroz realizaciju partnerskih projektnih aktivnosti sa nevladinim organizacijama. Uvažavajući nezavisnost u izboru aktivnosti nevladinih organizacija, saradnja Opštine se temelji na kontinuiranoj podršci programskim aktivnostima nevladinih organizacija koje su u skladu sa potrebama građana i politikom Opštine Centar.

Opština Centar iz Budžeta finansira projekte koji se odnose na oblasti: **socijalna sigurnost i zdravstvena zaštita, obrazovanje, kultura, sport, ljudska prava, ekologija i izgradnja i razvoj lokalne zajednice.**

Sredstva za ostvarivanje korištenja prava u **boračkoj zaštiti**, propisanim federalnim zakonom osiguravaju se iz federalnog budžeta, budžeta kantona, opština i drugih prihoda.

Na federalnom nivou, osnovna prava se finansiraju iz Budžeta Federacije i to za isplatu porodičnih invalidnina, uvećanih porodičnih invalidnina, ličnih invalidnina, ortopedski dodatak, dodatak za pomoć drugog lica i pomoć u slučaju smrti, kao i za pomoć i materijalno zbrinjavanje nezaposlenih demobilisanih branilaca i članova njihovih porodica. Na nivou Federacije najveći je problem osiguranje sredstava za isplatu novčanih naknade korisnicima ove zaštite. Zakon o posebnim pravima dobitnika ratnih priznanja i odlikovanja i članova njihovih porodica decidno navodi priznanja i odlikovanja na koja se odnosi ovaj zakon, vrstu prava kao i postupak za ostvarivanje ovih prava. Jedno od osnovnih prava koje se finansira iz Budžeta Federacije je mjesečni novčani dodatak.

Opština Centar u okviru nadležnosti pojedinih opštinskih službi realizuje :

- a) ostvarivanje osnovnih prava vojnih invalida i porodica šehida i poginulih boraca.
- b) ostvarivanje dopunskih prava boraca – branitelja BiH
- c) realizuje planirane aktivnosti kojima je cilj zaštita i rješavanje problema boračke populacije i trajno očuvanje uspomena na šehide i poginule borce.

Socijalni kartoni **ratnih vojnih invalida** ukazuju na probleme nezaposlenosti, neriješenog stambenog pitanja, **potreba za prekvalifikacijom i doškolovanjem, stipendiranjem ili zaposlenjem djece.**

Socijalna isključenost obuhvata nezaposlene, gender aspekt, penzionere, te socijalnu sigurnost nezaposlenih osoba.

Na području opštine Centar evidentirano je 14.546 penzionera, od čega su 8.612 starosne penzije, invalidske 2.783, porodične 3.151, sa prosjekom od 2,7 zaposlenih na 1 penzionera. Prosječna penzija u opštini Centar iznosi 531,74 KM (starosna 614,83 KM, invalidska 395,03 KM i porodična 425,40 KM).

U skladu sa Zakonom o posredovanju u zapošljavanju i socijalnoj sigurnosti nezaposlenih osoba, ukupan broj korisnika novčane naknade i usluga korisnika zdravstvenog osiguranja u opštini Centar iznosi 4.470 (190 korisnika novčane naknade i 4.280 korisnika zdravstvenog osiguranja).

Zdravstvene karakteristike stanovnika opštine Centar slične su zdravstvenom stanju stanovnika Kantona. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva se zasniva na registrovanom morbiditetu, odnosno učestalosti oboljevanja u nekoj populaciji u određenom periodu.

Vodeća oboljenja stanovništva su: akutne infekcije gornjih respiratornih organa; hipertenzivna oboljenja, akutni bronhitis.

Kod zdravstvenog stanja stanovništva potrebno je izdvojiti mentalno zdravlje kao značajan segment zdravstvenog stanja stanovništva, koje je naročito ugroženo u vremenima teške socio-ekonomske situacije. Nezaposlenost, siromaštvo, niska stopa produktivnosti, pad životnog standarda, stalne migracije, opšta socijalna nesigurnost, itd. ostavljaju posljedice na zdravlje, a posebno na mentalno zdravlje.

Zdravstvene usluge se pružaju kroz primarnu zdravstvenu zaštitu i specijalističko konsultativnu zdravstvenu zaštitu, koja je organizovana kao bolnička zdravstvena djelatnost u javnom i privatnom sektoru.

Najveći broj zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika je na području opštine Centar (68,6% od ukupnog broja zdravstvenih radnika zaposlenih u zdravstvu je na području opštine Centar).

Od kapaciteta primarne zdravstvene zaštite na području opštine Centar je: JU Dom zdravlja Centar, Zavod za zaštitu žena i materinstva Kantona Sarajevo, Zavod za zaštitu studenata univerziteta u Sarajevu, Zavod za sportsku medicinu, Zavod za zdravstvenu zaštitu zaposlenika MUP-a i Zavod za javno zdravstvo Kantona Sarajevo (HE službe).

Sav bolnički kapacitet javnog zdravstva nalazi se na području opštine Centar.

Na 1.000 stanovnika Kantona Sarajevo zdravstvenih radnika ima u Kantonu Sarajevo 11,6, a doktora 3, 8. U opštini Centar na 1.000 stanovnika ima 47,7 zdravstvenih radnika i 15,2 doktora.

Mrežom ambulanti porodične/obiteljske medicine u JU Dom zdravlja Sarajevo utvrđuje se raspored i lokacije ambulanti sa pripadajućim timovima porodične/obiteljske medicine (TOM). Ovom mrežom se građanima osiguravaju jednaki uslovi korištenja primarnog nivoa zdravstvene zaštite uz poštivanje određenih kriterija. Jedan od kriterija je da se na 1500-2000 stanovnika osigura jedan TOM.

Za opštinu Centar utvrđeno je 15 lokaliteta za ambulante porodične medicine sa 34 TOM. U funkciji je 14 sa 32 tima porodične medicine. Prosječna maksimalna udaljenost stanovništva od ambulante porodične medicine na području ove opštine je 1,96 km.

Opština Centar je u stalnom nastojanju da građanima osigura bolje uslove življenja, te izdvaja i značajna budžetska sredstva za nabavku najsavremenije medicinske opreme, obnovu postojećih i izgradnju novih ambulanti itd.

Na teritoriji opštine Centar se nalaze gotovo sve značajnije kulturne institucije Grada Sarajeva, Kantona; BiH: pozorišta, galerije, muzeji, biblioteke, arhivi.

Takođe, **naznačajnije tradicionalne kulturne manifestacije održavaju se na području opštine Centar**

Opština Centar je osnivač JU Centar za kulturu "Sarajevo" koji kroz svoje segmente kulturnog i obrazovnog djelovanja preferira rad sa djecom, mladima i građanima, afirmiše stvaralaštvo mladih, uvažavajući i ostale kategorije društva.

Sport, kao i kultura imaju ključnu ulogu u afirmaciji i pojedinca i države, ističu vrijednosti identiteta i različitosti, osobenosti, tradicije, doprinose zdravlju i razvoju turizma itd. Prepoznajući značaj sporta za razvoj djece i za zdravlje čovjeka, Opština Centar kao osnivač kroz djelovanje JU Centar za sport i rekreaciju doprinosi zadovoljavanju javnog interesa Opštine u oblasti.

Na području Opštine nalaze se značajni sportski objekti (Olimpijski stadion Koševo, „Skenderija“, "Zetra", Golf teren, osam sportskih objekata, trinaest sportskih ploha u pet mjesnih zajednica, dvadeset sportskih organizacija, pedeset jedan klub i četrdeset jedan sportski savez...).

Opština Centar pruža finansijsku podršku sportskim organizacijama, u okviru kojih se realizuje niz projekata iz oblasti sporta, a koji su namijenjeni korisnicima sa područja Opštine.

Bezbjednosna situacija u opštini Centar povezana je sa bezbjednosnom situacijom u Kantonu Sarajevo koja nije zadovoljavajuća. Posebno je izražen problem maloljetničkog prestupništva kako na području Kantona Sarajevo, tako i opštine Centar.

Analiza maloljetničkog prestupništva ukazuje u kom pravcu treba kreirati strategiju prevencije, kao i preventivne akcije na svim nivoima od Vlade Kantona Sarajevo nadležnih ministarstava, javnih ustanova, obrazovnih institucija, opštine i njenih služb, medija do NVO, uz puni angažman roditelja.

Kroz program sekundarne prevencije maloljetničkog prestupništva obuhvataju se projekti i programi koji se provode od strane vladinih i nevladinih organizacija. Izvori informacija o rizičnoj djeci i djeci počiniocima krivičnih djela JU Kantonalni Centar za socijalni rad treba da dobije od škola, mjesnih zajednica, tužilaštva, MUP Kantona Sarajevo kontinuirano i da formira bazu podataka.

Ovisnost

„Od svih institucija društvene zajednice školski sistem ima najviše mogućnosti da primarnom prevencijom unaprijedi nacionalni standard zaštite djece i mladih od svih oblika rizičnog ponašanja, pa tako i od onih koja mogu dovesti do stanja ovisnosti“ (Sakoman, S. 2005).

Uspješna prevencija pretpostavlja kontinuirano provođenje mjera u odgojno-obrazovnom procesu (kao dio plana rada i programa svake škole). Podrazumijeva se da su mjere koje se provode utemeljene u naučnim istraživanjima i potvrđene kao efikasne.

„Evidence-based pristup utemeljen je na dobrom poznavanju uzroka fenomena koji preveniramo (etiology-based). Istovremeno upućuje na pedagoški pristup kojim je moguće pridonijeti kvalitetnom strukturiranju osobnosti djece (radu i funkciji mozga prije svega) te uticati na njihove stavove, usvajanje sistema vrijednosti (zdravlje prije svega), a time i konkretno samozaštitno ponašanje“ (Sakoman 2005).

Školski programi prevencije su veoma važni, ali ipak predstavljaju samo dio programa suzbijanja ovisnosti na nivou Kantona; F BiH i BiH. Zaposleni u obrazovnim institucijama trebaju što bolje poznavati i sve ostale mjere (represivne, terapijske itd.), koje su u odgovornosti drugih institucija države. To je veoma važno iz razloga lakšeg planiranja školskih aktivnosti vezanih za suzbijanje ovisnosti. Znanja su im potrebna da bi bili kompetentni komunicirati sa djecom (i njihovim roditeljima) i odgovarati na brojna pitanja u vezi s ovisnosću i načinom kako se pojedinac i društvena zajednica štite od zloupotrebe droga. Obzirom na to da se iz godine u godinu povećava broj rizičnih ponašanja (ovisnosti o drogi, alkoholu, opijatima, farmakološkim sredstvima, kockanje, seksualna ponašanja, vršnjačko nasilje, prehrana, ovisnosti o internetu...), na koja bi trebalo preventivno djelovati, povećava se i broj preventivnih programa, a time i opterećenje škole. Možda bi sve te programe trebalo povezati, objediniti u jedinstveni odgojno-obrazovni program koji se tiče zaštite zdravlja i provoditi ga u okviru posebnog predmeta.

Prema učestalosti i posljedicama koje uzrokuju pojedincima, porodicama i društvenoj zajednici zloupotrebu sredstava ovisnosti treba smatrati najozbiljnijom javno zdravstvenim i sociopatološkim problemom savremenog svijeta.

Moralna kriza savremene civilizacije, odbacivanje tradicionalnih vrijednosti, kriza institucije braka i porodice, sve više djece i mladih čini nesretnim i izgubljenim. U disfunkcionalnim, bolesnim ili raspadnutim porodicama, djeca teško mogu graditi samopoštovanje, sistem vrijednosti i viziju svog budućeg životne organizacije. Nezdrave i neugodne obitelji i njihov sistem kontrole djeca nastoje što prije napustiti. Iz istih motiva mnoga djeca prekidaju i školovanje, a to se uglavnom događa prije nego što uspiju sazeti i razviti samokontrolu svog ponašanja.

Na ubrzanje separacijskih procesa utiče i sve liberalniji odgojni pristup koji karakteriše prevelika sloboda sa slabim nadzorom nejasno postavljanjom granicom između ponašanja koja su prihvatljiva i nedopustiva (EMCDDA, 2008).

Danas, veliki broj mladih u želji da osmisle svakodnevnicu živi od danas do sutra, prepušta se stihiji zabave i izlaže se pritom brojnim nepotrebnim rizicima. Tu visokorizičnu kategoriju koriste kao potrošače organizatori zabave i užitaka, koji su često povezani sa kriminalom. Brojni su razlozi, motivi, potrebe i životne situacije zbog kojih pojedinac može započeti, a kasnije i nastaviti s uzimanjem sredstava ovisnosti do stanja potpunog gubitka kontrole.

Ono što podržava takvo ponašanje čovjeka i vodi prema bolesti ovisnosti, prije svega je „ugodnost“ upamćenog doživljaja, iskustva “drogiranosti”, te jednostavnost, efikasnost i brzina kojom osoba, uzimajući psihoaktivnu tvar, može promijeniti stanje svijesti i doživljavanje stvarnosti. Zloupotreba «droga» je neprirodan, visokorizičan i društveno neprihvatljiv način uklanjanja osjećaja patnje ili zadovoljavanja prirodne ljudske potrebe za zadovoljstvom.

Napredak nauke i rast standarda u savremenom konzumentskom, potrošačkom društvu, pretjerana kompetitivnost, opadanje interesa za «duhovnost», poremećen sistem vrijednosti u kojem sa fokusom ka hedonizmu i materijalnim vrijednostima, uz spomenutu moralnu i krizu institucije braka i porodice, sve više ugrožavaju mentalno zdravlje ljudi s pratećim pojavama rasta depresije i anksioznosti (Sakoman 2005) .

Ocjena prihoda budžeta 2016.-2019. godina

Prihodi koji se raspoređuju Opštini u skladu sa propisima o pripadnosti javnih prihoda planirani su u skladu sa višegodišnjim prosjekom (porez na imovinu, porez na dohodak, cestovne naknade, posebne naknade za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća), u skladu sa ostvarenjem u 2015. godini, planom 2016. godine te očekivanom tendencijom smanjivanja prometa u narednim godinama (porez na promet nepokretnosti), dok su prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju jedinicama lokalne samouprave (8,42% pripadajućih prihoda koji se raspoređuju jedinicama lokalne samouprave u skladu sa godišnjim Uputstvom o određivanju učešća u prihodima od indirektnih poreza) planirani na osnovu revidiranih procjena prihoda od indirektnih poreza za opštine Kantona Sarajevo dostavljenim od strane Federalnog ministarstva finansija.

U prihodima koje Opština neposredno ostvaruje najznačajniji prihodi su planirani od iznajmljivanja poslovnih prostorija (uz trend smanjenja naplate tekuće zakupnine, bez očekivanih vanrednih preuzimanja i plaćanja dugova starih dužnika te uz efekte eventualne primjene Zakona o restituciji, a kojim bi Opština izgubila pravo raspolaganja nad značajnim fondom poslovnih prostorija u narednim godinama), prihodi od kamata na depozite u bankama (u skladu sa očekivanim daljim smanjivanjem kamatnih stopa na depozite u uslovima visokog stepena likvidnosti stabilnih banaka), opštinske komunalne takse (planirani samo u skladu sa trendom naplate u proteklom i tekućoj godini zbog nepostojanja podataka o bazi obveznika), naknade za zemljište (u skladu sa procjenama nadležne službe koje su limitirane nemogućnostima realnog planiranja prostornog uređenja područja opštine koje se zadnjih godina svodi na intervencije prema pojedinačnim interesima investitora).

Nisu planirane donacije pravnih i fizičkih lica po osnovu ulaganja u poslovne prostore imajući u vidu primjene nove odluke o dodjeli u zakup poslovnih prostorija kojom nisu predviđena kompenziranja ulaganja sa obavezama za plaćanje zakupnine.

Takođe, prilikom projekcije prihoda nisu uzeti u obzir potencijalni efekti primjene Odluke o visini i načinu plaćanja naknade za korištenje zemljišta u cestovnom pojasu i drugog zemljišta koje pripada javnim, lokalnim i nekategorisanim cestama kojima upravlja Opština Centar Sarajevo koji će se moći ocijeniti tek u toku 2016. godine.

Realnost Strategije i povezanost sa budžetskim dokumentima

Realnost ostvarenja prihoda te izvršenja predviđenih projekata u Akcionom planu zavisit će od eventualnih izmjena propisa o pripadnosti javnih prihoda u budućem periodu, rasporeda opštih poreskih prihoda od strane viših nivoa vlasti, a značajno će biti uslovljena ostvarenjem i rasporedom namjenskih prihoda koji će se prema izvorima sredstava usklađivati u budžetskim dokumentima za naredne trogodišnje periode.

Procijenjena potrebna finansijska sredstva za projekte, prikazana u Akcionom planu, predstavljaju isključivo opšti finansijski okvir i baziraju se na trenutnim saznanjima o vrijednosti projekata, projekcijama definisanim u drugim strateškim dokumentima Opštine i djelimično na procjeni potrebnih sredstava za pojedine projekte koji su planirani u Dokumentu okvirnog budžeta Opštine Centar Sarajevo za period 2017.-2019. godine (uvažavajući činjenicu da se DOB bazira isključivo na rasporedu prihoda tekućeg perioda, bez uključivanja neutrošenih sredstava iz prethodnih godina ili ostvarenog suficita).

U skladu sa navedenim, finansijske procjene iskazane u Akcionom planu, trebaju biti strateške odrednice i osnov za planiranje budžetskih dokumenata u narednim godinama (od Nacrta Budžeta Opštine za 2017. godinu), uvažavajući pri tome procjene ostvarenja prihoda, a posebno namjenske izvore sredstava za pojedine projekte.

Također, Akcioni plan će biti povratno usklađivan prema usvojenim budžetima, odnosno dopunjavan procjenom potrebnih sredstava za naredne budžetske godine (do 2022. godine) što treba predstavljati i jedan od osnova za praćenje implementacije i efekata pojedinih projekata i aktivnosti.

Integrisanost sa drugim strateškim dokumentima

Strategija razvoja je usklađena sa drugim razvojnim dokumentima Opštine Centar I planovima viših nivoa vlasti.

6. SWOT ANALIZA

U SWOT analizi procjenjuje se sljedeće:

- **Eksterni faktori**-vanjsko okruženje/**prilike i prijetnje u vremenskom okviru do 2022. godine**, dok se **unutrašnje okruženje/snage i slabosti, procjenjuju u sadašnjosti**. Na taj način se dobije gap između vanjskog i unutrašnjeg okruženja, koji se popunjava odgovarajućim strategijama.
- **U analizi vanjskog okruženja identifikuju se i procjenjuju elementi nad kojima Opština i lokalni akteri nemaju kontrolu i ne mogu uticati.**
- Potrebno je **razlikovati političke i socijalne uticaje vanjskog okruženja**, od uticaja koji proističu iz **poslovnog ambijenta** (tržište, konkurentnost, privredna razvijenost, preduzetnička kultura i inicijativnost, preduzetnički resursi, kvalitet obrazovanja, naučna istraživanja i inovacije).
- **Kod unutrašnjeg okruženja-interni faktori/snage i slabosti, procjenjuju se faktori nad kojima Opština i lokalni akteri na području Opštine imaju kontrolu i uticaj.**
- SWOT analiza je urađena za ekonomski razvoj, socijalni razvoj i zaštitu okoliša sa urbanim razvojem i komunalnom infrastrukturom.

INTERNI FAKTORI	
SNAGE	SLABOSTI
EKONOMSKI RAZVOJ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ u opštini Centar je sjedište državnih institucija BiH, F BiH, Kantona, državnih agencija, međunarodnih organizacija i diplomatsko konzularnih predstavništava, ▪ po rangu najrazvijenija Opština u BiH i F BiH, ▪ trgovački centar ▪ finansijski centar ▪ u strukturi privrede dominantan je tercijarni i kvartijarni sektor sa koncentracijom visoko obrazovanih kadrova, ▪ visoka koncentracija ekonomskih efekata razvijenosti (prihoda, rashoda, dobiti, prifitabilnosti) ▪ turistički centar, sa konkurentnim prednostima u oblastima kulturnog, sajamskog poslovnog i zdravstvenog turizma, ▪ atraktivne lokacijske investicione prilike ▪ atraktivne sektorske investicione prilike 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ investicione prilike nisu pripremljene u skladu sa međunarodnim standardima i očekivanjima velikih inostranih investitora, ▪ mala i srednja preduzeća se ne povezuju ▪ nerazvijenost preduzetničke kulture ▪ nedostak istraživanja i inovacija ▪ nedostatak investicionog kapitala ▪ nedovoljno razvijena preduzetnička infrastruktura i servisi ▪ nepovezanost univerziteta i privrednih subjekata ▪ neiskorištene investicione mogućnosti Javno privatnog partnerstva-JPP-a ▪ neusaglašene politike i aktivnosti aktera lokalnog ekonomskog razvoja ▪ neiskorištenost kulturno istorijske baštine od neolita do savremenog doba/ 4000 godina
SOCIJALNI RAZVOJ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ obrazovni centar ▪ zdravstveni centar, ▪ kulturni centar sa razvijenom infrastrukturom/pozorišta, galerije, muzeji, kina, ▪ veliki broj kulturnih manifestacija konkurentnih na regionalnom i međunarodnom nivou ▪ velika koncentracija visoko obrazovanih kadrova ▪ razvijena sportska infrastruktura za masovni i vrhunski sport ▪ razvijena mreža socijalnih servisa ▪ veliki broj NVO 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ nepovoljna starosna struktura stanovništva ▪ negativna stopa prirodnog priraštaja ▪ visoka nezaposlenost posebno mladih ▪ rast siromaštva ▪ maloljetnička delikvencija ▪ ravnopravnost polova ▪ budžetski kapaciteti limitirani za finansiranje svih socijalnih servisa ▪ nerazvijen sektor socijalnih usluga koje se realizuju u partnerstvu javnog i NVO sektora ▪ problemi socijalne inkluzije (mladih, osoba treće dobi, manjinskih grupa posebno Roma)
ZAŠTITA OKOLIŠA, URBANI RAZVOJ I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pokrivenost prostorno planskom dokumentacijom ▪ infrastrukturna opremljenost urbanog područja opštine ▪ razvijena energetska infrastruktura/ el.energija i gas ▪ pokrivenost prostora sistemom telekomunikacionih veza ▪ saobraćajna povezanost ▪ urbana istorijska jezgra grada ▪ usvojen sistem upravljanja okolišem EMS po normi ISO 14001 ▪ nema značajnih industrijskih zagađivača okoliša 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ prostorna ograničenja ▪ neujednačenost urbanog razvoja ▪ nedovoljna infrastrukturna opremljenost padinskih i ruralnih dijelova ▪ nedovoljna saobraćajna pristupačnost i povezanost padinskih i ruralnih dijelova ▪ bespravna izgradnja ▪ preko 100 klizišta na padinskim dijelovima ▪ neselektivno prikupljanje otpada ▪ nizak stepen reciklaže otpada ▪ visoke emisije u vazduh ▪ niska energetska efikasnost ▪ neriješeno upravljanje otpadnim vodama (Koševski potok i potok Sušica) ▪ prezagušenost saobraćaja, ▪ izražen nedostatak parking prostora, ▪ neriješeno vodosnabdijevanje pojedinih područja ▪ zbog visoke cijene gasa, stanovništvo prelazi na grijanje sa čvrstim gorivom

EKSTERNI FAKTORI	
PRILIKE	PRIJETNJE
EKONOMSKI RAZVOJ	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ proces približavanja EU ▪ strateški planski dokumenti KS ▪ realizacija velikih investicija KS na području Opštine ▪ informacijske i kompjuterske tehnologije ▪ prisutnost savremene tehnologije i tehnike u uslužnim djelatnostima ▪ rast urbanih ekonomija u oblasti ekonomije znanja ▪ ubrzan rast E biznisa ▪ rast sektora usluga u BDP-u evropskih gradova ▪ trend rasta kulturnog turizma 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ globalna ekonomska kriza ▪ visok nivo korupcije ▪ procedura registracije novih biznisa ▪ poreska i fiskalna politika ▪ nedovoljna ulaganja u istraživanje i razvoj ▪ nedovoljan kvalitet i broj naučno istraživačkih timova ▪ loši efekti provedene privatizacije ▪ nedostatak društvene odgovornosti aktera ekonomskog razvoja /u javnom i privatnom sektoru ▪ kvalifikaciona i starosna struktura zaposlenih ▪ neregulisani pravno imovinski odnosi ▪ visoka cijena kapitala
SOCIJALNI RAZVOJ	
<ul style="list-style-type: none"> • proces približavanja EU/ usklađivanje standarda ▪ Implementacija Strategija F BiH i Kantona u oblasti unapređenja socijalnih usluga i razvoja socijalne infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ekonomska tranzicija i demografske promjene ▪ visoka nezaposlenost ▪ visok nivo korupcije ▪ narušen sistem vrijednosti ▪ socijalna isključenost pojedinaca i grupa ▪ tendencija starenja stanovništva ▪ javna bezbjednost i maloljetnička delikvencija ▪ rast siromaštva ▪ vitalne statistike, prirodni priraštaj ▪ dostupnost visokoškolskog obrazovanja ▪ dostupnost zdravstvenih usluga ▪ dostupnost kulturnih i sportskih sadržaja
ZAŠTITA OKOLIŠA, URBANI RAZVOJ I KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ preduzimanje mjera zaštite okoliša u skladu sa Strategijama F BiH, Kantona i evropskim standardima zaštite okoliša ▪ urbani razvoj u skladu sa Prostornim planom Kantona Sarajevo i usvojenim RP i UP ▪ Politika planiranja usaglašena sa evropskim perspektivama prostornog razvoja, sa naglaskom na smanjenje nepovoljnih uticaja na okoliš 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ bespravna izgradnja ▪ zakonska regulativa vezana za zemljišnu politiku ▪ procedura realizacije investicija (građenja) ▪ visoka korupcija ▪ globalne klimatske promjene ▪ nerazvijena ekološka svijest ▪ zagađenost izvorišta i vodozaštitnih zona ▪ uticaji susjednih opština ▪ visoke cijene energenata ▪ problemi deponija otpada i nedostatka reciklažnih dvorišta ▪ nedovoljna ulaganja u alternativne izvore energije ▪ zastoj u razvoju putne infastrukture i čistih vrsta transporta

7. FOKUSI OPŠTINE CENTAR

Fokus 1. Smanjenje nezaposlenosti

Strateški cilj 1. Stabilan ekonomski rast

Aktivnosti je potrebno usmjeriti na:

- prepoznavanje investicionih prilika
- promjenu ekonomske strukture u pravcu rasta usluga sa visokom dodatom vrijednosti
- poboljšanje poslovnog ambijenta i servisa prema investitorima
- privlačenje investicija
- postinvesticionu podršku
- rast kvaliteta ponude radne snage
- jačanje preduzetničke infrastrukture i preduzetničkih servisa
- podrška start up biznis projektima u funkciji samozapošljavanja
- podrška projektima prekvalifikacije i obrazovanja odraslih

Fokus 2. Socijalna inkluzija pojedinaca i grupa

Strateški cilj 2. Unapređenje kvaliteta, održivosti i dostupnosti javnih i socijalnih servisa

Aktivnosti je potrebno usmjeriti na:

- unapređenje kvaliteta socijalnih servisa
- podršku projektima socijalne inkluzije, posebno za osobe u stanju socijalne potrebe i ranjive društvene grupe
- organizovanje društvenih aktivnosti u cilju prevencije korupcije i kriminala,

Fokus 3. Stanje okoliša

Strateški cilj 3. Smanjenje pritisaka na okoliš

Aktivnosti je potrebno usmjeriti na:

- poboljšanje sistema upravljanja okolišem
- Izgradnju u skladu sa prostorno planskom dokumentacijom
- razvoj komunalne infrastrukture
- povećanje energetske efikasnosti

8. VIZIJA

Opština Centar je moderna, otvorena, dinamična lokalna zajednica, koja prati savremene trendove razvoja evropskih gradova i stvara pretpostavke održivog razvoja i unapređenja kvaliteta života građana.

Opština Centar je :

- **konkurentna i privlačna za investitore**
- prepoznatljivog identiteta,
- **centar znanja i nove ekonomije zasnovane na znanju, inovacijama i kreativnosti,**
- centar finansijskog, trgovačkog i uslužnog poslovanja,
- centar poslovnog i kulturnog turizma,
- ambijetalno uređena i atraktivna,
- spoj visokog urbanog razvoja i ruralnog razvoja,
- **prepoznatljiva na kulturnoj mapi Evrope,**
- lokalna zajednica sa rekonstruisanim i modernizovanim mrežama tehničke i socijalne infrastrukture,
- zdravstveni centar,
- sportski i kulturni centar
- sa osnaženim i razvijenim institucionalnim i kadrovskim kapacitetima za upravljanje razvojem
- **mjesto ugodnog i zdravog življenja,**

9. RAZVOJNE OBLASTI

A – Lokalni ekonomski razvoj

Vizija, Strateški ciljevi, sektorski ciljevi, prioritetni ciljevi i mjere ekonomskog razvoja

U dostizanju **konkurentnosti**, prioriteti su:

- **Poboljšanje ekonomske strukture privrede** sa ulaganjima u tercijarni i kvartarni sektor
- **Privlačenje investicija.** Investiciona ulaganja su značajna jer omogućavaju rast zaposlenosti i razvoj opštine Centar, uvođenje novih tehnologija i usvajanje novih znanja, stvara novu tehnološku i inovativnu osnovu privrede, poboljšava konkurentnost na međunarodnim tržištima.
- **izgradnja uređenog poslovnog ambijenta u skladu sa međunarodnim standardima**
- **razvoj novih modela investiranja**

B - Socijalni razvoj

Vizija, sektorski ciljevi, prioritetni ciljevi i mjere socijalnog razvoja

Vizija

Socijalni razvoj treba da obezbjedi kvalitetniji nivo društvenih aktivnosti stanovništva, cjeloživotno učenje svim generacijama, unapređenje kvaliteta života i socijalne inkluzije, kvalitet, održivost, raznovrsnost i dostupnost socijalnih servisa za sve građane.

Vizija socijalnog razvoja ovako postavljena je u skladu sa EU standardima i najboljim praksama.

Stateški cilj socijalnog razvoja je stvaranje ambijenta za siguran, zdrav i kreativan život sa visokim stepenom socijalne inkluzije stanovnika na području Opštine.

Vizija i strateški cilj socijalnog razvoja se realizuje kroz mogućnost kontinuiranog obrazovanja, sticanja znanja, efikasnog zdravstvenog sistema, visokog stepena socijalne zaštite i socijalne uključenosti stanovništva, dostupnosti kulturnih i sportskih sadržaja, kreativnog života građana, posebno mladih i osoba treće dobi.

Obrazovanje

Obrazovano stanovništvo je strateška razvojna pretpostavka od koje zavisi ostvarenje ciljeva u svim sektorima.

Sektorski cilj obrazovanja: Razvoj opštine Centar zasnovan na znanju

U funkciji realizacije ovog cilja utvrđeni su slijedeći prioritetni ciljevi:

- Obnova i razvoj fizičke infrastrukture u odgojno obrazovnim institucijama
- Razvoj kvalitetnog obrazovnog sistema sa svim pratećim elementima (moderni nastavni planovi, programi, standardi, normativi itd.). Obrazovni sistem je neprilagođen potrebama tržišta, nedostaje saradnja sa poslovnim sektorom, te je modernim nastavnim planovima, programima, standardima potrebno unaprijediti ukupan kvalitet obrazovnog sistema.
- Povećanje broja djece obuhvaćene predškolskim obrazovanjem. Cjeloživotno učenje počinje predškolskim odgojem i obrazovanjem, što je od ključne važnosti za dalji razvoj zdrave ličnosti.
- Razvoj ljudskih resursa kroz cjeloživotno učenje. Investicije treba usmjeravati u znanje i obrazovanje. Obrazovanje je suština razvoja na duži rok jer osposobljava ljude da prihvataju nove tehnologije i da uče, prihvataju i ostvaruju transformaciju. U tom smislu, opština treba da podstiče sve vidove obrazovanja i edukacija, kao i da daje podršku programima kvalitetne prekvalifikacije radnika u cilju njihovog zapošljavanja.

Zdravstvena zaštita

Vizija

Unaprijeđeno zdravstveno stanje stanovništva kroz zdrav način života građana i sveobuhvatan, dostupan, kvalitetan i efikasan zdravstveni sistem zasnovan na održivosti.

Ostvarivanje vizije se postiže realizacijom sektorskog cilja

Sektorski cilj zdravstva: unaprijediti fizičko, psihičko i mentalno zdravlje stanovništva.

U funkciji ovako široko postavljenog sektorskog cilja su slijedeći prioritetni ciljevi:

- Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite
- Unapređenje kvaliteta i efikasnosti zdravstvene zaštite stanovništva na cijelom području Opštine
- Vođenje zdravog načina života u cilju prevencije

Socijalna zaštita

Razvojni karakter socijalnog uključivanja

Tradicionalna shvatanja socijalnog sektora i posebno socijalne zaštite ugroženih grupa je da je to predstavlja potrošnju, odnosno trošak ekonomskog razvoja. Zakonima se daju socijalna prava za koja nisu obezbjeđeni kvalitetni izvori finansiranja, što proizvodi stanje permanentnih socijalnih tenzija.

Socijalno uključivanje kao koncept znači novi i drugačiji pristup. Razvoj svih socijalnih sektora (obrazovanje, zdravstvo, zapošljavanje i socijalna zaštita) i zaštita ugroženih grupa (stari, djeca, osobe sa invaliditetom, siromašni, itd) imaju zajednički cilj uključivanje. Uključivanje ugroženih grupa u sve društvene tokove, prije svega zapošljavanje.

Korisnike socijalnih davanja (radno sposobne) je potrebno uključivati u ekonomski život, a ne samo pasivno podmirivati. Bolje je i finansijski racionalnije, podržavati socijalne investicije koje korisnike socijalne zaštite uključuju u rad i sticanje prihoda, nego ih pasivno finansijski pomagati.

U ovom kontekstu, izdvajanja za socijalni sektor predstavljaju razvojnu investiciju i integrisanje socijalne i ekonomske dimenzije. Socijalno uključivanje važan je faktor podizanja nivoa socijalnog kapitala, koji je u zemljama EU važan faktor razvoja. Jačanje socijalne uključenosti danas postaje dio procesa stabilizacije i pridruživanje EU. To zahtjeva i potrebu implementacije evropskih standarda u kontekstu socijalne uključenosti.

U ovom kontekstu vizija socijalne zaštite Opštine je:

Društvo u kojem je razvijen uključiv i održiv sistem socijalne zaštite utemeljen na individualnim potrebama korisnika i razvijen sistem institucionalnih i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite.

U kontekstu ova vizije, sektorski cilj socijalne zaštite je povećanje socijalne uključenosti. Socijalna uključenost mijenja karakter tradicionalne socijalne zaštite, od pomoći pasivnim korisnicima ka uključivanju u radni i društveni život. Finansijska izdvajanja za socijalno ranjive kategorije mijenjaju namjene i oblike, služe ne samo njihovoj podršci za normalan ali pasivan život, nego za njihovo uključivanje u tržište rada, cjeloživotno učenje, odnosno ekonomsko aktiviranje. Tako socijalni trošak

postaje investicija, a socijalni aspekti razvoja postaju razvoj ljudskih potencijala. Na taj način ove kategorije postaju poluga ukupnog razvoja.

U funkciji realizacije ovog cilja mogu se izdvojiti prioritetni ciljevi:

- **Usklađivanje socijalnog razvoja sa EU standardima.** Socijalna inkluzija je jedan od temeljnih postulata EU i procesi približavanja EU i mogućnosti korištenja sredstava iz pristupnih fondova zahtijevaju usklađivanje standarda i politika sa EU.
- **Uključivanje socijalno osjetljivih osoba koje mogu pristupiti tržištu rada.** Realizacija ovog cilja znači upravo proaktivan odnos prema osjetljivim osobama, osobama sa posebnim potrebama i njihovo uključivanje u društvene i tržišne tokove.
- **Uključivanje socijalno osjetljivih osoba koje ne mogu pristupiti tržištu rada.** Društvo sa razvijenom socijalnom inkluzijom uvijek mora voditi brigu o osobama sa posebnim potrebama u skladu sa mogućnostima pri čemu posebnu ulogu imaju nevladine udruge, volonterski rad itd.
- Razvoj socijalnih usluga orijentisanih ka korisniku/klijentu.
- **Razvoj institucionalnih i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite.** U socijalnoj inkluziji i pristupu orijentisanom ka korisniku/klijentu veoma je važna i uloga organizacija civilnog društva obzirom da one veliki broj usluga mogu pružiti efikasnije od javnih institucija. Pri tome reforma socijalne politike treba se zasnivati na mješovitom sistemu usluga, jasno određenom ulogom javnih organizacija, organizacija civilnog društva, privatnog sektora i volontera.
- **Održiv razvoj socijalne zaštite.** Bitan segment reforme socijalne zaštite je fokus na lokalnu zajednicu i na razvoj mješovitog sistema zaštite (centri za socijalni rad, nevladine organizacije, privatni sektor itd). Time se otvaraju mogućnosti za druge izvore finansiranja, osim Budžeta.

Boračka zaštita

Pitanje regulisanja i osiguravanja prava branilaca-veterana rata, u svakoj državi ima poseban tretman u pogledu moralnog, materijalnog, socijalnog i drugih vrednovanja doprinosa pripadnika boračke populacije. Branioci i članovi porodica šehida i poginulih branilaca su posebno zaslužne populacije za odbranu i opstanak BiH i zbog toga je neophodno stvaranje uslova za njihovo uključivanje u normalne životne tokove i njihovo radno angažovanje. Na ovakvim principima temelji se vizija razvoja boračke zaštite:

Boračka populacija valorizirana kao vrijedan dio socijalnog kapitala i aktivan dio radne snage Opštine.

Na ovoj viziji temelji se i sektorski cilj boračke zaštite: **valorizovati boračku populaciju.**

Ostvarivanje sektorskog cilja postići će se realizacijom slijedećih prioritetnih ciljeva:

- **Uspješna ukupna resocijalizacija** - inkluzija boračke populacije

Realizacija ovog cilja znači da boračka populacija ostvaruje posebno mjesto i u društvu i u ukupnoj društvenoj brizi. Boračka populacija postaje dio ukupne društvene inkluzije.

- **Povećanje konkurentnosti boračke populacije na tržištu rada**

Boračka populacija očekuje i traži da im se osigura tretman zaslužnih osoba i adekvatno vrednuje njihov doprinos, a ne da se njihova prava tretiraju kao socijalna zaštita, a oni kao socijalni slučajevi. U ovom kontekstu boračka zaštita mijenja karakter: od pomoći pasivnim korisnicima ka uključivanju u radni i društveni život. Boračka populacija postaje aktivan (i proaktivan) dio radne snage na tržištu rada i zapošljavanju

Sport i kultura

Sport i kultura imaju ključnu ulogu u afirmaciji i pojedinca i države, ističu vrijednost identiteta i različitosti, osobenosti, tradicije, doprinose zdravlju i razvoju turizma itd. Kultura, koja je poseban vid izražavanja ljudske kreativnosti, vještina i talenata, postaje alat razvoja kreativne industrije.

U tom kontekstu vizija Opštine je:

Opština Centar je prepoznatljiv kulturni centar, centar kreativne industrije i sportski centar državnog i šireg značaja u kojem su kultura i sport afirmisani kao djelatnosti od najvišeg javnog interesa.

Ovako postavljeni ciljevi realizovaće se preko slijedećih prioritenih ciljeva:

- **Širenje masovnog, zdravstvenog rekreativnog sporta.**
Realizacija ovog cilja znači razvijanje svijesti građana, posebno mladih, o sportu i njegovim vrijednostima kao i doprinos sporta vaspitanju, obrazovanju i razvoju i djece i omladine. Sport se afirmiše i kao dio kulture i ukupnih materijalnih i duhovnih vrijednosti društva, i kao način očuvanja zdravlja, radne produktivnosti, izražavanja stvaralaštva i humanog življenja.
- **Širenje školskog sporta** kao integralnog dijela odgojno-obrazovnog procesa
Sport u školama (i u predškolskim institucijama) je dio odgojnog procesa i opšti javni interes, pri čemu se podržavaju i van nastavne aktivnosti.
- **Finansijska održivost sporta**
Javni interes ogleda se i u stvaranju uslova za ostvarivanje vrhunskih sportskih rezultata i prezentaciji vrhunskog sportskog stvaralaštva na svim nivoima, pri čemu se finansijska podrška usmjerava na podršku sportskoj infrastrukturi i masovnosti, a takmičarski sport je orijentisan je na tržišno finansiranje.
- **Dostupnost kulturnih sadržaja i programa**
- **Unapređenje kapaciteta i potencijala za razvoj kreativnih industrija**

Ulaganjem u socijalni razvoj povećavaju se sposobnosti ljudi, njihova produktivnost, kreativna energija. To znači i razvoj individualne kreativnosti, vještina i talenata, što direktno podstiče razvoj kreativne ekonomije, ili kreativne industrije. Pod kreativnom industrijom podrazumjeva se sektor sa znatnim potencijalom rasta koji povezuje kulturu, kreativnost i privredu. Tako kreativnost postaje ključni faktor razvoja; intenzivan razvoj bilježe ona preduzetništva koja se baziraju na individualnoj kreaciji; aktivnosti koje proizilaze iz kulture i znanja danas imaju značajnu ulogu u biznisu.

Bezbjednost, javni red i mir

Zadatak svake lokalne zajednice je da osigura potpunu bezbjednost na području svoje opštine. Poboljšanje bezbjednosno-sigurnosne situacije u opštini Centar može se ostvariti samo u saradnji svih institucionalnih aktera i građana, prioritetno je potrebno voditi akcije na prevenciji maloljetničke delikvencije.

Posebne grupe: mladi, treća dob, manjine, gender, ovisnici

Zajednička karakteristika ove posebne grupe je da su uglavnom na marginama društvenih kretanja, po različitim osnovama: bez kvalitetnog pristupa zaposlenju, obrazovanju, političkom životu, neravnopravnom statusu u političkom uređenju, kao i mogućnostima u društvu itd. Zato je osnovni cilj: od isključenosti ka društvenoj uključenosti i humanom razvoju, odnosno ostvarivanje temeljnih ljudskih sposobnosti: dostizanje dugog, zdravog, kreativnog života i određenog standarda življenja, slobode, digniteta, samopoštovanja i poštovanja drugih.

Mladi

Zadatak svake društvene zajednice je stvoriti perspektivan ambijent za mlade, infrastrukturu za njihovo stalno usavršavanje, obrazovanje i informisanje, i njihovo zapošljavanje. Lokalna zajednica mora da osigura uslove za sport i rekreaciju, druge kreativne aktivnosti u mjesnim područjima prema potrebama mladih i da istovremeno obezbjedi učešće mladih u savjetodavnim tijelima mjesnih zajednica, opštinskim komisijama, političkim strukturama itd.

Prioritetni ciljevi :

- **obrazovanje**
- **zapošljavanje**
- **uključenje u društveni život kroz sportske, kulturne i političke aktivnosti**

Treća dob

Pitanje osoba treće dobi postaje sve aktuelnije na području opštine Centar. Pogoršava se starosna struktura stanovništva jer je sve veći udio stanovništva u starosnoj dobi preko 65 godina. Potrebe osoba treće dobi su izražene u oblastima zdravstvene zaštite, povećanju sioromaštva, i potreba da na kvalitetan način koriste svoje slobodno vrijeme.

Gender aspekt

U svijetu je danas vrlo izražena potreba za istraživanjem gender nejednakosti u ekonomskom, političkom i socijalnom uređenju. U cilju opšteg uključivanja žena u ekonomski, politički i društveni život , mogu se izdvojiti prioritetni ciljevi:

- **Jačanje programa obrazovanja žena** ima poseban značaj jer obrazovanje dovodi do jačanja samosvijesti žena i osnažuje ih kao okosnice razvoja društva. Posebno je značajno ekonomsko obrazovanje žena što znači podizanje svijesti da mogu samostalno voditi biznis, raspolagati kapitalom i nekretninama itd.
- **Rast zaposlenosti žena**
U kontekstu povećanja opšte zaposlenosti, poseban važan aspekt je povećanje zaposlenosti žena. Podrška razvoju ženskog preduzetništva je jedna od ključnih politika u sektoru zapošljavanja mnogih zemalja. Realizacija ovog cilja znači i eliminisanje diskriminacije prilikom zapošljavanja, povoljnije dobijanje kredita za poretanje biznisa, kao i jačanje proizvodnje manjeg obima. Mnoge zemlje su pokazale da je ovaj sektor potencijalni generator zaposlenosti i prihoda jer osigurava širok raspon proizvoda i usluga potrebnih u svakodnevnom životu.
- **Povećanje političke aktivnosti žena**

Manjine – Romi

Rješavanje pitanja ugroženosti Romske populacije je od suštinskog značaja za održavanje socijalne kohezije u društvu, a socijalna inkluzija Roma je i od presudnog značaja za ispunjavanje zahtjeva za pridruživanje UE. Inicijativa „Dekada uključenosti Roma“, pokrenuta u zemljama Centralne i JI Evrope 2003. godine, obavezuje zemlje da uklone nedostatke i praznine u sistemu socijalne zaštite i uslovima života Roma, i da pokrenu začarani krug siromaštva i socijalne isključenosti Roma.

Prioritetni ciljevi u socijalizaciji/uključenju su:

- **Podrška obrazovanju Roma** je od presudnog značaja za izlaženje iz siromaštva, Za integrisanje Roma u predškolsko i osnovno obrazovanje posebno je važna izgradnja svijesti o neophodnosti i važnosti obrazovanja.
- **Zapošljavanje** je svakako najbolji put izlaska iz siromaštva i ekonomske isključenosti, što se postiže i posebnim programima obuke i kvalifikacije, ali i podrškama za samostalno obavljanje posla.
- **Poboljšavanje uslova stanovanja**
- **Obezbeđenje zdravstvene i socijalne zaštite**
- **Obezbeđenje odgovarajućih ličnih dokumenta i potpuna evidencija Romske populacije u Opštini** su preduslov za obuhvat socijalnom zaštitom i mogućnosti korištenja zdravstvene zaštite i pristupa porodičnom ljekaru. U ovom kontekstu posebno su ugrožena romska djeca.

Ovisnost

Ovisnost o alkoholizmu i drugim psihoaktivnim supstancama je raširena pojava i ozbiljan društveni problem.

Prioritetni ciljevi su:

- Prevencija
- Kontrola, zbrinjavanje i liječenje
- Uključivanje u svakodnevni život

U narednom periodu neophodno je intenzivirati aktivnosti i rad sa nadležnim institucijama sistema , policijskim agencijama, specijalističkim ustanovama, obrazovnim ustanovama, sportskim organizacijama, medijima i roditeljima prije svega na preventivnim mjerama smanjenja ovisnosti.

C – Zaštita okoliša, urbani razvoj i komunalna infrastruktura

Vizija, sektorski ciljevi, prioritetni ciljevi i mjere upravljanja prostorom

Strateški ciljevi zaštite okoliša

Sektorski cilj 1. Smanjenje pritisaka na okoliš

Prioritetne aktivnosti su : poboljšanje sistema upravljanja okolišem, izgradnja u skladu sa prostorno planskom dokumentacijom, razvoj komunalne infrastrukture i povećanje energetske efikasnosti.

Strateški ciljevi prostornog razvoja

Prostorni razvoj treba da bude u funkciji povećanja efikasnosti korištenja prostora i osiguravanja harmoničnog razvoja svih sadržaja koji Opštini obezbjeđuju ambijent unosnog poslovanja i ugodnog življenja, utemeljen na principima održivog razvoja uključujući racionalizaciju korištenja resursa (prirodnih i/ili izgrađenih), fleksibilnost u zadovoljavanju potreba stanovništva.

Upravljanje prostorom je strateški cilj koji objedinjava:

- Upravljanje prostorom kroz izradu i implementaciju planskih dokumenata;
- Optimalnu i racionalnu organizaciju, korištenje i zaštitu prostora;
- Bilansiranje podobnih prostornih kapaciteta za urbani i ruralni razvoj;
- Rekonstrukciju, unapređenje i razvoj transportne, energetske, vodoprivredne i telekomunikacione infrastrukture;
- Saobraćajnu dostupnost i povezanost;
- Dostupnost materijalnih sredstava i energije;
- Racionalno korištenje i eksploataciju voda, zaštitu izvorišta, podzemnih i otvorenih vodnih tokova;
- Razvoj energetskih resursa u skladu sa zaštitom okoline;
- Zaštitu i uređenje graditeljskog i prirodnog naslijeđa i njegovo uključivanje u razvoj Opštine;
- Povećanje efikasnosti korištenja gradskog građevinskog zemljišta;
- Utvrđivanje finansijskih mehanizama koji omogućavaju brzu koncentraciju sredstava potrebnih za finansiranje investicija u gradsko zemljište;
- Vođenje takve zemljišne politike koja obezbjeđuje ostvarivanje strateških ciljeva razvoja Opštine.

Za realizaciju strateškog cilja predloženi su sektorski ciljevi, prioriteti i mjere, te projekti koji iz toga proizilaze.

10. IMPLEMENTACIJA STRATEGIJE RAZVOJA OPŠTINE CENTAR

Da bi se Strategija uspješno implementirala, neophodno je utvrditi mehanizme implementacije, monitoringa i evaluacije efekata.

Potrebno je precizirati :

- ko implementira strategiju ?
- ko vrši monitoring implementacije ?
- ko i na koji način mjeri efekte implementacije strategije ?

Mnogi strateški planovi nisu implementirani upravo zbog toga što nisu dati precizni odgovori na gore postavljena pitanja.

11. STRATEŠKI OKVIR PO RAZVOJNIM OBLASTIMA

A-Lokalni ekonomski razvoj		
Sektorski ciljevi	Prioritetni cilj	Mjere
1. Privlačenje investicija	1.1.Unapređenje poslovnog ambijenta	1.1.1. Razvoj poslovne infrastrukture
		1.1.2. Jačanje povoljnog finansijskog ambijenta za male i srednje preduzetnike i obrte
		1.1.3. Optimizacija procedura kod registrovanja biznisa i procedura u implementaciji investicionih projekata
		1.1.4. Stimulisanje greenfield i brownfield investicija
		1.1.5. Podrška sufinansiranju projekata putem Javno-privatnog partnerstva/ JPP
	1.2. Razvoj konkurentnih prednosti opštine Centar	1.2.1. Brendiranje opštine Centar
		1.2.2. Unapređenje konkurentnih prednosti opštine Centar
	1.3. Unapređenje kvaliteta ponude radne snage	1.3.1. Unapređenje kvaliteta ponude radne snage prema zahtjevima tržišta /u okviru formalnog i neformalnog obrazovanja
		1.3.2. Stimulisanje inovacija i istraživanja
	1.4. Privlačenje direktnih domaćih i stranih investicija	1.4.1. Promocija potencijalnih brownfield i greenfield investicija / lokacije/sektori-niše
1.5.Postinvesticiona podrška		1.5.1. Stimulisanje reinvestiranja
1.6.Razvoj sektora MSP-a i obrta baziranog na znanju, inovacijama i kvalitetu ponude roba i usluga	1.6.1. Podrška standardizaciji roba i usluga prema EU standardima	
	2. Razvoj urbane ekonomije	2.1. Promjena strukture privrede na području Opštine Centar
2.1.1. podrška programima i projektima MSP-a i obrta u oblasti ekonomije znanja i kreativne ekonomije		
2.2."Pametni Grad"	2.2.1. Digitalizacija i standardizacija svih servisa prema privredi, investitorima i građanima/ integracija i analiza svih prikupljenih podataka u funkciji kreiranja kvalitetnih javnih i privatnih usluga na području Opštine Centar - dodati još projekata	
	3. Razvoj urbanog turizma	3.1. Razvoj kulturnog turizma
3.1.1. Razvoj kulturno turističkog proizvoda oslonjenog na kulturno istorijsku baštinu/Neolit-antički period-period srednjevjekovne Bosne-osmanski period-austrougarski period-period Jugoslavije-nezavisne BiH/ sa motivom rebrandiranja turističke ponude-4500 godina prisutnosti civilizacija na području opštine Centar		
3.1.2. Podrška kulturnim ustanovama, manifestacijama , festivalima i projektima u cilju razvoja kulturnog turizma		
	3.1.3. Podrška programima edukacije mladih za bavljenje kulturnim turizmom	

3. Razvoj urbanog turizma	3.2. Razvoj sajamskog i kongresnog turizma	3.2.1. Podrška transformaciji Sarajevskog sajma od sajma uzoraka prema modernom sajmu na kojem se kroz stručne skupove, kongrese, prezentacije promoviraju, novi dodatni servisi i usluge, kao i proizvodi
		3.2.2. Podrška razvoju Javno-privatnog partnerstva u organizaciji sajamskih priredbi, pratećih simpozijuma i kongresa
	3.3. Unapređenje upravljanja turističkom destinacijom	3.3.1. Podrška projektima unapređenja turističkih atraktivnosti u cilju podsticanja ljudi da posjete opštinu Centar/Grad Sarajevo
		3.3.2. Unapređenje usluga u okviru turističke destinacije opština Centar/Grad Sarajevo;
3.3.3. Unapređenje održivog turističkog okruženja na području opštine Centar/ Grada Sarajeva		
4. Ruralni razvoj	4.1. Povećanje tržišno orijentisane poljoprivredne proizvodnje	4.1.1. Organizacija edukativnih programa za farmere
		4.1.2. Promocija poljoprivredne proizvodnje
		4.1.3. Finansijski podsticaji za programe povećanja poljoprivredne proizvodnje
		4.1.4. Podrška zasnivanju novih voćnjaka i proširenju i obnovi starih voćnjaka
		4.1.5. Podrška povećanju povrtlarske proizvodnje
		4.1.6. Program podrške stočarskoj proizvodnji
		4.1.7. Program podrške prerade voća, povrća i mlijeka u seoskim domaćinstvima
	4.2. Razvoj socijalne infrastrukture ruralnog područja	4.2.1. Podrška organizaciji edukativnih programa za djecu i mlade u ruralnom području
	4.3. Razvoj ruralnog i planinarskog turizma	4.3.1. Razvoj turističke ponude ruralnog i planinskog područja Opštine Centar
		4.3.2. Izgradnja institucionalnog okvira za upravljanje ruralnim turizmom
		4.3.3. Promocija ruralnog i planinskog turizma
		4.3.4. Podrška uređenju zaštićenog područja Spomenik prirode Skakavac

B - Socijalni razvoj

Sektorski ciljevi	Prioritetni cilj	Mjere
Obrazovanje 1. Razvoj ljudskih potencijala	1.1. Razvoj fizičke infrastrukture u obrazovnim institucijama	1.1.1. Podrška izgradnji, uređenju i opremanju prostora u predškolskim i školskim ustanovama
		1.1.2. Uređenje dvorišta u predškolskim i školskim ustanovama
		1.1.3. Finansiranje i sufinansiranje troškova prevoza učenika osnovnih škola
	1.2. Razvoj nastavnih i vannastavnih aktivnosti u obrazovnim institucijama	1.2.1. Podrška takmičenjima osnovnih škola u znanju
		1.2.2. Podrška edukativnim programima za učenike osnovnih škola
		1.2.3. Podizanje ekološke svijesti kod djece u osnovnim školama Opštine Centar Sarajevo
		1.2.4. Pružanje materijalne pomoći roditeljima kroz nabavku ruksaka i školskog pribora za učenike prvog razreda
		1.2.5. Stipendiranje nadarenih učenika srednjih škola i studenata
		1.2.6. Opremanje biblioteka
	1.3. Povećanje broja djece obuhvaćene predškolskim odgojem i obrazovanjem	1.3.1. Stimulisanje otvaranja privatnih predškolskih ustanova
		1.3.2. Unapređenje odgojnog i obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama
		1.3.3. Unapređenje uslova boravka djece u vrtićima (ishrana, igra, odmor)
		1.3.4. Sufinansiranje troškova boravka djece u vrtićima
	1.4. Razvoj sistema neformalnog obrazovanja	1.4.1. Podrška programima razvoja profesionalne orijentacije i prekvalifikacija
		1.4.2. Pružanje podrške programima inkluzivnog obrazovanja
	Zdravlje 2. Unapređenje zdravlja stanovništva	2.1. Povećanje dostupnosti zdravstvene zaštite za sve stanovnike
2.1.2. Podrška izgradnji zdravstvenih kapaciteta po modelu javno-privatno partnerstvo		
2.1.3. Jačanje partnerstava sa civilnim društvom u programima brige o pojedinim kategorijama bolesnika		
2.1.4. Poboljšanje zdravstvene brige za teško bolesnu populaciju		

2. Unapređenje zdravlja stanovništva	2.2. Jačanje preventivne zdravstvene zaštite	2.1.5. Obezbjedeње zdravstvene zaštite za lica u stanju socijalne potrebe
		2.2.1. Podrška edukativnim programima iz oblasti prevencije zdravstvenih problema i zdravog načina života
	2.3. Rehabilitacija i rekreacija građana	2.3.1. Podrška projektima rehabilitacije i rekreacije građana
	2.4. Kontrola, zbrinjavanje i liječenje od ovisnosti	2.4.1. Podrška edukativnim programima u cilju prevencije u oblasti narkomanije, alkoholizma i drugih ovisnosti
		2.4.2. Podrška programima zbrinjavanja i terapijske rehabilitacije u oblasti ovisnosti
2.5. Podrška natalitetu	2.5.1. Finansijska podrška porodiljama	
3. Socijalna inkluzija	3.1. Uključivanje socijalno osjetljivih osoba	3.1.1. Učešće u obezbjeđenju boljih uslova života socijalno ugroženih, starih i iznemoglih, invalida, civilnih žrtava rata, povratnika
		3.1.2. Podrška boračkoj populaciji
		3.1.3. Radno osposobljavanje socijalno osjetljivih osoba i manjinskih grupa
		3.1.4. Razvoj socijalnog preduzetništva
	3.2. Razvoj socijalnih usluga	3.2.1. Unapređenje kvaliteta pružanja usluga socijalne zaštite
		3.2.2. Razvoj ljudskih resursa u oblasti pružanja socijalnih usluga
		3.2.3. Implementacija programa zaštite od nasilja u porodici
		3.2.4. Implementacija programa prevencije maloljetničke delikvencije i suzbijanja socio-patoloških pojava
	3.3. Razvoj institucionalnih i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite	3.3.1. Razvoj mješovitog sistema socijalne zaštite (centri za socijalni rad, nevladine organizacije, privatni sektor) idr) putem modela javno-privatno partnerstvo
		3.3.2. Razvoj saradnje centara za socijalni rad sa nevladinim organizacijama
		3.3.3. Pomoć za privremeni smještaj socijalno ugroženih porodica sa prebivalištem na području Opštine Centar
	3.4. Podizanje održivosti socijalnog sektora	3.4.1. Sufinansiranje prava utvrđenih zakonskom regulativom, posebno prava za porodice sa djecom
	3.5. Unapređenje uslova aktivnog življenja za osobe treće dobi	3.5.1. Obezbjedeње uslova za sastajanja i druženja u prostorijama mjesnih zajednica i Centru za zdravo starenje
		3.5.2. Podrška rekreativnim aktivnostima za starije osobe u cilju poboljšanje zdravlja i održavanja vitalnosti
		3.5.3. Podrška edukaciji osoba treće dobi o prevenciji zdravstvenih problema
		3.5.4. Obezbjedeње uslova za zbrinjavanje starih i bolesnih osoba
	3.6. Poboljšanje položaja žena	3.6.1. Podrška programima i projektima zapošljavanja žena
		3.6.2. Podrška jačanju političke aktivnosti žena

3. Socijalna inkluzija	3.7. Program rješavanja problema Roma u oblastima zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja i zdravstvene zaštite	3.7.1. Implementacija Akcionog plana BiH za rješavanje problema Roma
	3.8. Održavanje stambenog fonda	3.8.1. Rješavanja stambenih potreba građana
4. Unapređenje socijalnog položaja mladih	4.1. Jačanje institucionalnog okvira za učestvovanje mladih u životu lokalne zajednice pružanjem jednakih prilika za sve	4.1.1. Povećati dostupnost informacija o pravima, obavezama i prilikama za mlade
		4.1.2. Uspostavljanje saradnje između lokalnih medija i ostalih servisa za informisanje mladih
		4.1.3. Povećanje nivoa informatičke pismenosti mladih
		4.1.4. Unapređenje kapaciteta postojećih organizacija za mlade u skladu sa Rezolucijom o mladima BiH
		4.1.5. Uspostaviti mehanizme za podsticanje, organizovanje i vrednovanje volonterskog rada mladih
		4.1.6. Kreiranje uslova za uključivanje mladih iz osjetljivih društvenih grupa u aktivan i produktivan život u zajednici
		4.1.7. Podizanje znanja i svijesti mladih o ravnopravnosti polova i višestrukoj diskriminaciji
		4.1.8. Razvoj i održivost Centra za mlade na Gorici
	4.2. Razvoj podsticajnog okruženja za samozapošljavanje mladih	4.2.1. Podrška formalnom obrazovanju mladih
		4.2.2. Podrška programima neformalnog obrazovanja mladih
		4.2.3. Uspostavljanje saradnje sa poslovnom zajednicom u cilju unapređenja komunikacije i organizacije programa volontiranja kod uspješnih lokalnih preduzetnika
		4.2.4. Organizovanje edukativnih programa za unapređenje nivoa znanja i poslovnih vještina mladih u cilju povećanja njihove konkurentnosti na tržištu rada
		4.2.5. Podsticanje radne rehabilitacije i zapošljavanja mladih osoba sa invaliditetom
	4.3. Razvoj svijesti mladih o značaju kreativnog provođenja slobodnog vremena i pružanje podrške mladim u organizaciji kulturnih i sportskih aktivnosti i događaja	4.3.1. Osnaživanje uloge mladih u kreiranju kulturnih sadržaja
		4.3.2. Unapređenje uslova za rekreativno bavljenje sportom
		4.3.3. Jačanje svijesti mladih o značaju sporta u razvijanju psihofizičkih sposobnosti i zdravlja
		4.3.4. Pобољшanje uslova za rad sa djecom i mladim osobama sa invaliditetom

	4.4. Usvajanje zdravog stila života među mladim	4.4.1. Razvoj svijesti o važnosti zdravih stilova života 4.4.2. Podrška jačanju kapaciteta zdravstvenih i socijalnih ustanova za rad sa mladima 4.4.3. Uspostavljanje institucionalnog okvira na nivou Opštine Centar za unapređenje zdravog življenja mladih
5. Razvoj sporta	5.1. Povećanje broja građana koji se redovno bave rekreativnim ili takmičarskim sportskim aktivnostima	5.1.1. Razvoj svijesti građana o značaju sporta i njegovim vrijednostima
		5.1.2. Ulaganja u sportsku infrastrukturu/ravnomjerno po MZ opštine Centar
		5.1.3. Uvođenje sistema upravljanja sportskih aktivnostima na sportskim plohama
	5.2. Širenje školskog sporta kao integralnog dijela odgojno obrazovnog procesa	5.2.1. Unapređenje školske sportske infrastrukture (sale, igrališta, dvorišta, terene, opremu)
		5.2.2. Podrška sportskim programima u predškolskim i školskim ustanovama
	5.3. Obezbjedenje održivosti finansiranja sportskih aktivnosti i sportskih objekata	5.3.1. Finansijska podrška iz budžeta sportskim udruženjima i ustanovama
	5.4. Razvoj i održivost JU Centar za sport i rekreaciju	5.4.1. Finansijska podrška aktivnostima JU Centar za sport i rekreaciju
		5.4.2. Modernizacija i rekonstrukcija Stadiona Koševo na osnovu prethodne Studije feasibility
5.4.3. Dodatna ulaganja u modernizaciju FIS-a, na osnovu prethodne Studije feasibility		
Kultura 6. Razvoj kulturnih sadržaja i programa na području Opštine	6.1. Podsticanje modela kulture prilagođenog potrebama svih generacija opštine Centar	6.1.1. Podrška aktivnom učešću građana u kulturnim manifestacijama
	6.2. Unapređenje kulturnog proizvoda	6.2.1. Podrška unapređenju kulturnih manifestacija i rada institucija
		6.2.2. Afirmisanje umjetničkih ostvarenja i podrška autorima-umjetnicima (izdavaštvo, likovna umjetnost, arhitekti i sl).
		6.2.3. Podrška projektima unapređenja kulturne infrastrukture
	6.3. Razvoj i održivost JU Centar za kulturu	6.3.1. Ispitivanje mogućnosti za realokaciju JU Centar za kulturu na područje opštine Centar
6.3.2. Finansijska podrška aktivnostima JU Centar za kulturu		
6.4. Unapređenje saradnje sa vjerskim zajednicama	6.4.1. Podrška vjerskim zajednicama i institucijama	

7. Unapređenje bezbjednosti na području opštine Centar	7.1. Obezbeđenje javnog reda i mira	7.1.1. Podrška edukaciji o sistemu javne bezbjednosti, prevenciji i načinima na koje građani mogu doprinijeti poboljšanju stanja
		7.1.2. Podrška organima javne bezbjednosti u nabavci tehničkih pomagala i opreme
		7.1.3. Podrška implementaciji programa suzbijanja narkomanije, alkoholizma i prosjačenja
	7.2. Program zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća	7.2.1. Podrška radu struktura civilne zaštite
		7.2.2. Jačanje službi za zaštitu i spašavanje i poticanje preventivnih mjera zaštite i spašavanja
	7.3. Prevencija maloljetničke delikvencije	7.3.1. Implementacija Akcionog plana za prevenciju maloljetničke delikvencije Kantona Sarajevo
8. Razvoj saradnje sa nevladinim sektorom	8.1. Uspostavljanje partnerstava sa nevladinim sektorom u oblastima socijalnih pitanja, zdravstva, obrazovanja, kulture, zaštite životne sredine, ekologije, razvoja lokalne zajednice, promocije demokratskih principa, jednakosti i zaštite ljudskih prava i prava manjina	8.1.1. Izgradnja partnerstva sa nevladinim organizacijama i finansiranje projekata koji su u funkciji realizacije strateških ciljeva Opštine Centar
		8.1.2. Zajedničko apliciranje sa nevladinim organizacijama prema fondovima
9. Razvoj lokalne i mjesne samouprave	9.1. Implementacija Zakona o lokalnoj samoupravi FBiH	9.1.1. Normativno usklađivanje mjesta i uloge mjesnih zajednica u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi
		9.1.2. Finansiranje projekata u mjesnim zajednicama

C – Zaštita okoliša, urbani razvoj i komunalna infrastruktura

Sektorski ciljevi	Prioritetni cilj	Mjere	
Urbanizam 1. Pokrivenost planskom dokumentacijom cijelog područja Opštine	1.1. Izrada prostorno - planske dokumentacije (RP i UP)	1.1.1. Usaglašavanje postojećih provedbenih planova sa planovima višeg reda i pokrivenosti građevinskog zemljišta područja Opštine provedbeno-planskom dokumentacijom	
		1.1.2. Vrednovanje postojećih provedbenih planova i potreba za njihovom izmjenom i dopunom	
		1.1.3. Prijedlog izrade novih provedbenih planova i urbanističkih projekata	
	1.2. Unaprijeđenje ambijentalnih vrijednosti područja Opštine	1.2.1. Unaprijeđenje ambijentalnih vrijednosti	
	1.3. Prenos zemljišta za realizaciju planova	1.3.1. Nabavka i uređenje zemljišta u svrhu privođenja krajnjoj namjeni	
	1.4. Spriječavanje bespravne izgradnje	1.4.1. Suzbijanje bespravne izgradnje na području opštine Centar	
		1.4.2. Unapređenje sistema praćenja izgradnje objekata na području Opštine	
	2. Zaštita okoliša i izgradnja komunalne infrastrukture	2.1. Procjena stanja okoliša na području Opštine Centar	2.1.1. Vrednovanje područja Opštine Centar prema okolišnim parametrima
			2.1.2. Unaprijeđenje eko-informacionog sistema Opštine Centar na web stranici Opštine
		2.2. Unapređenja energetske efikasnosti na području Opštine Centar	2.2.1. Planiranje povećanja energetske efikasnosti na području Opštine Centar
2.2.2. Unapređenje energetske infrastrukture			
2.3. Poboljšanje vodosnabdijevanja, upravljanja otpadnim vodama i oborinskim vodama i uređenje vodotokova		2.3.1. Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja vodovodne i kanalizacione mreže na području Opštine Centar u skladu sa projektom "Čista Miljacka"	
		2.3.2. Opremanje kanalima za odvodnju oborinskih voda padinskih dijelova Opštine, u cilju sprječavanja, odnosno saniranja klizišta	
2.4. Upravljanje kvalitetom vazduha		2.4.1. Smanjenje emisije zagađujućih materija u vazduh	
		2.4.2. Redovno informisanje javnosti o stanju kvaliteta vazduha	
2.5. Korištenje, zaštita i upravljanje zemljištem		2.5.1. Sanacija klizišta na području Opštine Centar	
		2.5.2. Monitoring zagađenja tla	
2.6. Zaštita i uređenje okoline		2.6.1. Podrška izgradnji i uređenju javnih i privatnih površina na području Opštine Centar	
		2.6.2. Uvođenje vode u gradsko tkivo	
		2.6.3. Podrška projektima razvoja urbane poljoprivrede	

2. Zaštita okoliša i izgradnja komunalne infrastrukture	2.7. Upravljanje, zaštita i korištenje šumskih eko sistema	2.7.1. Podrška programima JKP Sarajevošume i KJU za zaštićena prirodna područja u unapređenju stanja šumskog eko sistema na području Opštine
		2.7.2. Podrška programima izgradnje šumskih protupožarnih puteva, uređenja planinarskih staza i odmorišta
	2.8. Unapređenje stanja upravljanja otpadom na području Opštine Centar / prema Planu upravljanja otpadom	2.8.1. Unapređenje sistema za prikupljanje i odvoz otpada
		2.8.2. Unapređenje saradnje aktera u oblasti upravljanja otpadom
		2.8.3. Podizanje javne svijesti u upravljanju otpadom
	2.9. Zaštita prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa	2.9.1. Optimalna zaštita i korištenje resursa prirodnog naslijeđa/Spomenik prirode Skakavac
		2.9.2. Zaštita, sanacija objekata i uličnih cjelina iz kulturno-historijske baštine
		2.9.3. Podrška projektima očuvanja uspomene na ratni period 92-.95.- uređenje memorijalnih centara, spomenika i muzeja
	2.10. Privreda i okoliš	2.10.1. Podrška zamjeni starih i uvođenju čistih tehnologija
	2.11. Smanjenje buke	2.11.1. Monitoring buke
	2.12. Biodiverzitet i komunalna zoohigijena	2.12.1. Zbrinjavanje i zaštita napuštenih životinja
		2.12.2. Držanje kućnih ljubimaca u skladu sa zakonom
		2.12.3. Smanjenje broja staništa vrana
		2.12.4. Suzbijanje štetnih organizama u cilju preventivne zdravstvene zaštite stanovništva
		2.12.5. Podrška zoo vrtu Pionirska dolina
2.13. Razvoj i unaprijeđenje saobraćajne Infrastrukture	2.13.1. Održavanje mreže postojećih, izgradnja novih saobraćajnica i uređenje prateće saobraćajne infrastrukture (javna rasvjeta na saobraćajnicama, saobraćajna signalizacija, imenovanje i numeracija ulica i objekata, turistička signalizacija)	
	2.13.2. Povećanje kapaciteta i razvoj sistema upravljanja saobraćajem u mirovanju	
	2.13.3. Razvoj sistema pješačkih staza, šetnica, stepeništa i trgova	
	2.13.4. Unapređenje saobraćajne infrastrukture u ruralnom području	

AKCIONI PLAN 2016. – 2019.

A-Lokalni ekonomski razvoj

Program / projekat / aktivnost		INDIKATIVNI FINANSIJSKI I DINAMIČKI OKVIR REALIZACIJE				izvor finansiranja	nosioci aktivnosti	indikator: br (broj); da/ne (urađeno/nije urađeno)	veza programska šifra Budžet
		2016.	2017.	2018.	2019.				
A.1.1.1.1.	Formiranje tehnološkog parka Centar (TPC) /izrada programa TPC i uređenje i opremanje prostora		20.000	200.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / novih biznisa	KP9
A.1.1.1.2.	Škola preduzetništva opštine Centar	3.200	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / obučениh polaznika	TP9
A.1.1.1.3.	Izrada Plana regeneracije urbanog jezgra opštine Centar		30.000			Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	da/ne	KP9
A.1.1.2.1.	Dodjela nagrada najboljim biznis planovima mladih za /start up -samozapošljavanje	150.000	120.000	120.000	120.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / nagrađenih biznisa	TP10
A.1.1.2.2.	Kreditni aranžmani putem banaka za podsticaj razvoja i zapošljavanja	625.793				Budžet Opštine	Opština Centar	br / podržanih biznisa	KP9
A.1.1.2.3.	Podrška programima treninga i edukacija za nezaposlene uz partnerski odnos sa Networks doo	20.000	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar Networks d.o.o.	br / polaznika	KP9

A.1.1.2.4.	Podrška projektu Poslovni inkubator putem udruženja BNL s ciljem povećanja konkurentnosti i smanjenja nezaposlenosti	10.000				Budžet Opštine	Opština Centar	br/ biznisa	KP9
							Udruženje BNL		
A.1.1.3.1.	BFC certifikacija Opštine Centar	15.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							REDAH		
A.1.1.4.1.	Izrada programa stimulisanja brownfield i greenfield investicija			10.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
A.1.1.5.1.	Izrada Studije o mogućnostima finansiranja projekata modelom JPP-a na području opštine Centar		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Ekonomski institut Ekonomskog fakulteta		
A.1.1.5.2.	Priprema projekata za sufinansiranje modelom JPP-a			20.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
A.1.1.5.3.	Javni poziv investitorima za finansiranje projekata modelom JPP				3.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
A.1.2.1.1.	Izgradnja brenda opštine Centar	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	anketa	
A.1.2.2.1.	Podrška programima i projektima unapređenja konkurentnih prednosti opštine Centar	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	br /podržanih projekata	

A.1.2.2.2.	Izrada on line pretražive baze podataka privrednih subjekata KS, sa integrisanom bazom podataka privrednih subjekata sa područja Opštine Centar Sarajevo - podrška prikupljanju, obradi i objavi podataka o privrednim subjektima sa područja Opštine Centar Sarajevo		12.000	6.000	6.000	Budžet Opštine	Opština Centar Privredna komora KS	br / privredni subjekti koji su predali godišnji obračun za prethodnu godinu sa područja Opštine Centar Sarajevo	KP9
A.1.3.1.1.	Podrška projektima unapređenja kvaliteta ponude radne snage prema zahtjevima tržišta /u okviru formalnog i neformalnog obrazovanja	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	br /podržanih projekata	
A.1.3.2.1.	Formiranje nagradnog fonda za inovatore, istraživače		30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / inovacija	KP9
A.1.4.1.1.	Investicioni vodič Opštine Centar Sarajevo	10.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
A.1.4.1.2.	Međunarodna finansijska korporacija savjetodavne usluge za projekt unapređenja investicione klime na području Opštine Centar	8.000				Budžet Opštine	Opština Centar	nivo investicija (broj i iznos)	KP9
A.1.5.1.1.	Podrška postojećim investitorima	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	privatni kapital	Opština Centar investitori	br / reinvesticija	
A.1.5.1.2.	unapređenje stanja poslovnih prostora kojima raspolaže Opštine Centar	482.403	80.000	80.000	80.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / osposobljenih poslovnih prostora	KP9
A.1.6.1.1.	Organizovanje edukativnih radionica za podršku standardizaciji roba i usluga prema standardima EU		6.000	6.000	6.000	Budžet Opštine	Opština Centar Privredna komora KS	br/ radionica / poslovnih subjekata	KP9

A.1.6.1.2.	Sufinansiranje uvođenja standarda u proizvodnji roba i pružanju usluga		15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br/podržanih poslovnih subjekata u uvođenju standarda	KP9
						privatni kapital	poslovni subjekti		
A.2.1.1.1.	Izrada programa podrške ekonomiji znanja			12.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Ekonomski institut Ekonomskog fakulteta		
A.2.1.1.2.	Program razvoja kreativne ekonomije			10.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Likovna akademija /Produkt dizajn		
A.2.2.1.1.	uvođenje ICT tehnologije u sve poslovne i privatne procese		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	javna preduzeća (Toplane, Sarajevoga s, Elektrodistribucija), privatna preduzeća, upravitelji, građani, Budžet Opštine	Opština Centar sa drugim akterima (javna preduzeća, privatna preduzeća, upravitelji, građani,	br /procesa	
A.2.2.1.2.	kreiranje "pametne mreže" u koju su povezani svi elementi sistema na području Opštine Centar		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost			da/ne	
A.2.2.1.3.	internetsko povezivanje svih objekata (Internet of Things – IoT) primjenom M2M (Machine to Machine) komunikacija		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost			da/ne	
A.2.2.1.4.	Smanjenje pritisaka na okoliš kroz unapređenje upravljanja saobraćajnim sistemom		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost			da/ne	

A.2.2.1.5.	Uvođenje inovativnih rješenja u građevinarstvu i digitalizacija mjerenja potrošnje energenata u zgradarstvu i industriji u cilju povećanja energetske efikasnosti		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost			br/innovativnih rješenja	
A.3.1.1.1.	Rebrandiranje kulturno turističkog proizvoda opštine Centar iz kulturno istorijske baštine (od Neolita do savremenog doba)	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	rezultati ankete	
							Grad Sarajevo		
							Turistička zajednica KS		
							Zemaljski muzej		
A.3.1.1.2.	Izrada studije Arheološki park Debelo brdo		15.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Kantonalni zavod za zaštitu kulturno - historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo		
							Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH		
							Zemaljski muzej - Arheološko odjeljenje		
A.3.1.2.1.	Podrška atraktivnim projektima u kulturi u cilju privlačenja turista	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar sa kulturnim institucijama	br/podržanih projekata	

A.3.1.2.2.	Podrška projektima alternativne kulturne scene		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa drugim akterima iz sektora kulture	br/podržanih projekata	TP8
A.3.1.2.3.	Osnivanje Kulturno-turističkog vijeća opštine Centar		planirano			Budžet Opštine	Opština Centar sa akterima iz oblasti kulture i turizma	da/ne	
A.3.1.3.1.	Organizovanje edukativne radionice na temu razvoja kulturnog turizma		2.000			Budžet Opštine	Opština Centar eksperti	da/ne	KP9
A.3.2.1.1.	Sufinansiranje izrade Strategije razvoja Sarajevskog sajma		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
					Budžet KS	Ministarstvo privrede KS,			
						KJP Centar Skenderija d.o.o.			
A.3.2.2.1.	Traženje partnera za organizovanje sajamskih priredbi i pratećih manifestacija		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Ministarstvo privrede KS, KJP Centar Skenderija d.o.o.	da/ne	
A.3.3.1.1.	Projekt Digitalni turistički BH itinerer	2.250	2.250			Budžet Opštine	Opština Centar UG Rotor Doboj	da/ne	KP9
A.3.3.1.2.	Izrada i održavanje web portala kulturnog turizma opštine Centar		5.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa partnerima iz sektora kulture i turizma	da/ne	KP9

A.3.3.1.3.	Uređenje i promocija gradskih vidikovaca na području Opštine Centar		15.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Ministarstvo prostornog uređenja KS		
							Ministarstvo saobraćaja KS		
A.3.3.1.4.	Kreiranje ture panoramskog razgledanja Opštine Centar		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	komercijal na osnova	Opština Centar Gras, Centrotrans	da/ne	
A.3.3.1.5.	Panjina kula - sezonsko otvaranje u cilju turističkih posjeta/ ljetni period		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar Muzej Grada	da/ne	KP9
A.3.3.2.1.	Pružanje i koordinacija usluga kako bi očekivanja na destinaciji opština Centar/Grad Sarajevo bila ispunjena;	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Grad Sarajevo Kanton Sarajevo Turistička zajednica KS poslovni subjekti iz oblasti turizma građani	rezultati anketiranja turista	
A.3.3.3.1.	Obezbjedenje održivog turističkog okruženja (fizičkog, socijalnog i ekonomskog) na području opštine Centar/ Grada Sarajeva	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Grad Sarajevo Kanton Sarajevo Turistička zajednica KS poslovni subjekti iz oblasti turizma građani bezbjednosne agencije	rezultati anketiranja turista	

A.4.1.1.1.	Organizovanje edukacija farmera o mogućnostima korištenja fondova EU i domaćih fondova		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar Privredna komora KS	br / polaznika	KP9
A.4.1.1.2.	Organizovanje edukativnih programa za farmere o standardima u proizvodnji hrane, uvođenje HACCP standarda za proizvode		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar Privredna komora KS	br / polaznika	KP9
A.4.1.2.1.	Izrada i održavanje web portala ruralnog područja opštine Centar		5.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa partnerima iz LAG-a Nahorevo, Mrkovići	da/ne	KP9
A.4.1.3.1.	Dodjela novčanih nagrada i diploma najkvalitetnijim farmerima-stočarima koji se bave uzgojem priplodne stoke	17.000	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
A.4.1.4.1.	Dodjela voćarskih sadnica		15.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
A.4.1.5.1.	Dodjela plastenika	35.000	30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
A.4.1.6.1.	Sufinansiranje redovnih veterinarskih pregleda		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine privatni kapital	Opština Centar sa Veterinarskom stanicom seoska domaćinstva	da/ne	KP9
A.4.1.7.1.	Stimulisanje prerade poljoprivrednih proizvoda		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa seoskim domaćinstvima koja se bave preradom poljoprivrednih proizvoda	br / podržanih seoskih domaćinstava	KP9

A.4.1.7.2.	Konkurs za najbolji produkt dizajn za ambalažu i pakovanja za poljoprivredne proizvode sa ruralnog područja opštine Centar		6.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							Likovna akademija /Produkt dizajn		
A.4.2.1.1.	Organizovanje kurseva za strane jezike namjenjih redovnim učenicima osnovnih škola u ruralnom području		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa certifikovanim institucijama	br/ kurseva i polaznika	TP6
A.4.2.1.2.	Organizovanje informatičkih kurseva za djecu i mlade u ruralnom području		6.000	6.000	6.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa certifikovanim institucijama	br/ kurseva i polaznika	TP6
A.4.3.1.1.	Edukacija stanovništva za bavljenje ruralnim turizmom		1.200			Budžet Opštine	Opština Centar sa ekspertima	br/ kurseva i polaznika	
A.4.3.1.2.	Izrada Plana kategorizacije domaćinstava i vikendica ruralnog područja Opštine Centar		planirano				Opština Centar	da/ne	KP9
A.4.3.1.3.	Sufinansiranje kategorizacije domaćinstava i vikendica na osnovu Plana kategorizacije		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / kategorisanih seoskih domaćinstava	KP9
						privatni kapital	Komisija za kategorizaciju zainteresovana seoska domaćinstva		
A.4.3.2.1.	Otvaranje Turističkog biroa ruralnog i planinarskog turizma na Opštini Centar (pilot projekat)	4.000	4.000	4.000	4.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa zainteresovanim seoskim domaćinstvima	da/ne	KP9
A.4.3.3.1.	Promocija ruralnog i planinskog turizma u okviru web portala ruralnog područja opštine Centar - veza projekt A 4.1.2.1.		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar sa partnerima iz LAG-a Nahorevo, Mrkovići	rezultati anketa građana	

A.4.3.4.1.	Redovne aktivnosti u skladu sa Planom upravljanja Spomenikom prirode Skakavac		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	a) br / posjetilaca spomenika prirode Skakavac; b) stepen uređenosti spomenika prirode	
							Ministartvo privrede KS,		
							Ustanova za zaštićena područja,		

B - Socijalni razvoj									
Program / projekat / aktivnost		INDIKATIVNI FINANSIJSKI I DINAMIČKI OKVIR REALIZACIJE				izvor finansiranja	nosioci aktivnosti	indikatori: br (broj); da/ne (urađeno/nije urađeno)	veza programska šifra Budžet
		2016.	2017.	2018.	2019.				
B.1.1.1.1.	Poboljšanje materijalnih uslova rada i opremljenosti vrtića osnovnih, srednjih škola i fakulteta	300.000	160.000	160.000	160.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br /objekata i iznos	TP6
B.1.1.1.2.	Izgradnja osnovne škole na lokalitetu Šip	989.055	495.337			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP3
B.1.1.1.3.	Uređenje i opremanje vrtića Razigrani dani	100.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP6
B.1.1.2.1.	Akcionni plan uređenja dvorišta u predškolskim i školskim ustanovama		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole predškolske ustanove JKKP Park	da/ne	TP6
B.1.1.2.2.	Implementacija projekata prema Akcionom planu uređenja dvorišta			20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole predškolske ustanove JKKP Park	br/ dvorišta	TP6

B.1.1.3.1	Besplatan prevoz učenika sa posebnim potrebama i pratioca	12.000	12.000	12.000	12.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br/ djece	TP6
B.1.1.3.2	Besplatan prevoz učenika rubnih dijelova Opštine	56.000	48.000	48.000	48.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa izabranim prevoznikom	br/ djece	TP6
B.1.2.1.1	Organizovanje školskih takmičenja iz pojedinih predmeta	25.000	25.000	25.000	25.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	br/ učenika	TP6
B.1.2.2.1	Nabavka karata za pozorišne predstave za učenike završnih razreda	8.000	8.000	8.000	8.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole pozorišta	br /učenika	TP6
B.1.2.2.2	Posjeta učenika osmih razreda Memorijalnom centru Potočari	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	br /učenika	TP6
B.1.2.2.3	Radionice u osnovnim školama u okviru promocije i zaštite starih zanata putem Obrtničke komore KS	2.000	3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole Obrtnička komora KS	br /učenika prisutnih na radionicama	TP6
B.1.2.3.1	Podrška ekološkim sekcijama u osnovnim školama	15.000	15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	br / ekoloških projekata	TP6
B.1.2.3.2	JU Centar Vladimir Nazor za projekt Škola u prirodi	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar JU Vladimir Nazor	da/ne	TP6
B.1.2.4.1	“Sretno prvačići”	35.000	35.000	35.000	35.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	da/ne	TP6
B.1.2.5.1	Stipendiranje najuspješnijih učenika i studenata	365.600	200.000	200.000	200.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / stipendija	TP6
B.1.2.6.1	Opremanje školskih biblioteka	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	br / knjiga	TP6

B.1.2.6.2	pomoć JU Biblioteka za slijepa i slabovidna lica	3.000	3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar Ju Biblioteka za slijepa i slabovidna lica	br / knjiga	TP6
B.1.3.1.1	Podrška otvaranju privatnih predškolskih ustanova		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	privatni kapital	Opština Centar Ministarstvo obrazovanja KS privatni sektor	br / ustanova	
B.1.3.2.1	Podrška programima unapređenja odgojnog i obrazovnog procesa u predškolskim ustanovama		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Ministarstvo obrazovanja KS predškolske ustanove roditelji	br/ podržanih programa	
B.1.3.3.1	Podrška unapređenju uslova boravka djece u vrtićima (ishrana, igra, odmor)		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Ministarstvo obrazovanja KS predškolske ustanove roditelji	rezultati ankete roditelja	
B.1.3.4.1	Sufinansiranje troškova boravka djece u vrtićima za socijalno ugrožene kategorije stanovništva		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine privatni kapital	Opština Centar roditelji	br / djece	TP6
B.1.4.1.1	Programi neformalnog obrazovanja, posebno onih koji su neophodni za razvijanje kompetencija mladih		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar Privredna komora KS Služba za zapošljavanje KS	br / programa i polaznika	TP6
B.1.4.1.2	Programi profesionalne orijentacije u svim osnovnim školama Opštine Centar		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar Ministarstvo obrazovanja KS osnovne škole	br / djece	TP6

B.1.4.2.1	Pružanje pomoći osobama sa poteškoćama u razvoja prilikom usvajanja nastavnih sadržaja		20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br/ djece	TP6
							osnovne škole		
B.2.1.1.1	Sufinansiranje izgradnje ambulante Višnjik	265.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP9
							JU Dom zdravlja KS		
B.2.1.1.2	Unapređenje stanja i opremljenosti objekata primarne zdravstvene zaštite Dom zdravlja i područne ambulante	20.000	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / ambulanti i iznos; stepen uređenosti	TP5
							JU Dom zdravlja KS		
							mjesne zajednice		
B.2.1.1.3	Unapređenje stanja i opremljenosti bolničkih klinika	130.000	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	iznos	TP5
							KCUS		
							JU Prim. Dr.Abdulah Nakaš		
B.2.1.2.1	Sufinansiranje izrade Studije o opravdanosti izgradnje zdravstvenih kapaciteta po modelu JPP		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar sa drugim akterima	da/ne	TP5
							Budžet Kantona		
						Zavod za javno zdravstvo			
						Liječnička komora			
B.2.1.3.1	Postavljanje programa „cjelovito zdravlje“ na web stranicu Opštine		12.000	12.000	12.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP5
							Dom zdravlja KS - Vrazova		

B.2.1.4.1	Pomoć u liječenju osoba oboljelih od leukemije, hepatitisa B i C i drugih teških hroničnih bolesti	65.000	60.000	60.000	60.000	Budžet Opštine	Opština Centar Zavod zdravstvenog osiguranja KS	br / osoba	TP4
B.2.1.5.1	Obezbjedenje zdravstvene zaštite za lica u stanju socijalne potrebe/ lica koja nisu osigurana	18.540	18.540	19.540	19.540	Budžet Opštine	Opština Centar Centar za socijalni rad	br / osoba	TP4
B.2.2.1.1	Organizovanje edukativnih programa iz oblasti prevencije zdravstvenih problema i zdravog načina života u školama, mjesnim zajednicama/ finansiranje u okviru podrške NVO		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar mjesne zajednice osnovne škole nvo	br / programa / osoba	TP9
B.2.3.1.1	Centar za rehabilitaciju i rekreaciju pripadnika boračkih populacija i učenika osnovnih škola sa područja Opštine Centar u Neumu	1.094.064				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP11
B.2.4.1.1	Izrada Plana prevencije narkomanije, alkoholizma i drugih ovisnosti na području Opštine Centar		5.000			Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za javno zdravstvo	da/ne	TP4
B.2.4.1.2	Organizovanje edukativnih programa u cilju prevencije narkomanije, alkoholizma i drugih ovisnosti prema usvojenom Planu			5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne i srednje škole Zavod za javno zdravstvo	br / programa / osoba	TP4
B.2.4.2.1	Organizovanje zbrinjavanja i terapijske rehabilitacije u oblasti ovisnosti prema usvojenom Planu			15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar specijalizirane ustanove nvo	br / zbrinutih	TP4

B.2.5.1.1	Jednokratna pomoć porodiljama	82.600	92.600	95.600	95.600	Budžet Opštine	Opština Centar	br / porodilja	TP4
B.2.5.1.2	Finansijska podrška KJU Porodično savjetovalište za nabavku opreme	5.000	0	0	0	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP4
B.3.1.1.1	Urgentna socijalna pomoć	180.000	150.000	140.000	140.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / korisnika	TP4
B.3.1.1.2	Pomoć u plaćanju užine učenicima osnovnih škola sa područja Opštine Centar Sarajevo	85.000	85.000	85.000	85.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	br / učenika	TP4
B.3.1.1.3	Pomoć za privremeni smještaj socijalno ugroženih porodica sa prebivalištem na području Opštine Centar	45.000	45.000	45.000	45.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / smještenih	TP4
B.3.1.1.4	Finansiranje ukopa lica koja nemaju bliže srodnike	23.000	23.000	23.000	23.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / ukopa	TP4
B.3.1.1.5	Participacija za nabavku hljeba i mlijeka	278.000	288.000	288.000	288.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / korisnika	TP4
B.3.1.1.6	Omogućavanje nesmetanog prilaza stambenim jedinicama i unutar stambenih jedinica za invalidna lica s ciljem stvaranja boljih uslova života;	24.000	24.000	24.000	24.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / prilagođenih objekata	TP4
B.3.1.1.7	Pomoć penzionerima za rješavanje stambenog pitanja(za troškove legalizacije objekata)	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / legalizovanih objekata	TP4
B.3.1.1.8	Pomoć za saniranje stambenih jedinica socijalno ugroženih porodica sa područja Opštine Centar i njihovo dovođenje u stanje osnovnih uslova stanovanja (limit KM 5.000);	47.000	47.000	47.000	47.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / stambenih jedinica	TP4

B.3.1.1.9	Pomoć JU Dječiji dom Bjelave	5.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar JU Dom Bjelave	iznos	TP4
B.3.1.1.10.	Pomoć za nabavku pomagala za invalidna lica	20.000	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / korisnika	TP4
B.3.1.1.11.	Finansijska podrška Udruženju Srce za djecu koja boluju od raka u FBiH za projekt izgradnje Roditeljske kuće u krugu Pedijatrijske klinike KCUS-a u kojoj će biti smješteni roditelji tokom liječenja djece u Sarajevu	20.000	0	0	0	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP4
B.3.1.1.12.	Kućna njega i briga o starim, nepokretnim, invalidnim i bolesnim osobama putem Crvenog krsta Opštine Centar	50.000	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar Crveni krst Opštine	br / korisnika	TP4
B.3.1.1.13.	Donacije umjesto čestitki za praznike udruženjima osoba sa posebnim potrebama	8.000	8.000	8.000	8.000	Budžet Opštine	Opština Centar	iznos	TP8
B.3.1.1.14.	Pomoć u održivom povratku	170.000	47.000	47.000	37.000	Budžet Opštine	Opština Centar povratnici Opštine	broj /održivih povrataka	KP2
B.3.1.2.1	pomoć ratnim vojnim invalidima 100%, 90% i 80% - korisnicima tuđe njege i pomoći	70.000	70.000	70.000	70.000	Budžet Opštine	Opština Centar	broj / korisnika	TP3
B.3.1.2.2	jednokratne pomoći ratnim vojnim invalidim, prodicama šehida i poginulim borcima i demobilisanim borcima	100.100	105.100	105.100	105.100	Budžet Opštine	Opština Centar	broj / korisnika	TP3
B.3.1.2.3	Jednokratne pomoći povodom značajnih datuma	16.500	15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	broj / korisnika	TP3

B.3.1.2.4	Finansiranje programa boračkih udruženja	361.000	325.000	325.000	325.000	Budžet Opštine	Opština Centar boračka udruženja	broj / programa	TP3
B.3.1.2.5	Aktivnosti organizacija proslave značajnih datuma i godišnjica	29.000	24.000	24.000	24.000	Budžet Opštine	Opština Centar boračka udruženja	br / manifestacija	TP3
B.3.1.2.6	Prilagođavanje putničkih automobila ratnih vojnih invalida za samostalno upravljanje/ po zahtjevima	7.000	7.000	7.000	7.000	Budžet Opštine	Opština Centar Ministarstvo za boračka pitanja FBiH	broj / korisnika	TP3
B.3.1.3.1	Podrška projektima radnog osposobljavanja socijalno osjetljivih osoba i manjinskih grupa		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Služba za zapošljavanje KS privatni sektor	broj / radno osposobljenih osoba	
B.3.1.4.1	Podrška projektima razvoja socijalnog preduzetništva		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Služba za zapošljavanje KS Ministarstvo privrede KS	broj / zaposlenih	
B.3.2.1.1	Podrška projektima unapređenja kvaliteta pružanja usluga socijalne zaštite orijentisanom prema korisniku		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Ministarstvo za rad i socijalnu politiku KS Centar za socijalni rad	rezultati ankete	
B.3.2.2.1	Podrška projektima razvoja ljudskih resursa u oblasti pružanja socijalnih usluga		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Agencija za državnu službu	br / edukovanih službenika	
B.3.2.3.1	Podrška implementaciji programa zaštite od nasilja u porodici		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar specijalizirane ustanove	broj / evidentiranih prijava	

B.3.2.4.1	Podrška implementaciji programa i projekata prevencije maloljetničke delikvencije i suzbijanja socio-patoloških pojava		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	broj / evidentiranih prijava	
							specijalizirane ustanove		
							nadležna ministarstva KS		
							osnovne i srednje škole		
B.3.3.3.1	Podrška razvoju mješovitog sistema socijalne zaštite putem modela javno-privatnog partnerstva		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	br / projekata	
							Centar za socijalni rad		
							nvo		
							privatni sektor		
B.3.3.2.1	Podrška projektima saradnje centara za socijalni rad sa nevladinim organizacijama		15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine /putem nvo	Opština Centar	br / projekata nvo	TP4
							Centar za socijalni rad		
							nvo		
B.3.3.3.1	Alternativni smještaj za deložirana raseljena lica i izbjeglice	5.000	5.000	5.000	5.000		Opština Centar	br / osoba	TP11
B.3.3.4.1	Ostvarivanje prava utvrđenih zakonskom regulativom, posebno prava za porodice sa djecom		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	br /porodica	
B.3.5.1.1	Centar za zdravo starenje - tekuće i investiciono održavanje	6.200	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	iznos	KP9
							Centar za zdravo starenje		
B.3.5.2.1	Organizacija Izleta za starije osobe prema planu mjesnih zajednica		15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / izleta / izletnika	TP4
							mjesne zajednice		
B.3.5.3.1	Organizovanje predavanja o prevenciji zdravstvenih problema po mjesnim zajednicama/ finansiranje projekti NVO		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	broj / implementiranih projekata nvo	TP9
							mjesne zajednice		
							nvo		

B.3.5.4.1	Izrada studije o potrebama izgradnje Dom za stara lica na području Opštine Centar - finansiranje modelom JPP-a		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP4
B.3.5.4.2	Izgradnja Doma za stara lica na području Opštine modelom JPP-a					JPP	Opština Centar	da/ne	
					privatni kapital	privatni sektor			
B.3.6.1.1	Plan prekvalifikacije i dokvalifikacije žena prema potrebama tržišta		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS	da/ne	KP9
B.3.6.1.2	Obuka nezaposlenih žena za pomoć i njegu starijih i osoba sa posebnim potrebama			5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS specijalizirane zdravstvene ustanove	br/ radno osposobljenih žena	KP9
B.3.6.1.3	Žensko preduzetništvo / start up / samozapošljavanje / veza projekt A.1.1.2.1.					Budžet Opštine	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS	br / podržanih biznisa	KP9-6
B.3.6.2.1	Promocija učešću žena u političkom životu	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	rezultati anketiranja	
B.3.7.1.1	Izrada Akcionog plana Opštine Centar za rješavanje problema Roma		5.000			Budžet Opštine	Opština Centar udruženja Roma	da/ne	TP4
B.3.7.1.2	Podrška predškolskom odgoju i obrazovanju romske djece		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar udruženja Roma predškolske ustanove osnovne škole	br / djece	TP6

B.3.7.1.3	Podrška obrazovanju učenika romske populacije putem dodjele novčane pomoći i školskog pribora romskoj djeci koja redovno pohađaju nastavu	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne škole	br / djece	TP6
B.3.7.1.4	Organizovanje edukacija u romskoj zajednici o važnosti obrazovanja/ finansiranje putem NVO		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar nvo	br / projekata NVO i polaznika	TP9
B.3.7.1.5	Podrška programima očuvanja romskog jezika / finansiranje putem udruženja Roma		2.000	2.000	2.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar udruženja Roma	br / projekata NVO	TP9
B.3.7.1.6	Povećanje zastupljenosti romskog nastavnog osoblja		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Ministarstvo obrazovanja KS	br /nastavnika Roma	
B.3.7.1.7	Podrška romskim kulturnim manifestacijama / finansiranje putem udruženja Roma		2.000	2.000	2.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar udruženja Roma	br / projekata NVO	TP9
B.3.7.1.8	Stimulisanje zapošljavanja i razvoja malog biznisa u romskoj zajednici		30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS udruženja Roma	br / podržanih biznisa	KP9
B.3.7.1.9	Prekvalifikacija i vanredno školovanje romske populacije	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS zanatske i srednje škole privatni poslodavac	br / prekvalifikovanih	TP6

B.3.7.1.10.	Podrška programima i projektima romskih udruženja koja se bave problemom stambenog zbrinjavanja Roma / finansiranje putem NVO					Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar udruženja Roma	br / projekata NVO	TP9
B.3.7.1.11.	U saradnji sa Centrima za socijalni rad izrada programa za socijalno zbrinjavanje i zdravstvenu zaštitu romske populacije / finansiranje putem NVO					Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar Centar za socijalni rad Domovi zdravlja nvo	br / projekata NVO	TP9
B.3.8.1.1.	Nužne opravke na stambenim zgradama	50.000	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar upravitelji zgrada	br / intervencija na objektima	TP12
B.3.8.1.2.	Investiciono održavanje poslovno-stambenog fonda/zajedničkih dijelova objekata kolektivnog stanovanja: - etažnih vlasnika, korisnika socijalne pomoći - u vlasništvu Opštine	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar upravitelji zgrada pojedinci	br / korisnika	TP12
B.3.8.1.3.	Sanacija stambenih objekata kolektivnog stanovanja oštećenih elementarnim nepogodama i drugim nesrećama	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar upravitelji zgrada pojedinci	br / objekata	TP12
B.3.8.1.4.	Sanacija opštinskih stanova	10.569	3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / stanova	TP12

B.4.1.1.1.	Izrada baze podataka o institucijama i organizacijama koje svojim aktivnostima mogu doprinijeti boljem informisanju mladih		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	da/ne	
							Komisija za mlade OV Centar		
B.4.1.1.2.	Projekti informisanja mladih o pravima i obavezama (izbor putem javnog poziva/ NVO)		2.000	2.000	2.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		
B.4.1.1.3.	Osnivanje Informativnog centra za mlade		15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
B.4.1.1.4.	Info kutak za mlade/web stranica za mlade na web stranici Opštine	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	da/ne	
							Komisija za mlade OV Centar		
B.4.1.1.5.	Informator za mlade "Informiraj se i budi u toku" u okviru Opštinskog biltena		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	da/ne	
							Komisija za mlade OV Centar		
B.4.1.1.6.	Obilježavanje Dana mladih Opštine Centar	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br/ manifestacija	TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
B.4.1.2.1.	Kreirati i realizirati program volontiranja mladih u medijskim kućama, u cilju stvaranja jasnije slike o procesu kreiranja i širenja informacija		2.000	2.000	2.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP10
							medijske kuće		

B.4.1.3.1.	Nabavka informatičke opreme organizacijama mladih / Centar za mlade Gorica u cilju povećanja informatičke pismenosti mladih		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar	specifikacija nabavljene opreme	TP10
							Centar za mlade Gorica		
B.4.1.3.2.	Kontinuirane obuke iz oblasti informatike namijenjene svim kategorijama mladih u prostorijama Centra za mlade – Gorica		2.500	2.500	2.500	Budžet Opštine	Opština Centar	br / polaznika	TP10
							Centar za mlade Gorica		
							certifikovana institucija		
B.4.1.4.1.	Organizovanje radionica o načinu osnivanja Vijeća mladih		3.000	3.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
B.4.1.4.2.	Podrška projektima omladinskih organizacija u skladu sa Rezolucijom o mladima BiH	25.000	30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / projekata NVO	TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		
B.4.1.5.1.	Organizovanje obuka na temu upravljanja volonterskim radom / finansiranje putem NVO		4.000	4.000	4.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		
B.4.1.5.2.	Kampanje za promociju programa EU koji podržavaju volonterski rad mladih / finansiranje putem NVO		1.000	1.000	1.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		

B.4.1.6.1.	Kampanje usmjerene na smanjenje predrasuda prema socijalno osjetljivim grupama / financiranje putem NVO		2.500	2.500	2.500	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		
B.4.1.6.2.	Edukacije iz oblasti interkulturnog obrazovanja za predstavnike institucija i organizacija koje se bave mladim iz društveno osjetljivih grupa / financiranje putem NVO		4.000	4.000	4.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		
B.4.1.6.3.	Analiza potreba mladih izloženih riziku socijalne isključenosti		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Komisija za mlade OV Centar	rezultati ankete	
B.4.1.7.1.	Ppromocija pozitivnih rodni politika i primjera / financiranje putem NVO		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							Komisija za mlade OV Centar		
							nvo		
B.4.1.8.1.	Finansijska podrška za rad Centra za mlade Gorica	80.000	80.000	80.000	80.000	Budžet Opštine	Opština Centar	iznos	TP10
B.4.1.8.2.	Projekti mladih putem Centra za mlade na Gorici s ciljem edukacije,druženja, podsticanja i razvijaja talenata	44.640	45.000	45.000	45.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / projekata NVO	TP10
							Centar za mlade Gorica		
B.4.2.1.3.	Mobilni stručni timovi/asistent za učenike i studente sa invaliditetom		20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / učenika sa invaliditetom	TP10
							osnovne i srednje škole		

B.4.2.1.4.	Programi podrške obrazovnoj, kulturnoj i turističkoj mobilnosti mladih	8.000	8.000	8.000	8.000	Budžet Opštine	Opština Centar obrazovne ustanove nvo	br / projekata NVO	TP10
B.4.2.2.1.	Analiza potreba za programima neformalnog obrazovanja mladih	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Služba za zapošljavanje KS Komisija za mlade OV Centar	rezultati ankete	
B.4.2.2.2.	Izrada baze podataka o institucijama i organizacijama koje pružaju usluge neformalnog obrazovanja mladih		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Komisija za mlade OV Centar	da/ne	
B.4.2.2.3.	(Su)finansiranje projekata neformalnog obrazovanja mladih		20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS certifikovana institucija	br / projekata NVO	TP10
B.4.2.3.1.	Protokol o saradnji Opštine i privatnih preduzeća o realizaciji volonterskih programa		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar privatni poslodavci	br / volontera	
B.4.2.4.1.	Edukacija mladih o načinu prijavljivanja na Biro za zapošljavanje i njegovim prednostima / finansiranje putem NVO		6.000	6.000	6.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar Služba za zapošljavanje KS nvo	br / projekata NVO	TP9/TP10
B.4.2.4.2.	Program karijernog vođenja i savjetovanja mladih/ finansiranje putem NVO		4.400	4.400	4.400	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar nvo	br / projekata NVO	TP9/TP10

B.4.2.4.3.	Organizovanje Sajma zapošljavanja i Sajma poduzetništva		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar sa drugim akterima	da/ne	TP10
							Služba za zapošljavanje KS		
							privatni poslodavci		
B.4.2.5.1.	Stimulisanje radne rehabilitacije i zapošljavanja mladih osoba sa invaliditetom / finansiranje putem NVO					Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar nvo	br / projekata NVO	TP9/TP10
B.4.3.1.1.	Osmišljavanje i provođenje promotivnih kampanja za približavanje kulture mladim / finansiranje putem NVO		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							nvo institucije kulture		
B.4.3.1.2.	Osmišljavanje, promocija i provođenje programa za uključivanje mladih u procese stvaranja kulturnih programa (film, pozorište, radio, biblioteka...) Mali Magacin Kabare – Laboratorija kreativnosti i mašte djece i tinejdžera		15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / projekata NVO	TP10
							nvo		
							institucije kulture		
B.4.3.1.3.	Promocija stvaralaštva mladih (konkursi u oblasti umjetničkog i kulturnog stvaralaštva) / finansiranje putem NVO		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							nvo		
							obrazovne ustanove		
B.4.3.1.4.	Podržavanje programa edukacije mladih o značaju kulturno-historijske baštine / finansiranje putem NVO		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP10
							nvo		
							institucije kulture		

B.4.3.1.5.	Posjeta objektima i lokacijama od kulturno-historijskog značaja za grad Sarajevo / finansiranje putem NVO		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar nvo	br / projekata NVO	TP9/TP10
B.4.3.2.1.	Medijska promocija u cilju popularizacije bavljenja mladih rekreativnim sportom / finansiranje putem NVO		6.000	6.000	6.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar sportska udruženja	br / projekata NVO	TP9/TP7
B.4.3.3.1.	Angažovanje mladih stručnjaka iz oblasti sporta - studenti Fakulteta sporta i tjelesnog odgoja sarajevo (FASTO) na osnovu ugovora o volontiranju, a u cilju realizacije besplatnih sportsko-rekreativnih program za mlade		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice Fakultet za sport i tjelesni odgoj sportski klubovi	br / angažovanih studenata i sportista	TP7
B.4.3.3.2.	Izrada pomotivnih štampanih materijala (afiše, brošure) sa popisom svih sportsko rekreacijskih klubova i sportskih objekata za rekreaciju na području Opštine Centar te postavljanje istih na WEB stranicu Opštine Centar – Sportski info kutak za mlade		2.500	2.500	2.500	Budžet Opštine	Opština Centar Komisija za mlade OV Centar	br / materijala	TP7
B.4.3.4.1.	Podrška projektima sportskih klubova uključivanja djece i mladih osoba sa invaliditetom u rad sportskih klubova prema vrsti sporta i vrsti invaliditeta / finansiranje putem NVO		20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine/putem NVO	Opština Centar Komisija za mlade OV Centar nvo sportski klubovi	br / djece	TP9/TP7

B.4.4.1.1.	Podrška projektima promocije zdravih stilova života mladih / finansiranje putem NVO		20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9/TP7
							Komisija za mlade OV Centar		
							zdravstvene ustanove		
B.4.4.1.2.	Podrška projektima edukacije djece i roditelja o ovisnostima / finansiranje putem NVO		8.000	8.000	8.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	br / projekata NVO	TP9
							srednje škole		
							Komisija za mlade OV Centar nvo		
B.4.4.1.3.	Projekat zdravstvene medijacije u srednjim školama na području Opštine Centar/ finansiranje putem NVO		24.000			Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	da/ne	TP9
							osnovne škole		
							Komisija za mlade OV Centar nvo		
B.4.4.2.1.	Sufinansiranje projekata institucija u savjetovanju i edukaciji mladih u oblasti prevencije zdravlja i poremećaja u ponašanju izazvanih korištenjem opojnih sredstava / finansiranje putem NVO		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar	br / sufinansiranih projekata	TP9
							nvo		
B.4.4.2.2.	Sufinansiranje Savjetovališta za psiho-socijalnu pomoć mladim osobama pri Centru za socijalni rad		12.000	12.000	12.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP10
							Centar za socijalni rad		
B.4.4.3.1.	Osnivanje Zdravstvenog savjeta Opštine Centar/ rješenje o osnivanju		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	da/ne	

B.5.1.1.1.	Podrška projektima razvoja svijesti o značaju sporta i njegovim vrijednostima		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	rezultati ankete	
							osnovne i srednje škole		
							Fakultet za sport i tjelesni odgoj		
							Centar za sport i rekreaciju		
B.5.1.2.1.	Izrada planske dokumentacije izgradnje novih sportskih ploha i prateće projektne dokumentacije	50.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP7
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
B.5.1.2.2.	Redovne aktivnosti održavanja postojećih sportskih ploha	30.000	30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / sportskih ploha	KP7
							KJKP Park		
B.5.1.3.1.	Izrada plana upravljanja sportskim aktivnostima na sportskim ploham Opštine Centar (sportski sadržaji, kontrola, bezbjednost)		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP7
							Fakultet za sport i tjelesni odgoj		
							Ministarstvo unutrašnjih poslova KS		
B.5.1.3.2.	Implementacija Plana upravljanja sportskim aktivnostima na sportskim ploham Opštine Centar (sportski sadržaji, kontrola, bezbjednost)		10.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / djece i br/ sportskih sadržaja	TP7
							Fakultet za sport i tjelesni odgoj		
							Ministarstvo unutrašnjih poslova KS		
B.5.2.1.1.	Sufinansiranje izgradnje i opremanja školskih objekata (sale, igrališta, dvorišta, terene, opremu)		50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / objekata	TP7
							Vlada KS		

B.5.2.2.1.	Vannastavne aktivnosti iz oblasti sporta za učenike OŠ i djecu predškolskog uzrasta sa područja Opštine	92.300	82.000	82.000	82.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br /djece	TP7
							predškolske ustanove		
							osnovne škole		
B.5.2.2.2.	Sportski susreti srednjih škola sa područja Opštine Centar	15.000	15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br /djece	TP7
							srednje škole		
							Centar za sport i rekreaciju		
B.5.3.1.1.	Finansijska podrška sportskim organizacijama i pojedincima	306.000	200.000	190.000	210.000	Budžet Opštine	Opština Centar sportski klubovi	br / podržanih	TP7
B.5.3.1.2.	Finansijska podrška KJKP Zetra za zakup termina za klizanje i Skenderija za sportske aktivnosti	20.000	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / korisnika	TP7
							KJKP Zetra		
							KJP Centar Skenderija d.o.o.		
B.5.4.1.1.	Sufinansiranje redovnih aktivnosti JU Centar za sport i rekreaciju	90.000	90.000	90.000	90.000	Budžet Opštine	Opština Centar	iznos	TP7
							Centar za sport i rekreaciju		
B.5.4.1.2.	Održavanje terena na stadionu Koševo	50.000	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP7
							Centar za sport i rekreaciju		
B.5.4.2.1.	Izrada studije o opravdanosti modernizacije i rekonstrukcije Olimpijskog stadiona „Koševo“ modelom JPP-a		30.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP7
							vanjski eksperti		
B.5.4.2.2.	Sufinansiranje ugradnje grijanja na glavnom terenu i sanacije semafora na Stadionu „Koševo“		150.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP7
							Centar za sport i rekreaciju		

B.5.4.3.1.	Sufinansiranje adaptacije potkrovnog prostora FIS-a u hostel		100.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	TP7
							Centar za sport i rekreaciju		
B.5.4.3.2.	Finansiranje izgradnje podzemnog skloništa - garaže ispod malonogometnog igrališta u objektu FIS	700.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ne	KP11
							Centar za sport i rekreaciju		
B.6.1.1.1.	Sufinansiranje godišnjih pretplatnih karata za mlade i osobe treće životne dobi - repertoar Narodnog pozorišta		15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / korisnika	TP8
							Narodno pozorište		
B.6.2.1.1.	Podrška ustanovama kulture od značaja za BiH	150.000	150.000	150.000	150.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
							Ministartvo civilnih poslova BiH		
B.6.2.1.2.	Podrška Galeriji Preporod	4.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
B.6.2.1.3.	Podrška Narodno pozorište Sarajevo	20.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
B.6.2.1.4.	Podrška Muzeju Alija Izetbegović	5.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
B.6.2.1.5.	Podrška Sarajevo Film Festival	30.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
B.6.2.1.6.	Podrška KJP Centar Skenderija za programske aktivnosti Opštine	30.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
B.6.2.1.7.	Podrška manifestaciji dočeka nove godine na ulicama Grada	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da/ ne	TP8
B.6.2.1.8.	Podrška Akademiji nauka i umjetnosti	10.000				Budžet Opštine	Opština Centar		TP8
B.6.2.1.9.	Podrška JRTV servis BHRT za Eurosong	4.000				Budžet Opštine	Opština Centar		TP8

B.6.2.1.10	Podrška izdavačka kuća Tugra za Monografiju BiH	5.000				Budžet Opštine	Opština Centar		TP8
B.6.2.1.11	Podrška kulturnim institucijama i projektima prema zahtjevima za 2017.-2018.-2019.		100.000	100.000	100.000	Budžet Opštine	Opština Centar kulturne institucije	da/ne	TP8
B.6.2.2.1.	Finansiranje izdavanja i štampanja knjiga	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar autori izdavačke kuće	br /naslova	TP8
B.6.2.2.2.	Redovni godišnji konkurs za izbor i otkup skulptura/ instalacije koja će biti postavljena na javnim površinama Opštine Centar		30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar Akademija likovnih umjetnosti	da/ ne; br/ otkupa	TP8
B.6.2.2.3.	Redovna godišnja nagrada autorima za najbolje arhitektonsko ostvarenje na području Opštine Centar		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar Asocijacija arhitekata u BiH	da / ne	TP8
B.6.2.3.1.	Izrada studije o opravdanosti obnove „Austrijske kuće“ (kulturno-informativni centar, arhitektonski paviljon i umjetnički paviljon)		5.000			Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo Asocijacija arhitekata u BiH	da / ne	KP7
B.6.2.3.2.	Obnova starog umjetničkog paviljona (ugao ulica Maršala Tita i Koševo)				200.000	Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo Akademija likovnih umjetnosti	da/ ne	TP8

B.6.2.3.3.	Finansijska podrška JU Kamerni teatar 55	25.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP8
B.6.2.3.4.	Finansijska podrška Galeriji Roman Petrović	15.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP8
B.6.2.3.5.	Izrada Plana modernizacije kina: Prvi Maj; Kinoteka; Partizan/Apolo; Romanija/I mperijal		5.000			Budžet Opštine	Opština Centar Ministarstvo kulture KS Udruženje filmskih radnika BiH	da / ne	TP8
B.6.2.3.6.	izgradnja Muzeja opsade / veza 3.2.8.1.					Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	
B.6.2.3.7.	izgradnja spomenika Skenderija 92.-95. veza 3.2.8.1.					Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	
B.6.3.1.1.	Izrada studije opravdanosti realokacije JU Centar za kulturu		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar Centar za kulturu	da / ne	TP8
B.6.3.2.1.	Sufinansiranje redovnih aktivnosti JU Centar za kulturu	130.000	130.000	130.000	130.000	Budžet Opštine	Opština Centar Centar za kulturu	iznos	TP8
B.6.3.2.2.	Finansiranje projekata za građane putem JU Centar za kulturu	29.960	35.000	35.000	35.000	Budžet Opštine	Opština Centar Centar za kulturu	br / projekata	TP8
B.6.4.1.1.	Obilježavanje značajnih vjerskih praznika i manifestacija	25.000	25.000	25.000	25.000	Budžet Opštine	Opština Centar vjerske institucije i zajednice	iznos	TP8
B.6.4.1.2.	Obnavljanje, rekonstrukcija i opremanje vjerskih objekata	130.000	80.000	80.000	80.000	Budžet Opštine	Opština Centar vjerske institucije i zajednice	br / objekata	KP4

B.7.1.1.1.	Organizovanje edukacija u osnovnim i srednjim školama i mjesnim zajednicama o sistemu javne bezbjednosti i unapređenju saradnje građana sa policijskim organima		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / edukacija	TP15
							osnovne i srednje škole		
							mjesne zajednice		
							Ministarstvo unutrašnjih poslova KS		
B.7.1.1.2.	Izbor naj policajca s ciljem stimulisanja boljeg rada i saradnje sa građanima	2.500	2.500	2.500	2.500	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
							Policajska uprava Centar		
B.7.1.3.1.	Izrada Akcionog plana Opštine Centar za smanjenje prosjačenja		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP4
							Policajska uprava Centar		
B.7.1.3.2.	Sufinansiranje projekata zbrinjavanja i liječenja ovisnika		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	br/ zbrinutih	
							specijalizirane institucije		
B.7.1.2.1.	Održavanje sistema videonadzora na rizičnim mjestima	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / video nadzora	TP15
							Ministarstvo unutrašnjih poslova KS		
B.7.1.2.2.	Sufinansiranje projekata resocijalizacije bivših ovisnika (psihološke i hobi radionice)		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	br / korisnika	
							specijalizirane institucije		
B.7.1.2.3.	Sufinansiranje saniranja i uvođenja javne rasvjete na bezbjednosno rizičnim mjestima u dogovoru sa Policijskom upravom		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / sijaličnih mjesta	KP8
							Policajska uprava Centar		
							Zavod za izgradnju KS		

B.7.1.2.4.	Pomoć u opremanju Prve policijske uprave	39.000	30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP10
B.7.1.2.5.	Nabavka zaštitne policijske obuće za Jedinicu za podršku MUP-a KS	57.000	0	0	0	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.1.	Pripremanje i obuka štabova civilne zaštite	116.000	116.000	116.000	116.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.2.	Nabavka radne odjeće i obuće za članove štabova civilne zaštite	56.500	0	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.3.	Pripremanje i obuka građana i struktura civilne zaštite	15.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.4.	Nabavka i održavanje sistema za uzbunjivanje i obavještanje stanovništva	220.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP11
B.7.2.1.5.	Nabavka opreme za formirane strukture civilne zaštite	399.000	400.000	400.000	400.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP11
B.7.2.1.6.	Održavanje opreme i sitnog inventara struktura civilne zaštite	50.000	30.000	21.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.7.	Specijalizirane vježbe civilne zaštite	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.8.	Izrada web aplikacije i radne karte za potrebe civilne zaštite	3.000	1.000	0	0	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.9.	Dodjela priznanja i nagrada civilne zaštite	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.1.10.	Akumulirana sredstva za saniranje dijela šteta nastalih prirodnim i drugim nesrećama -	4.039.328	46.000	163.000	154.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / saniranih šteta	TP15

B.7.2.1.1.1.	Otklanjanje i saniranje posljedica nastalih u proglašenim uslovima prirodne i druge nesreće	932.000	932.000	960.000	960.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / saniranih šteta	TP15
B.7.2.1.1.2.	Finansiranje hitnih mjera za spašavanje ugroženih ljudi i materijalnih dobara	20.000	10.000	10.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / mjera	TP15
B.7.2.2.1.	Podrška za rad DVD Bjelave	85.000	75.000	75.000	75.000	Budžet Opštine	Opština Centar DVD Bjelave	da / ne	TP15
B.7.2.2.2.	Podrška Gorskoj službi spašavanja za sufinansiranje nabavke vozila	15.000				Budžet Opštine	Opština Centar Gorska služba spašavanja	da / ne	TP15
B.7.2.2.3.	Tekuće održavanje i sanacija skloništa	921.906	115.000	110.000	125.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / saniranih skloništa	TP15
B.7.2.2.4.	Sanacija i održavanje korita vodotoka/projekt sa Gradskom upravom	170.000	100.000	100.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar Gradska uprava	da / ne	TP15
B.7.2.2.5.	Pomoć drugim Opštinama za zaštitu i spašavanje građana	300.000	300.000	200.000	200.000	Budžet Opštine	Opština Centar ugrožene Opštine	br / Opština	TP15
B.7.2.2.6.	Subvencioniranje nabavke sredstava i opreme za provođenje lične i kolektivne zaštite socijalno ugroženih građana	58.500				Budžet Opštine	Opština Centar	br / korisnika	TP15
B.7.2.2.7.	Nabavka šatora, poljskih kreveta i vreća za spavanje	50.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
B.7.2.2.8.	Sufinansiranje sanacije najprioritetnijih vanjskih hidranata putem KJKP ViK	60.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar KJKP ViK	br / hidranata	TP15
B.7.3.1.1.	Finansijska podrška KJU Odgojni centar Kantona Sarajevo	5.000	5.000	5.000	0	Budžet Opštine	Opština Centar KJU Odgojni centar KS	da / ne	TP4

B.7.3.1.2.	Sufinansiranje uspostavljanja Dijagnostičko- opservacionog centra za maloljetnike		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar KJU Odgojni centar KS	da / ne	TP4
B.7.3.1.3.	Postavljanje video nadzora u školama	20.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar osnovne i srednje škole Ministarstvo unutrašnjih poslova KS	br / video nadzora	TP6
B.8.1.1.1.	Sufinansiranje i finansiranje projekata NVO-a	571.300	335.000	335.000	335.000	Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar nvo	br / podržanih projekata nvo	TP9
B.8.1.1.2.	Fond za apliciranje prema fondovima EU i domaćim fondovima u partnerstvu sa NVO		30.000	30.000		Budžet Opštine/ putem NVO	Opština Centar nvo	br / aplikacija	TP9
B.9.1.1.1.	Normativno usklađivanje mjesta i uloge mjesnih zajednica u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar mjesne zajednice	da / ne	
B.9.1.2.1.	Podrška projektima savjeta mjesnih zajednica	32.000	15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / projekata	TP19
B.9.1.2.2.	Podrška kulturnim programskim sadržajima u mjesnim zajednicama	15.000	15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / projekata	TP19

C – Zaštita okoliša, urbani razvoj i komunalna infrastruktura									
Program /projekat / aktivnost		INDIKATIVNI FINANSIJSKI I DINAMIČKI OKVIR REALIZACIJE				izvor finansiranja	nosioci aktivnosti	indikatori: br (broj); da/ne (urađeno/nije urađeno)	veza programska šifra Budžet
		2016.	2017.	2018.	2019.				
C.1.1.1.1	Usaglašavanje postojećih provedbenih planova sa planovima višeg reda i pokrivenosti građevinskog zemljišta područja Opštine provedbeno-planskom dokumentacijom		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	br / up i rp	
C.1.1.2.1	Ocjena upotrebljivosti postojećih provedbenih planova		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	br / up i rp	
C.1.1.3.1	UP „Skenderija“- realizacija (hotel, bazen, garaža)-JPP					Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	da / ne	
C.1.1.3.2	Izrada UP-a Gimnazija -garaža					Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	da / ne	
C.1.1.3.3	Izrada UP-a Tehnički fakulteti - Koševo	32.000				Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja KS	da / ne	KP6

C.1.1.3.4	Izrada urbanističkih projekata prema budućoj usvojenoj planskoj dokumentaciji		100.000	70.000	40.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP6
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.1.3.5	Izrada RP-a Soukbunar	31.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP6
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.1.3.6	Izrada RP-a Stambena zona ŠIP					Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.1.3.7	UP Pošta Sud	35.500				Budžet Opštine	Opština Centar		KP6
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.1.3.8	Izmjena i dopuna RP-a Gradski centar Marijin Dvor – kvadrant B	28.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP6
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.1.3.9	Izrada izmjena I dopuna RP-a Gradski park Betanija ili Korekcija Plana	10.000				Budžet Opštine	Opština Centar		KP6
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.1.3.10.	Izrada korekcije planske dokumentacije	13.500				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP6
							Zavod za planiranje razvoja KS		

C.1.2.1.1	Kandidovanje urbanog jezgra Opštine Centar za proglašenje Nacionalnim spomenikom		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP9
							Kantonalni zavod za zaštitu kulturno - historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo	da/ ne	TP8
							Komisija za nacionalne spomenike		
C.1.2.1.2	Plan regeneracije urbanog jezgra Opštine Centar/ veza A.1.1.1.2.					Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP9
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
C.1.3.1.1	Izrada plana nabavke zemljišta i uspostavljanje baze podataka imovine		40.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP5
C.1.3.1.2	Nabavka i uređenje zemljišta	2.186.014	850.000	830.000	750.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / preuzimanja	KP5
C.1.4.1.1	Rušenje i uklanjanje bespravno izgrađenih objekata	60.000	50.000	30.000	30.000		Opština Centar	br / objekata	TP13
C.1.4.2.1	Praćenje izgradnje objekata na području Opštine		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	procjena	
C.2.1.1.1	Redovni godišnji Izvještaj o procjeni stanja okoliša na području Opštine Centar		2.000	2.000	2.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							javna kantonalna preduzeća, ustanove, mjesne zajednice, građani		

C.2.1.1.2	Razvoj web podstranice Opštine Centar - Eko informacijski sistem		2.000	2.000	2.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							ekološka udruženja		
							školske ekološke sekcije		
C.2.2.1.1	Akcioni plan unapređenja energetske efikasnosti SEAP Opštine Centar	29.250				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							CETEOR		
							KJKP Toplane, Sarajevogas, Elektro distribucija		
C.2.2.1.2	Utopljanje OŠ "Musa Ćazim Ćatić"- 1. faza	117.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Ministarstvo prostornog uređenja FBiH		
C.2.2.1.3	Utopljanje objekta OŠ Musa Ćazim Ćatić 2. faza		210.600			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
C.2.2.1.4	Utopljanje vrtića "Šareni voz"	63.180				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							JU Djeca Sarajeva		
C.2.2.1.5	Detaljni energetski audit OŠ "Mehmed beg Ljubušak"	10.325				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
C.2.2.1.6	Utopljanje objekta OŠ Mehmed beg Ljubušak-2. faza		20.000	120.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
C.2.2.1.7	Utopljanje objekta 2. faza OŠ Nafije Sarajlić,			80.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
C.2.2.1.8	Utopljanje objekta Gorica		30.000	50.000		Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
C.2.2.1.9	Detaljni četiri energetska audita za nove objekte/ škole i vrtići		30.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7

C.2.2.2.1	Izradnja, rekonstrukcija i sanacija i održavanje javne rasvjete	496.474	50.000	50.000	40.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP8
							Zavod za izgradnju KS		
							mjesne zajednice		
C.2.2.2.2	Sanacija i rekonstrukcija niskonaponske elektromreže	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP8
							Elektroprivreda		
							mjesne zajednice		
C.2.2.2.3	Sanacija, rekonstrukcija i izgradnja gasne mreže	165.113	0	0	0	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP8
							KJKP Sarajevogas		
							mjesne zajednice		
C.2.3.1.1	Sanacija vodovodne i kanalizacione mreže	1.294.225	500.000	500.000	500.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP8
							KJKP Vodovod i kanalizacija		
							mjesne zajednice		
C.2.3.1.2	Vodosnabdjevanje područja MZ Nahorevo	1.533.419	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP8
							Opština Stari Grad		
							MZ Pionirska dolina - Nahorevo		
C.2.3.1.3	Izmještanje cjevovoda u ulici Terezije i priključenje na glavni kolektor u skladu sa RP Podgaj Tekija	100.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP8
							KJKP Vodovod i kanalizacija		
C.2.3.1.4	Održavanje, čišćenje i dezinfekcija lokalnih rezervoara	20.000	23.500	23.500	23.500	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP16
							Zavod za javno zdravstvo		

C.2.3.1.5	Izgradnja septičke jame za 15 individualnih domaćinstava u ulici Nahorevo 76	30.000				Budžet Opštine	Opština Centar MZ Pionirska dolina - Nahorevo	da / ne	KP8
C.2.3.1.6	Izrada Akcionog plana za upravljanje otpadnim vodama u ruralnom području Opštine Centar		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar Institut za hidrotehniku Građevinskog fakulteta KJKP Vodovod i kanalizacija mjesne zajednice	da / ne	KP7
C.2.3.2.1	Opremanje kanalima za odvodnju oborinskih voda - aktivnosti u skladu sa RP i UP		prema projektnoj dokumentaciji	prema projektnoj dokumentaciji	prema projektnoj dokumentaciji		Opština Centar Zavod za izgradnju KS	br / lokacija	
C.2.4.1.1	Organizacija okruglog stola na temu implkementacije SEAP-a Opštine Centar	3.000	prema SEAP-u	prema SEAP-u	prema SEAP-u	Budžet Opštine	Opština Centar CETEOR KJKP Toplane, Sarajevogas, Elektrodistribucija	procent smanjenja utroška energije	KP9
C.2.4.2.1	Akциони plan djelovanja u situacijama povišenog zagađenja zraka	stalna aktivnost	stalna aktivnost prema planu CZ	stalna aktivnost prema planu CZ	stalna aktivnost prema planu CZ		Opština Centar	da / ne	

C.2.4.2.2	Dnevna prezentacija kvaliteta zraka u medijima/ eko informacijski sistem Opštine	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	da / ne	
							Federalni hidrometeorološki zavod		
							Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša		
							Zavod za javno zdravstvo KS		
C.2.5.1.1	Sanacija klizišta	1.642.032	496.000	560.000	610.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP8
							Zavod za izgradnju KS		
C.2.5.1.2	Izveštaj o zagađenju tla		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Federalni zavod za agropedologiju		
C.2.6.1.1	Izgradnja i uređenje manjih javnih površina i sportskih ploha	433.022	285.000	215.000	215.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP7
							KJKP Park		
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
							Fakultet za sport i tjelesni odgoj		
C.2.6.1.2	Uređenje parka Jezero	0	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							KJKP Park		

C.2.6.1.3	Izrada projekta sađenja 5.000 stabala i hortikulturnog uređenja parkova, aleja i prostora oko stambenih objekata na području Opštine Centar u skladu sa planskom dokumentacijom		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Šumarski fakultet		
							Arhitektonski fakultet		
							KJKP Park		
	Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša KS								
C.2.6.1.4	Planska dodjela 5.000 sadnica stabala i 20.000 sadnica cvijeća građanima za uređenje privatnih bašti, avlija i balkona Opštine Centar		25.000	25.000	25.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br/ sadnica	KP7
							građani		
							mjesne zajednice		
							Šumarski fakultet		
C.2.6.1.5	Infrastrukturno uređenje RP Šip	700.000	700.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Zavod za izgradnju KS		
C.2.6.1.6	Uklanjanje ruševnih objekata koji ugrožavaju sigurnost građana	50.000	50.000	30.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / objekata	KP7
C.2.6.1.7	Podrška očuvanju parka Arboretum	10.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Šumarski fakultet		
C.2.6.2.1	Izgradnja fontane na Ciglanama		prema projektnoj dokumentaciji	prema projektnoj dokumentaciji	prema projektnoj dokumentaciji	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7

C.2.6.2.2	Konkurs za izradu idejnog projekta ploveće fontane na rijeci Miljacki na potezu između mostova Eiffelov i Festina Lente u visini ulice Musala		7.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Akademija likovnih umjetnosti		
							Arhitektonski fakultet		
C.2.6.2.3	Izrada projekta sanacije i rekonstrukcije česmi, mini fontana i šadrvana na području Opštine Centar (prema projektu "Uvođenje vode u gradsko tkivo")		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Kantonalni zavod za zaštitu kulturno - historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo		
							KJKP Vodovod i kanalizacija		
C.2.6.3.1	Izrada projekta razvoja urbanog poljoprivrednog vrta za građane Opštine Centar		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo		
							Poljoprivredno-prehrambeni fakultet		
C.2.6.3.2	Izrada projekta uzgoja hrane na terasama, balkonima i krovovima zgrada u urbanom dijelu Opštine Centar		3.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							Poljoprivredno-prehrambeni fakultet		
							Arhitektonski fakultet		

C.2.7.1.1	Sufinansiranje projekata KJU za zaštićena prirodna područja		30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / projekata	KP7
							KJU za zaštićena prirodna područja		
C.2.7.2.1	Transfer KJKP Sarajevošume za izgradnju protupožarnog puta	30.000	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	TP15
							KJKP Sarajevošume		
C.2.7.2.2	Transfer planinarskim društvima za markaciju planinarskih staza		3.000	3.000	3.000	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP7
							planinarska društva		
C.2.8.1.1	Nabavka dodatnih 27 hajfiša - kontejnera	70.707	20.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP8
							KJKP Rad		
C.2.8.1.2	Uređenje niša	70.707	50.000	50.000	50.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / lokacija	KP8
							KJKP Rad		
C.2.8.1.3	Čišćenje divljih deponija	70.707	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / očišćenih lokacija	KP8
							KJKP Rad		
C.2.8.1.4	Postavljanje kanti za otpatke u extra zoni / urbanom jezgru Opštine	5.000	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / kanti za otpatke	KP8
							KJKP Rad		
C.2.8.1.5	Sufinansiranje projekta uređenja odlagališta na području Opštine Centar za selektivno prikupljanje otpada/ dinamika 10 godišnje		30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / odlagališta	KP8
							KJKP Rad		
C.2.8.1.6	Grant KJKP Rad za nabavku malog vozila za prikupljanje otpada iz padinskih dijelova		150.000			BUdžet Opštine	Opština Centar	da/ne	
							KJKP Rad		

C.2.8.2.1	Povećanje stepena reciklaže i konačnog odlaganja otpada		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar KJKP Rad	% reciklaže otpada	
C.2.8.3.1	Ciljani grantovi prema NVO za realizaciju projekata u školama, javnim ustanovama, privrednim subjektima o pravilnom postupanju sa otpadom i zaštiti životne okoline		10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar KJKP RAD obrazovne ustanove	br / projekata NVO	TP9
C.2.9.1.1	Aktivnosti prema Planu upravljanja spomenikom prirode Skakavac		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar KJU za zaštićena prirodna područja	br/ projekata	
C.2.9.2.1	Arheološki park Kalin hadži Alijine džamije	Izmirene finansijske obaveze				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	
C.2.9.2.2	Uređenje ulazne partije sa postoljem za bistu slikara Romana Petrovića	39.550				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP8
C.2.9.2.3	Kandidovanje urbanog jezgra Opštine Centar za proglašenje Nacionalnim spomenikom/ veza 1.3.					Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	
C.2.9.3.1	Sufinansiranje projekata Fonda memorijala KS za izradnju i očuvanje grobalja šehida i poginulih boraca	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar Fond memorijala KS za izradnju i očuvanje grobalja šehida i poginulih boraca	br / projekata; iznos	KP1

C.2.9.3.2	Održavanje spomen obilježja Oaza mira - Pionirska dolina	4.000	4.000	4.000	4.000	Budžet Opštine	Opština Centar BOOC		TP3
C.2.9.3.3	Održavanje spomenika šehidima i poginulim borcima	30.000	15.000	15.000	15.000	Budžet Opštine	Opština Centar		TP3
C.2.9.3.4	Izgradnja Muzeja opsade	150.000	0	0		Budžet Opštine	Opština Centar Konzorcij (FAMA International, MESS, Obrazovanje gradi BiH i Inicijativa mladih za ljudska prava u BiH)	da / ne	KP11
C.2.9.3.5	Izgradnja spomenika Skenderija 92.-95.	30.000				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP11
C.2.10.1.1.	Podrška projektima uvođenja novih, čistijih tehnologija		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar privredni subjekti	br / projekata	
C.2.11.1.1.	Uspostavljanje sistema mjerenja i izvještavanja nivoa buke na području Opštine Centar		5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar akreditovane laboratorije	da / ne	KP7
C.2.12.1.1.	Transfer za zbrinjavanje napuštenih pasa	104.900	80.000	50.000	30.000	Budžet Opštine	Opština Centar javna preduzeća	br / pasa	KP8
C.2.12.1.2.	Transfer Veterinarskoj stanici za kastraciju pasa	20.000	20.000	20.000	20.000	Budžet Opštine	Opština Centar Veterinarska stanica	br / pasa	KP8
C.2.12.1.3.	Razvoj međuopštinske saradnje i saradnje sa Gradom i Kantonom Sarajevo u cilju rješavanja problema pasa lualica		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar gradske Opštine Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo	da/ne	

C.2.12.1.1.	Držanje kućnih ljubimaca u skladu sa zakonom - redovna aktivnost inspekcije		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar	broj prijava	
C.2.12.3.1.	Akcionni plan smanjenja broja vrana na području Opštine Centar		2.000			Budžet Opštine	Opština Centar Veterinarski fakultet Zavod za javno zdravstvo KS	%/ smanjenje staništa vrana	KP7
C.2.12.4.1.	Sufinansiranje projekata suzbijanja štetnih organizama i biljaka alergena/ambrozija		stalna aktivnost	stalna aktivnost	stalna aktivnost		Opština Centar Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša KS	% smanjenja	
C.2.12.5.1.	Sufinansiranje nabavke i transporta životinja za zoo vrt Pionirska dolina	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Opština Centar KJKP Par - RZC Pionirska dolina	br / životinja	KP7
C.2.13.1.1.	Izgradnja, sanacija i rekonstrukcija lokalnih cesta	1.207.956	1.220.000	1.270.000	1.350.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / lokacija/ površina	KP8
C.2.13.1.2.	Izgradnja, sanacija i rekonstrukcija nekategorisanih cesta	1.172.004	805.000	750.000	900.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / lokacija/ površina	KP8
C.2.13.1.3.	Izgradnja lokalne ceste Podgaj Tekija sa pripadajućom infrastrukturom	969.814				Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP8
C.2.13.1.4.	Projekat izgradnje kružnog toka na Šipu/izrada projektne dokumentacije	40.000				Budžet Opštine	Opština Centar Federalna direkcija za ceste	da / ne	KP8

C.2.13.1.5.	Zimsko održavanje lokalnih ulica	850.000	580.000	580.000	550.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / lokacija/ površina	TP14
C.2.13.1.6.	Zimsko održavanje nekategorisanih ulica	650.000	400.000	400.000	400.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / lokacija/ površina	TP14
C.2.13.1.7.	Konkurs za izradu idejnog projekta podzemnih prolaza za pješake sa poslovnim prostorima/Marijin dvor, Alipašina džamija-Higijenski zavod		30.000			Budžet Opštine	Opština Centar Arhitektonski fakultet Ministarstvo saobraćaja KS Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša KS privatni sektor / potencijalni investitori	da / ne	KP6
C.2.13.1.8.	Imenovanje, reimenovanje i numeracija ulica i objekata	22.250	5.000	5.000	5.000	Budžet Opštine	Opština Centar	br / naziva ulica i brojeva objekata	TP12
C.2.13.2.1.	Izgradnja podzemnih garaža prema usvojenom programu/direktna privatna investicija ili JPP					privatni kapital ili JPP	Opština Centar investitori	br / garaža	
C.2.13.2.2.	Izrada studije o proširenju zone naplate parkiranja/uključenje ulica na kojima je trenutno dozvoljeno parkiranje bez naknade (Josipa Vancaša, Čekaluša, Tina Ujevića i sl.)		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar Ministarstvo saobraćaja KS	da / ne	KP6

C.2.13.2. 3.	"Pametni parking" - aplikacija za pružanje informacija o slobodnim parking mjestima na području Opštine Centar / javna parkirališta i javne garaže		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	KP9
							KJKP Rad		
							privatne garaže i parkinzi		
C.2.13.3. 1.	Rekonstrukcija, sanacija i izgradnja stepeništa, pješačkih staza i ograda	1.241.683	705.000	675.000	730.000	Budžet Opštine	Opština Centar mjesne zajednice	br / lokacija/ površina	KP8
C.2.13.3. 2.	Izrada projekta produženja šetnice sa lijeve obale Miljacke - most Čobanija/most Drvenija		10.000			Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo	da / ne	KP6
C.2.13.3. 3.	Sufinansiranje sanacije platoa Skenderija	20.000			0	Budžet Opštine	Opština Centar KJP Skenderija d.o.o.	da / ne	KP7
C.2.13.4. 1.	Izrada projektne dokumentacije za put Radava-Mrkovići		50.000			Budžet Opštine	Opština Centar Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo Zavod za izgradnju KS	da / ne	KP6
C.2.13.4. 2.	Izgradnja puta Radava - Mrkovići		prema projektnoj dokument.	prema projektnoj dokument.	prema projektnoj dokument.	Budžet Opštine	Opština Centar	da / ne	

RAZVOJ E-UPRAVE NA LOKALNOM NIVOU

Koncept savremene javne uprave zasnovan je na širokoj primjeni informaciono-komunikacionih tehnologija u međusobnoj komunikaciji, tako i komunikaciji sa građanima i privredom. Razvoju e-uprave se mora pristupiti sistemski, **u skladu sa Strategijom razvoja e uprave na nivou BiH i Kantona Sarajevo.**

Za razvoj e-uprave nije dovoljno samo tehničko opremanje službi, nego **kontinuirano edukovanje zaposlenih i prilagođavanje poslovnih procesa.**

Modeli e-uprave:

- **Uprava-Uprava (Government-to-Government, G2G)** – odnosi se na komunikaciju između različitih nivoa vlasti, uprava i agencija, kao što je na primjer komunikacija između lokalne samouprave i nadležnih ministarstava i njihovih organa.
- **Uprava-Građani (Government-to-Citizen, G2C)** – odnosi se na usluge koje različiti državni organi pružaju građanima
- **Uprava-Privreda (Government-to-Business, G2B)** – odnosi se na usluge koje javna administracija i državne službe pružaju privrednim subjektima
- **Uprava-Zaposleni (Government-to-Employee, G2E)** - odnosi se na komunikaciju i servise koje državni organi pružaju svojim zaposlenim, u cilju unapređenja poslovanja.

Evropska komisija je definisala indikatore na osnovu kojih se ocjenjuje stanje/kvalitet e-uprave.

- **Nivo 1 – Informacije:** postojanje informacija (najčešće na sajtu pružaoca usluga) o samom servisu kao i o koracima neophodnim za pokretanje procedure za korišćenje javnog servisa ;
- **Nivo 2 – Jednosmjerna interakcija:** osim informacija, moguće je u elektronskoj formi preuzeti sve obrasce i formulare neophodne za pokretanje procedura za korišćenje javnog servisa;
- **Nivo 3 – Dvosmjerna komunikacija:** obično podrazumjeva mogućnost elektronske identifikacije korisnika i podnošenje zahtjeva za korišćenje usluga;
- **Nivo 4 – Transakcije:** podrazumjeva da je servis u potpunosti dostupan korisnicima putem interneta (uključujući i donošenja odluka, isporuka i, ukoliko je potrebno, elektronsko plaćanje);
- **Nivo 5 – Personalizacija:** odnosi se na proaktivno dostavljanje servisa korisnicima, odnosno pomjeranje inicijative za korišćenje servisa sa korisnika na pružaoca usluga kao i personalizaciju odnosno kreiranje ličnih naloga na portalima.

Za planiranje razvoja e-uprave i upravljanje informacionim sistemom u Opštini Centar odgovorna je Služba za informatiku.

Program /projekat / aktivnost	INDIKATIVNI FINANSIJSKI I DINAMIČKI OKVIR REALIZACIJE				izvor finansiranja	nosioci aktivnosti	indikatori: br (broj); da/ne (urađeno/nije urađeno)	veza programska šifra Budžet
	2016.	2017.	2018.	2019.				
Planiranje razvoja e uprave/informacionog sistema	Stalna aktivnost	Stalna aktivnost	Stalna aktivnost	Stalna aktivnost		Služba za informatiku	Br/korisnika usluga, servisa	
Disaster Recovery – sekundarna (rezervna) lokacija IKT sistema		250.000			Budžet Opštine	Služba za informatiku	da/ne	KP11
Zamjena servera (obaveza zamjene svakih 5-6 godina) /POSLEDNJA IZVRŠENA 2013 GODINE				100.000	Budžet Opštine	Služba za informatiku	Da/ne	KP11
Nabavka kompjuterske opreme (PC, štampači, skeneri i dr.)	120.000	100.000	100.000	100.000	Budžet Opštine	Služba za informatiku	br/ računara, štampača, skenera	KP11
Nabavka novih softvera i licenci za rad opštine	58.879	60.000	60.000	60.000	Budžet Opštine	Služba za informatiku	br/sofvera, licenci	KP11
Wan veze, sigurnosni sistemi, ostali sistemi veza i unajmljivanje opreme (G2G)	70.000	70.000	70.000	70.000	Budžet Opštine	Služba za informatiku	br / veza	TP17
Sufinansiranje nabavke konferens sistema sa centralnim razglasom u Sali Opštinskog vijeća	125.000				Budžet Opštine		da/ne	Kp11
	125.000				Budžet Kantona Sarajevo			
Razvoj i održavanje web stranice	10.000	10.000	10.000	10.000	Budžet Opštine	Služba za informatiku	Br/ posjetilaca web stranice	TP17
Investiciono održavanje kompjuterske mreže	27.000	30.000	30.000	30.000	Budžet Opštine	Služba za informatiku	Stabilnost IT sistema	KP11

ZAKLJUČAK

Kako bi Strategija razvoja Opštine Centar Sarajevo za period 2016-2022 godina sa svim njenim operativnim elementima ispunila svoje ciljeve i predstavljala alat za dugoročno planiranje razvoja, veoma je važna njena usklađenost sa trogodišnjim indikativnim i godišnjim budžetom Opštine Centar, gdje je **Strategija razvoja vodeći planski dokument na koji se naslanjaju svi ostali strateški dokumenti opštine, uključujući i Budžet.**

Indikativni finansijski plan strategije razvoja predstavlja osnovu za izradu trogodišnjeg indikativnog i godišnjeg detaljnog Budžeta Opštine Centar. Revizija finansijskog plana se podudara sa jednogodišnjim budžetskim ciklusom i podrazumijeva detaljnu razradu za jednu (narednu) godinu i orijentacionu za preostale dvije, uz paralelnu odgovarajuću reviziju plana implementacije. Potrebno je naglasiti da **indikativni finansijski plan istovremeno predstavlja i sredstvo za praćenje realizacije strategije.** Na osnovu razrađenih projektnih ideja, trogodišnjeg indikativnog finansijskog plana te godišnjeg akcionog plana prioritarnih projekata izrađuje se detaljan finansijski plan.

Uspješna realizacija razvojnih planova pretpostavlja prilagođavanje određenih procedura i pripremu odgovarajućih ljudskih kapaciteta, kako bi Opština Centar bila osposobljena odgovoriti na izazove koje upravljanje lokalnim razvojem i projektni pristup sadrže.

Najvažnija pretpostavka uspješnosti upravljanja lokalnim razvojem je posvećenost procesu od strane rukovodstva lokalne zajednice.

Neophodno je uspostavljanje operativne strukture koja kontinuirano i sistematično brine o usklađivanju, ostvarivanju i praćenju predviđenih zadataka i aktivnosti i vrši internu koordinaciju (unutar lokalne uprave) i eksternu koordinacijom (sa akterima iz lokalnog i šireg okruženja).

Od ključne važnosti je kontinuirana uključenost i podrška Opštinskog vijeća kroz redovno razmatranje izvještaja o napretku u implementaciji strategije, te usklađivanja opštinskih politika sa prioritetima Strategije razvoja.

Pod operativnim, svakodnevnim upravljanjem lokalnim razvojem podrazumijeva se uspostavljena i osposobljena jedinica u okviru lokalne uprave sa eksplicitno definisanim zaduženjima koja se odnose na osiguranje efikasne implementacije, praćenja i ažuriranja Strategije i planova lokalnog razvoja.

Najjednostavnije, podrazumijeva se da neko mora da brine o Strategiji -Tim za implementaciju ili jedan organizacioni dio-koji ima zadatak, razrađen kroz odgovarajuća organizaciona rješenja i procedure, da stalno (svakodnevno) i sistematično radi na implementaciji i monitoringu realizacije planova, programa i projekata.

Osnovni zadaci su:

- promocija strategije i prioriteta (unutar opštinske uprave, unutar lokalne zajednice, prema najvažnijim potencijalnim partnerima i sufinansijerima izvan opštine, potencijalnim investitorima),
- razrada projektnih zadataka, prema dinamici pripreme projekata za realizaciju
- priprema specifičnih projektnih prijedloga, u saradnji s relevantnim opštinskim službama,
- pokretanje projekata ,
- koordinacija izrade finansijske konstrukcije za realizaciju strategije/projekata;

- koordinacija projekata i aktivnosti implementatora;
- izrada sistema za praćenje i ocjenjivanje ostvarenja strategije, stalna primjena i usavršavanje sistema;
- priprema izvještaja o realizaciji strategije za Opštinskog načelnika i Opštinsko vijeće, sa preporukama za poboljšanje implementacije;
- ažuriranje strategije (iz godišnje i višegodišnje perspektive).

Tokom rada na pripremi strategije i sektorskih planova pokaže se **ko je zainteresovan, ima afinitet i kapacitet za rad na poslovima predviđenim za Lokalni ured za razvoj.**

Mreža za pripremu projekata

Trenutno je na tržištu primjetan problem manjka kadrova osposobljenih za pripremu projekata prema standardima EU, posebno ako se uzme u obzir procjena da će se u narednom periodu značajnije „otvoriti“ komponente predpristupnih fondova EU za BiH, namjenjene sufinansiranju lokalnih i regionalnih razvojnih projekata. Ovaj problem se može riješiti pravovremenom, kvalitetnom i intenzivnom obukom 5-10 mladih zainteresovanih iz opštinske administracije za pripremu projekata i upravljanje projektnim ciklusom, prema standardima Evropske unije. Tokom obuke, kao dio praktičnog rada učesnika, može se djelimično ili potpuno pripremiti nekoliko odabranih projekata iz Strategije razvoja za apliciranje prema raspoloživim domaćim, donatorskim ili EU fondovima.

Nakon obuke, Opština Centar sa svojom jedinicom za upravljanje lokalnim ekonomskim razvojem može koristiti mrežu obučeni mladih ljudi za pripremu ostalih razvojnih projekata.

Preporučljivo je da se u ovu mrežu uključe lokalne nevladine organizacije, za čije sufinansiranje Opština Centar izdvaja budžetska sredstva. Na taj način će i nevladine organizacije biti znatno više fokusirane na pripremu i realizaciju projekata koji su važni za razvoj Opštine Centar, a sredstva za njihovo sufinansiranje posredno će biti iskorištena za finansiranje implementacije strategije. Uz to, nevladine organizacije mogu privući sredstva iz vanjskih izvora (posebno donatorska sredstva i sredstva iz IPA fondova) i usmjeriti ih na sufinansiranje strateških prioriteta zajednice.

Usklađivanje

Proces integrisanog planiranja lokalnog razvoja karakterišu brojne interakcije i stalna usklađivanja, kako bi se osigurala:

- **vertikalna usklađenost** (sa hijerarhijski višim razvojnim dokumentima – strategijama i planovima na nivou EU, BiH, entiteta, kantona);
- **horizontalna usklađenost** (između ključnih opštinskih sektorskih razvojnih planova i politika);
- **usklađenost sa prostornim planiranjem i planovima.**

Kontinuirano usklađivanje je bitno iz sljedećih razloga:

- lokalne razvojne strategije **moraju da budu integralni dio ukupnog sistema planiranja u BiH,**
- usklađenost je **pretpostavka za značajniju alokaciju sredstava sa viših nivoa,** kao i iz evropskih fondova, na lokalni nivo, ukoliko su lokalni planovi konzistentni sa strateškom platformom BiH, F BiH; Kantona i predstavljaju njihovu operacionalizaciju;
- usklađenost omogućava efikasnije trošenje sredstava, kako onih sa viših nivoa i iz evropskih fondova, tako i lokalnih sredstava, jer se bitno sužava prostor za nepotrebno dupliranje intervencija i za nepotrebne i čak međusobno suprotstavljene intervencije.

Pomoć u pripremi Strategije razvoja Opštine Centar pružili su volonteri Aida Čengić i Adnan Halilović